

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Bilim Dalı
Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı

145862

(Yüksek Lisans Tezi)

**YENİ MAHALLİ İDARELER YASA TASARISI IŞIĞINDA
BELEDİYELERİN EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN YENİDEN
YAPILANDIRILMASININ STRATEJİK ANALİZİ : KÜTAHYA
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

145862

Danışman :
Yard. Doç.Dr. Kâzım DEVELİOĞLU

İsmail CENKER

Kütahya – 2004

Kabul ve Onay

İsmail CENKER'in hazırladığı, "Yeni Mahalli İdareler Yasa Tasarısı Işığında Belediyelerin Ekonomik Girişimlerinin Yeniden Yapılandırılmasının Stratejik Analizi : Kütahya Belediyesi Örneği" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip kabul edilmiştir.

06/07/2004

Tez Jürisi

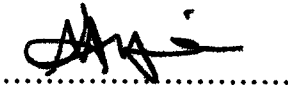
Yard.Doç.Dr. Kâzım DEVELİOĞLU (Danışman)

.....

Yard.Doç.Dr. Derya ERGÜN (Üye)

.....

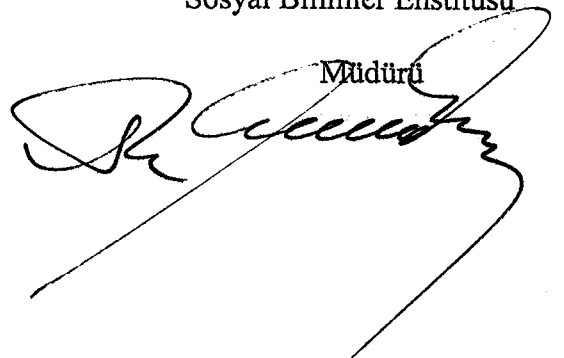

Yard.Doç.Dr. Muzaffer AYDEMİR (Üye)

.....

Prof. Dr. Ahmet KARASLAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Müdürü

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Yeni Mahalli İdareler Yasa Tasarısı Işığında Belediyelerin Ekonomik Girişimlerinin Yeniden Yapılandırılmasının Stratejik Analizi : Kütahya Belediyesi Örneği” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24...105/2004

Yeller

ÖZGEÇMİŞ

1964 Kütahya doğumludur. İlk, orta, lise öğrenimini Kütahya'da tamamladıktan sonra Anadolu Üniversitesi Kütahya Meslek Yüksekokulu Elektrik bölümünü, daha sonra Bursa Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. işletme bölümünü bitirmiştir. Halen Kütahya Belediyesi Otel Harlek İşletme Müdürlüğünde muhasip olarak görev yapmaktadır.

ÖZET

Belediyeler 1580 Sayılı Kanunla sayılan asli hizmetleri yaparken, yörenin ihtiyaçlarından doğan diğer hizmetleri de ekonomik girişimleri (şirketleri, işletmeleri ve birlikler) vasıtasıyla yaparlar. Piyasa düzeninin sağlanması, tekelleşmenin önlenmesi, alt yapı tesislerinin işletilmesi belediye ekonomik girişimlerin önemli görevlerindedir. Görevlerin ifası sırasında; kaynakların israfı, yetersiz ve kalitesiz hizmet, siyasi kararlar ve personel atamaları “Belediye Ekonomik Girişimlerinin” yeniden yapılandırılmasını gündeme getirmiştir.

Araştırmada Mahalli İdarelerden belediye ve ekonomik girişimlerinin kuruluş, işleyiş ve görevleri hukuksal, finansal, yönetsel ve personel bakımından incelenmiş, sorunları stratejik bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Sorunların çözümü ile ilgili 1996-2001 yapılandırma çalışmaları ile son yasa teklifinden Merkezi İdare İle Mahalli İdareler Arasındaki Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişkilerinin Esasları ile Mahalli İdare İle İlgili Çeşitli Konularda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısının getirdikleri SWOT analizi ile irdelenmiştir. Ayrıca, kanunlar, belgeler incelenmiş ve görevdeki yöneticilerle mülakat yapılmıştır.

Araştırma sonucunda, seçimlerden önceki bir yılda memur ve işçi istihdamının engellenmesi, sözleşmeli personel istihdamı, borçlanma kolaylıkları, birlik kurulması ile ilgili “yap işlet devret” modeli getirmesi, şirket gelir giderlerinin 3'er aylık periyotlar halinde açıklanması, denetimlerde komisyonların dışarıdan uzman sağlaması ve bir aylık sürede sonuçlarının bildirilmesi gibi yeni pozitif düzenlemeler olduğu tespit edilmiştir.

İşletme ve birliklerdeki fiyat tarifelerinin hazırlanması, bütçe ve kesin hesap çalışmasında yer alacak komisyon üyelerinin siyasi olmaktan çıkarılması, sayman ve muhaseplerin görevleri icabı maliye bakanlığı kadrolarına atanması, belediyelerin % 50'den fazla sermaye sahibi olduğu şirketlerin Sayıştay'ca denetlenmesi, personel alımlarının “Devlet İşçi – Memur” sınavlarıyla yapılması, yapılandırma çalışmalarıyla getirilemeyen ancak kanunlaşması uygun olacak düzenlemelerdir.

ABSTRACT

While the municipalities do their main services which are pointed in the 1580 law they also do the services wices which come along with needs of region via economic enterprises (companies, corporations). Providing market order, preventing monopoly, operating the substructure foundations are the important tasks of municipalities. During the application of the tasks, extravagance of sources, inadequate and poor service, political decisions and personnel appointments hold the reconstruction of "municipalities' economic enterprises" in agenda.

In the research, the foundation, working and tasks of the municipalities from the local authorities and economic enterprises are examined in terms of personnel, managerial, financial and law via strategic approach.

What the construction studies in 1996-2001 concerning the solutions to the problems and from the last low proposal the job share Between the Central Authorities and Local Authorities and Low Scheme Concerning Varios Subjects about the Local Authorities and Bases of Service Relations brought are examined via SWOT analysis. Also, documents related to law of firms are examined and interviews are held with current managers.

At the end of research, new positive discoveries came out such as one year before the elections preventing the employed workers and civil servants, the employed personnel who are bind by a contract, the easiness of going in to dept, binding "do, operate, turn over" model concerning the foundation of union, the announce of the company's incomes and outcomes in three each months periods, the commissions' providing experts from the exterior during the inspections and announcing their results in a month time.

The preparation of Schedule of prices of the corporations and unions and appointing accountants and bookkeepers in cadres of Ministry of finance due to their jobs instead of commission members who aren't expert by saving them from their political identities, the inspection of the companies which have capital more than 50% of Municipalities by the Government Accounting Breau, employing personnel by "Government's Worker – Civil Servant" exams, is the arrangement which couldn't be brought via construction studies but which should be made law.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLolar VE ŞEKİLLER.....	xi
KISALTMALAR.....	xii
TEZ HAKKINDA	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

MAHALLİ İDARE SİSTEMİ, BELEDİYE VE BELEDİYELERİN EKONOMİK GİRİŞİMLERİ

1.1. MAHALLİ İDARE KAVRAMI, TANIMI, ÖNEMİ VE ÖZELLİKLERİ	2
1.1.1. Mahalli İdareler Kavramı.....	2
1.1.2. Mahalli İdarelerin Tanımı	2
1.1.3. Mahalli İdarelerin Önemi.....	3
1.1.4. Mahalli İdarelerin Özellikleri.....	4
1.2. MAHALLİ İDARELERİN GÖREVLERİ VE TÜRK MAHALLİ İDARE SİSTEMİ	5
1.2.1. Mahalli İdarelerin Görevleri	5
1.2.2. Türk Mahalli İdare Sistemi	6
1.3. MAHALLİ İDARELERDEN BELEDİYELERİN MALİ VE YÖNETİM YAPISI İLE GÖREVLERİ	8
1.3.1. Belediyelerin Mali Yapısı	8
1.3.2. Belediyelerin Yönetim Yapısı.....	9
1.3.3. Belediyelerin Görevleri.....	10
1.3.3.1. Belediyelerin Kanunlarla Verilmiş Asli Görevleri	10
1.3.3.2. Belediyelerin Diğer Görevleri	12

1.4. BELEDİYELERİN EKONOMİK GİRİŞİMLERİ	13
1.4.1. Belediye Ekonomik Girişimlerinin Kuruluş Nedenleri	14
1.4.2. Ekonomik Girişimlerin Türleri	15
1.4.2.1. Belediye Bütçesi İçinde Yer Alan İşletmeler	16
1.4.2.2. Özel Yasayla Kurulan İşletmeler.....	16
1.4.2.3. Katma Bütçeli İşletmeler	16
1.4.2.4. Döner Sermayeli Kuruluşlar ve Tanzim Satış Fonları.....	17
1.4.2.4.1. Döner Sermayeli Kuruluşlar.....	17
1.4.2.4.2. Belediye Tanzim Satış Fonları	17
1.4.2.5. Birlikler.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

MAHALLİ İDARELERDEN BELEDİYE VE EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMALARI

2.1. MAHALLİ İDARELERDEN BELEDİYELER VE EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMALARI	22
2.1.1. Kavramsal Açıdan Yeniden Yapılandırma	22
2.1.2. Belediye ve Ekonomik Girişimlerinin Yeniden Yapılandırılmasını Gerektiren Sorunlar	25
2.1.3. Belediye ve Ekonomik Girişimlerinin Yeniden Yapılandırılması Kapsamında Yapılması Gerekenler	27
2.1.4. Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılmasında ve İdarelerle İlgili Çeşitli Kanunlarda değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1996) İle Belediye ve Ekonomik Girişimlerinde Yapılması İstenenler.....	27
2.1.5. 2001 Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı İle Belediye ve Ekonomik Girişimlerinde Yapılması İstenenler	29

2.1.6. Merkezi İdare İle Mahalli İdarelerin Arasındaki Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişkilerinin Esasları İle Mahalli İdarelere İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (2004) İle Belediye ve Ekonomik Girişimlerinde Yapılması İstenenler	30
2.2. YENİ MAHALLİ İDARE YASA TASARISININ BELEDİYE EKONOMİK GİRİŞİMLERİNE GETİRDİKLERİ.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN

STRATEJİK ANALİZİ

3.1. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN STRATEJİK ANALİZİ.....	38
3.1.1.SİMPAŞ A.Ş.....	38
3.1.2. BELDE A.Ş.....	40
3.1.3. Otel Harlek İşletme Müdürlüğü	42
3.1.4. Kütahya Çinigar İşletme Birliği.....	43
3.2. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN SORUNLARI..	44
3.2.1. Hukuksal Sorunlar.....	44
3.2.2. Personel Sorunları	45
3.2.1. Yönetimsel Sorunlar.....	55
3.2.2. Finansal Sorunlar	56
3.3. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNDE YÖNETİCİLERLE YAPILAN MÜLAKAT	47

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN
ANALİZ SONUÇLARI VE ÖNERİLER

4.1. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN	
YAPILANDIRILMASININ STRATEJİK AÇIDAN ANALİZİ.....	50
4.2. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNE ÖNERİLER.....	55
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	57
EKLER.....	60
KAYNAKÇA	110
DİZİN	115

TABLO VE ŞEKİLLER

Şekil 1.1.	Türk İdari Sistemi İçinde Mahalli İdareler.....	7
Tablo 2.1.	Yeni Mahalli İdareler Yasa Tasarısı ile Belediyeler ve Belediye Ekonomik Girişimleri için getirilmek istenilen Değişikliklerin Mevcut Durum ile Karşılaştırılması.....	35
Tablo 2.2.	Yeni Mahalli İdareler Yasa Tasarısının Belediye İŞletmeleri Açısından SWOT Analizi	36
Tablo 4.1.	Kütahya Belediyesi Ekonomik Girişimlerinin Mevcut Duruma Göre SWOT Analizi.....	54

KISALTMALAR

A.B.	:Avrupa Birliği
a.g.e	:Adı geçen eser
a.g.m.	:Adı geçen makale
B.K.	: Borçlar Kanunu
BİT	: Belediye İktisadi Teşebbüsü
BYKP	: Beş yıllık Kalkınma Planı
D.P.T.	: Devlet Planlama Teşkilatı
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
EGO	: Ankara Elektrik, Havagazı, Otobüs İşletmesi
İ.E.T.T.	: İstanbul Elektrik Taramvay Tünel İşletmesi
İSKİ	: İstanbul Su Kanalizasyon İdaresi
K.H.K.	: Kanun Hükmünde Kararname
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
M.G.K.	: Milli Güvenlik Kurulu
R.G.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfalar arası
T.C	: Türkiye Cumhuriyeti
T.T.K.	: Türk Ticaret Kanunu

TEZ HAKKINDA

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Belediyeler yerel hizmetleri müdürlüklerinin yanı sıra bağlı işletmeleri, şirketleri ve birlikleri vasıtasıyla yürütürler. Bugün belediyelerin yasal düzenlemeler çerçevesinde çözüleceği düşünülen hukuksal, finansal, yönetsel ve personel sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlar belediyelerin işletme, şirket ve birliklerini de etkilemektedir. Bu bağlamda araştırmanın temel problemini, belediye ekonomik girişimlerinin etkin ve verimli işleyişini engelleyen sorunlar oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Belediye ve işletmeleri 1580 Sayılı Yasanın 15. Maddesindeki yeterli ve kaliteli hizmet sunma, aşırı fiyat artışlarını engelleme, tekelleşmeyi önleme, piyasada dengeleyici rol oynama gibi toplumu yakından ilgilendiren önemli görevleri üstlenirler. Dolayısıyla önem arz eden bu görevler nedeniyle Belediye ve Ekonomik Girişimlerine” stratejik açıdan yaklaşmanın gerekliliği ortaya koyar.

Sorunların ortaya konması, çözüm önerilerinin getirdiği yeniden yapılandırma çalışmaları araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Dolayısıyla Belediye ve Ekonomik Girişimlerinin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, gelecekteki tehlike ve fırsatların yeni mahalli idareler yasa tasarısı ışığında bugünden analiz edilmesi en rasyonel yol olacaktır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma, Belediye Ekonomik Girişimlerinin yeniden yapılandırılması konusuna stratejik açıdan analiz çerçevesinde çözümler üretmesi açısından önemlidir.

Araştırma Belediye Ekonomik Girişimlerini hukuksal, (kuruluş, işleyiş) finansal (kaynak sağlama, kullanım ve yatırımları), personel (istihdam ve atamalar) ve yönetsel

(katılımcı, özerk yönetim anlayışı vb.) açılardan stratejik bir yaklaşımla ele almakta ve çözüm önerileri sunmaktadır.

ARAŞTIRMADA HİPOTEZ

Araştırmanın hipotezi, Belediye Ekonomik Girişimlerinin yeniden yapılandırılması konusuna stratejik yaklaşımla ele alınmasında kritik başarı ve başarısızlık etmenlerinin daha açık ortaya konacağından dolayı belediye ekonomik girişimlerinin daha etkin, kaliteli ve verimli hizmet sunumu gerçekleştireceği savı oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN VARSAYIMI

Toplum yaşamını kolaylaştıracak ve toplumu mutlu kılacak hizmetleri sunan belediyeler ile bağlı işletmelerindeki seçilmiş olan üst yöneticilerinin siyasi baskı altında “günün sorununu günü düşünerek çözmek” düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Bu durum gün düşünülerek çözülen sorunların ya da yapılan yatırımların sonradan yeni bir sorun olmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla halk verimsiz, yetersiz, kalitesiz, pahalı ve rasyonel olmayan hizmetlerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın varsayımları, personel açısından görevde yükselme ile personel niteliklerinin artırılması, finansal açıdan ortaklıklar, kaynak aktarımı, hukuksal açıdan borçlanma ve atamaların sınırının çizilmesi ile yönetimdeki biçimsel ve biçimsel olmayan yapının siyasal etkilerden arındırılması, stratejik düşüncenin, belediye ve ekonomik girişimlerine egemen kılınmasıdır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma, son yıllarda sık sık gündeme gelen ancak bir türlü yasalasamayan mahalli idareler yasa tasarısının yine gündemde olduğu bir dönemde ele alınmıştır.

Araştırma, belediye ve ekonomik girişimlerinin stratejik yaklaşımla analizini içermektedir. Konu sistem yaklaşımı içerisinde tümevarım yöntemi ile ele alınmıştır. Genel çerçeveyi belediye ekonomik girişimlerinin yeniden yapılandırılması olup, bulgular Kütahya Belediyesi ekonomik girişimlerinin gerçeklerini yansıtmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde mahalli idare sistemi ve belediyelerin ekonomik girişimleri başlı altında mahalli idare kavramı, mahalli idarelerin önemi, özellikleri ile görevleri, belediyelerin yönetim yapısı, görevleri ve ekonomik girişimleri ele alınmıştır.

İkinci bölümde, belediye ve ekonomik girişimlerinin yeniden yapılandırılmaları ile 1996-2001 ve 2004 yıllarındaki konu ile ilgili yasa tasarılarına değinilmiştir.

Üçüncü bölümde, Kütahya Belediyesi Ekonomik Girişimlerinin stratejik analizi yer almış; yine bu bölümde görevdeki yöneticilerle yapılan mülakat sonucu ortaya çıkan görüşlere de yer verilmiştir.

Çalışma sonuç ve öneriler bölümüyle sonuçlandırılmıştır.

TEZ METNİ

BİRİNCİ BÖLÜM
MAHALLİ İDARE SİSTEMİ, BELEDİYE VE
BELEDİYELERİN EKONOMİK GİRİŞİMLERİ

1.1. MAHALLİ İDARE KAVRAMI, TANIMI, ÖNEMİ VE ÖZELLİKLERİ

1.1.1. Mahalli İdareler Kavramı

Mahalli sözcük olarak yerel (local) demektir. Bundan dolayı güncel dilde mahalli idare kavramı, yaygın biçimde yerel yönetim olarak da kullanılmaktadır. Ancak, henüz yerel yönetim kavramı, Türk İdare Sisteminde tam anlamıyla yer bulabilmiş değildir. Genelde mahalli idare kavramı kullanılmaktadır. Bundan dolayı kavram birliği sağlamak için bu araştırmada, genelde “mahalli idareler” kavramı kullanılacaktır.

Tarihsel süreçte bazen merkezden yönetim, bazen de yerinden yönetim uygulamaları ağırlık kazanmıştır. Bununla birlikte bugün, hangi tür rejimle yönetilirse yönetilsinler, bütün dünya devletlerinin yönetim sistemleri içinde, mahalli idareler geniş bir biçimde yer almaktadırlar.¹

Kavramsal açıdan bakıldığında mahalli idareler, köy, belediye ve il yönetimlerini kapsayan bir idari yapılandırılmayı ve bu idari yapılandırılmayla, bu mahallerde yaşayanların ihtiyaçlarını karşılamayı anlatmaktadır. Bu çerçevede mahalli idareler "bir devletin ya da bölgesel yönetimin alt birimi olan ve göreceli olarak küçük bir alanda, sınırlı sayıdaki kamusal politikaların belirlenmesi ve uygulanması ile görevli bir kamu kuruluşu"² olarak tanımlanırlar.

Özellikle günümüzde mahalli idareler, hizmetlerin etkin ve verimli bir biçimde halka sunulmasından başka, demokrasinin geliştirilmesinde, yerleştirilmesinde ya da güçlendirilmesinde önemli işlevleri yerine getirecek örgütler olarak görülmektedirler.

1.1.2. Mahalli İdarelerin Tanımı

Demokrasi eksenli yapılan bir tanımla mahalli idare, “yerel topluluk üyelerinin belde halkının ortak ihtiyaçlarını karşılamak, ekonomik, sosyal ve kültürel zenginliğine ve refahına ilişkin yerel hizmetleri görmek üzere kurulan; bu hizmetleri genel yetki ile, kendi

¹ Zerrin Toprak Karaman, *Yerel Yönetimler*, 3. Baskı İzmir, 1996, s.8.

² Ruşen Keleş, *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul 1994, s.17.

sorumluluğu altında ve yerel topluluğun yararları doğrultusunda yerine getiren; hiçbir ayırım gözetmeksizin insanı yerel demokrasinin temeli kabul eden; işleyişinde açıklığı, şeffaflığı, insan haklarını, çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini yaşama geçiren, yetkilerin yerel topluluğa en yakın birimce kullanıldığı, kamu tüzel kişiliğine sahip, özerk ve demokratik bir yönetimdir.”³ şeklinde tanımlanmaktadır.

1.1.3. Mahalli İdarelerin Önemi

Mahalli idareler, toplumsal yapı içerisinde toplumun ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel gelişmesine sağladığı katkılar nedeniyle önemlidirler.⁴ Bununla birlikte üstlendikleri görevler açısından da mahalli idarelerin önemi söz konusudur. Mahalli idarelerin üstlendikleri işlevler açısından önemini şöyle özetlemek mümkündür:⁵

- Yerel düzeyde halkın bireysel ve toplumsal olarak yönetime katılmasını sağlarlar.
- Belde halkının yerel müşterek gereksinimlerini karşılayan mal ve hizmetleri üretirler.
- Mahalli idareler, halkın sağlık ve huzurunu sağlayıcı düzenlemeler yaparak genel sağlığın ve kamu düzeninin bozulmasını önlerler.
- Hizmetlerin üretiminde, hız, koordinasyon ve tasarruf sağlarlar.
- Mahalli idareler, halkın hak ve çıkarlarının savunulmasında ve gerçekleştirilmesinde etkin rol oynarlar.
- Halkın yönetime katılmasını sağlayarak ulusal birlik ve dayanışmaya önemli katkılar sağlarlar.

³ Selahattin Yıldırım, *Yerel Yönetim ve Demokrasi*, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1994, s. 33.

⁴ İsmail Gökdeniz, Yeter Demir. “Toplumsal Yapı İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri ve Önemi.” *Karınca*, Yıl 66, S. 769, Ocak 2001, ss. 39-40.

⁵ Azim Öztürk, *21. Yüzyıl Türkiye’si İçin Yerel Yönetim Modeli*, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları No : 1, İstanbul, Şubat 1997, ss. 44-45.

Mahalli idareler, çarpık kentleşmenin, gecekondulaşmanın ve göçün önlenmesi, alt yapının geliştirilmesi, planlı şehirleşmenin gerçekleştirilmesi ve tarihi dokunun korunması gibi görevleri de yerine getirir. Yerel istihdamın sağlanması, konut açığının giderilmesi, alt yapının geliştirilmesi, gecekondulaşmanın önlenmesi, çarpık kentleşme sorunu, çevrenin kültürel ve tarihi değerlerinin korunması gibi hususlarda mahalli idarelerin önemini ortaya koymaktadır.⁶

1.1.4. Mahalli İdarelerin Özellikleri

Mahalli idarelerin yerine getirdikleri görevlere bağlı olarak en önemli özellikleri, hemen hemen her ülkede toplumun siyasi, ekonomik, kültürel gelişmesine katkıda bulunmalarıdır.⁷

Mahalli idarelerde bir diğer önemli özellik “yerel” olması ve “iktidar (yönetim)” boyutu olmasıdır. Buna göre mahalli idarelerin iki temel özelliğinin olduğu söylenebilir. Bunlar;⁸

- Mahalli idarelerin birinci özelliği yerel hizmet birimi olmalarıdır. Mahalli idarelerin bu özelliği içinde işletme, üretme, ürettirme ve idare etme söz konusudur.
- İkinci özelliği demokratik yani kendi kendini yönetme birimi olma özelliğidir. Bu özellik, mahalli idarelerin siyasal sistem olma özelliğiyle ilgilidir.

Bu iki temel özellikten başka mahalli idarelerin, bu temel özelliklerle ilişkili daha başka alt özellikleri de söz konusudur. Mahalli idarelerin ortak özellikleri şunlar ile ilgilidir:⁹

⁶ Öztürk, a.g.e., s. 45.

⁷ Osman Atay, “Türkiye’de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi ve Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, *Ekonomik ve Teknik Dergi Standart*, Yıl 39, S. 464, Ağustos 2000, s. 121.

⁸ Yıldırım, a.g.e., s. 32.

⁹ Mustafa Dönmez, *Mahalli İdarelerin Teşkilat Yapısı, Organları ve Görevleri*, Mahalli İdareler Derneği Yayını, Ankara, 1996., ss. 15-17.

- Özerklik,
- Genel karar organlarının seçimi,
- Görev alanı
- Vesayet denetimi,
- Gelir kaynakları,

1.2. MAHALLİ İDARELERİN GÖREVLERİ VE TÜRK MAHALLİ İDARE SİSTEMİ

1.2.1. Mahalli İdarelerin Görevleri

Mahalli idareler, merkezi idarenin hiyerarşik denetimi altındadır. Bundan dolayı merkezi idareler, mahalli idareler üzerinde yasaya uygunluk denetimi yapma hakkına sahiptirler. Mahalli idareler, buldukları bölgede, kendilerine bırakılmış bazı kararları alma, tercihlerde bulunma, vergi salma, iç organizasyon, çeşitli yollarla mali kaynaklar bulma, tüzel kişilik altında ek işletmeler açma, bu yolla halka hizmet etme gibi görevleri yerine getirirler.¹⁰ Mahalli idareyi oluşturan il özel idareleri, belediyeler ve köy yönetimlerinin yerine getirdiği görevler ayrı ayrıdır. Bunlar bu kuruluşlar ile ilgili yasalarda belirtilmiştir. Bunlara ayrıca değinecektir. Ancak, burada genel olarak özetlenecek olursa, mahalli idarelerin görevlerini şöyle özetlemek mümkündür:¹¹

- Sanayi, sağlık, eğitim, ulaştırma ve ticaret alanlarında mahalli ve müşterek nitelikli hizmetleri verme,
- Ulusal ve bölgesel düzeyde koordinasyonun sağlanmasına yardımcı olma,
- Merkezi idarenin belirlediği politikalara uygun hizmetler verme,

¹⁰ Atay, a.g.m., s. 122.

¹¹ a.g.m, s. 122.

- Kendi bütçelerini hazırlama, ve ilgili bakanlığa bildirme, gelirlerini halkın ihtiyaçlarına göre belirleme ve harcamaları yapma, acil ihtiyaçları belirleme ve zamanında giderme gibi birden çok görevleri vardır.

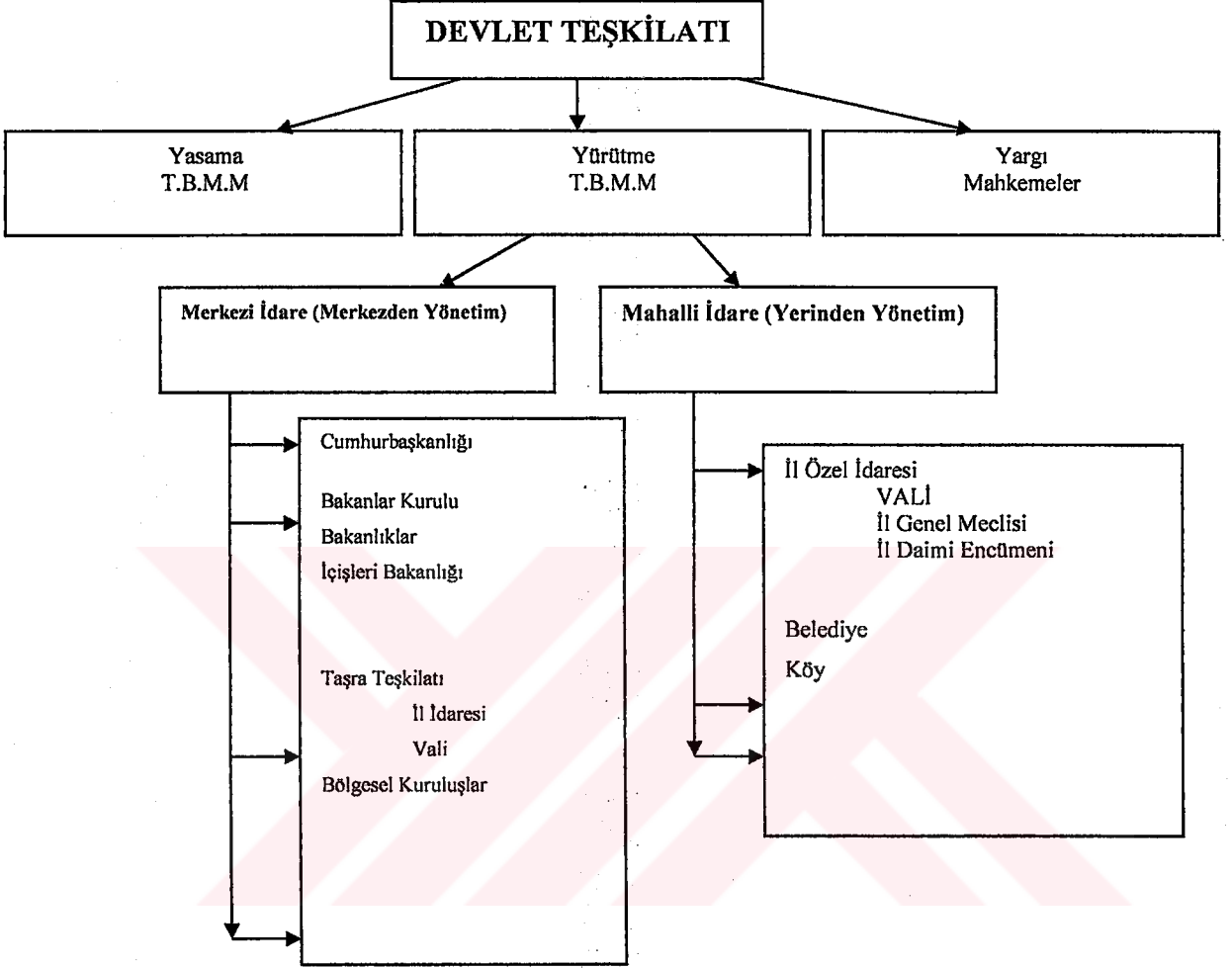
1.2.1. Türk Mahalli İdare Sistemi

Anayasa bir ülkenin temel yasasını oluşturur. Toplumun genel yönetim yapısı, iktidarın bölüşümü, yetki ve sorumlulukları, örgütlenmesi ve vatandaşların temel hak ve özgürlüklerine ilişkin ana ilke ve düzenlemeler anayasada yer alır. Ülkedeki tüm yasalar ve idari düzenlemeler anayasayla uygunluk içinde olmak ve ondan kaynaklanmak durumundadır. Demokratik anayasal rejimin temel kurumları olarak nitelendirilen mahalli idarelerin temel nitelikleri, ana yetki, sorumluluk ve yerel topluluk üyelerinin temel hak ve ödevlerinin anayasada düzenlenmesi, mahalli idarelerin statüsü ve etkinliği açısından son derece önemlidir.¹²

Mahalli idarelerin bu niteliklerini dikkate alan ve daha öncede söz edildiği gibi, T.C. Anayasası (1982), 127. Maddesinde mahalli idarelerle ilgili temel hükümler yer almıştır. Anayasanın bu maddesine istinaden 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. maddesinin "g" fıkrası ile "mahalli idarelerin ve bunların merkezi idare ile olan bağ ve ilişkilerini düzenlemek" görevi İçişleri Bakanlığına verilmiştir. Aynı Kanun'un 11. maddesinin "b" fıkrasında "Bakanlığın mahalli idareler üzerinde sahip olduğu vesayet yetkisinin mevzuat hükümleri gereğince uygulanmasını sağlama" görevi Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne verilmiştir.¹³ Şekil 1.1, Türk İdari Sisteminde Mahalli İdarelerin konumunu göstermektedir.

¹² Yıldırım, a.g.e., s. 103.

¹³ Dönmez, a.g.e., s. vii.

Şekil 1.1. Türk İdari Sistemi İçinde Mahalli İdareler

Kaynak : Bünyamin Günel, **Açıklamalı İl Özel İdaresi Mevzuatı**, Damla Ajans, İstanbul, 1998, s. 10.

1982 Türk Anayasasına göre Türk Mahalli İdare Sisteminin ilkeleri şöyle sıralamak mümkündür.¹⁴

- Mahalli idareler, kamu tüzel kişiliği olan kuruluşlardır.

¹⁴ Dönmez, a.g.e., s. 15.

- Mahalli idare kuruluşlarının seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmaları ya da yitirmelerine ilişkin denetim yargı yolu ile olur.
- Mahalli idare seçimleri serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.
- Merkezi yönetimin, mahalli idareler üzerinde, yasada belirtilen esas ve usuller çerçevesinde idari denetim yetkisi vardır.
- Mahalli idare kuruluşları, Bakanlar kurulunun izni ile aralarında birlikler kurabilirler.
- Mahalli idare kuruluşlarının görevleri yasa ile belirlenir.
- Mahalli idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

1.3. MAHALLİ İDARELERDEN BELEDİYELERİN MALİ VE YÖNETİM YAPISI İLE GÖREVLERİ

1.3.1. Belediyelerin Mali Yapısı

Belediyeler üstlendikleri hizmetleri yerine getirebilmek için yasaların kendilerine tanıdığı yetkiler içinde bir kısım gelirler toplar ve bunları yine yasalara uygun biçimde harcar. Başka bir deyişle belediyelerin kendilerine özgü gelirleri ve giderleri ile bunları düzenleyen bütçeleri vardır. 1981 yılına kadar belediyelerin gelirleri esas itibariyle 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 32. maddesine ve 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'na dayanıyordu. Bunlardan başka bir kısım gelirlerini belediyelere tahsis eden 20 Kadar kanun bulunmaktaydı. 1981 yılından sonra ise değişim olmuştur. Türkiye'de belediyelerin gelirleri, kendi personeli ve teşkilatı ile topladığı gelirler ile Maliye Bakanlığı tarafından tahsil edilen genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları paylardan oluşmaktadır. Bu çerçevede belediye gelirlerini kaynakları açısından dört ana grupta toplamak mümkündür:

- Belediye öz gelirleri,

- Devlet gelirlerinden paylar,
- Devlet yardımları,
- Olağanüstü gelirler.

1.3.2. Belediyelerin Yönetim Yapısı

Belediyelerin teşkilat ve görevlerine ilişkin temel yasa 1580 Sayılı Belediye Kanunudur. Mevzuata göre nüfusu 2000'den fazla olan yerlerde belediye teşkilatı kurulabilmektedir. İl ve ilçe merkezlerinde ise nüfus durumlarına bakılmaksızın belediye teşkilatı kurulması mecburidir. Belediye yönetim yapısı aşağıdaki organlardan teşekkül eder:¹⁵

- Belediye meclisi
- Belediye encümeni,
- Belediye başkanı
- Belediye başkan yardımcılıkları ve müdürlükler,

Belediye meclis üyeleri seçimle işbaşına gelirler. Sayısı belde nüfusuna göre belirlenir. Belediyelerin en üst karar organıdır. İşleyiş olağan ve olağanüstü toplantı şeklindedir.

Belediye encümeni, meclis üyeleri arasından seçimle iş başına gelirler. İkincil karar organıdır. Kanunun encümeni ilgilendiren kararların alınmasını sağlarlar.

Belediye başkanı seçimle işbaşına gelir. Meclis ve encümen başkanıdır. Alınan kararların uygulamaya sokulmasını müdürlükler vasıtasıyla yerine getirir.

Müdürlükler beldenin nüfusuna ve ihtiyaçlarına göre kanunlarla ihdas edilmiştir. Görevdeki yöneticiler devlet memurlarıdır. Kanunlar çerçevesinde karar organlarının

¹⁵ [www.mahalli-idareler.gov.tr/Genel mud/genelmud. 10.05.2003.](http://www.mahalli-idareler.gov.tr/Genel_mud/genelmud.10.05.2003)

aldıkları karar ile belediye başkanı ve yardımcılarının emirleri doğrultusunda görev yaparlar.

1.3.3. Belediyelerin Görevleri

1.3.3.1. Belediyelerin Kanunlarla Verilmiş Asli Görevleri

Belediye, nüfusu 2000'den çok olan yerler ile il ve ilçe merkezlerinde kurulur. Belediyelerin görevleri Kanunda ayrıntılı biçimde "liste" yolu ile belirlenmiştir. Belediyelere verilen bu ayrıntılı görevlerin yanı sıra yeni ortaya çıkacak görev alanları için hizmet mahalli müşterek hizmet niteliğinde ise bu görevleri yerine getirebilme şeklinde genel ve esnek bir yetki de verilmiştir. Belediyelerin görevleri yürürlükteki kanuna göre şu başlıklar altında sıralanmaktadır:¹⁶

- **Sağlık ve Sosyal Yardım Görevleri**
- Çevre sağlığı görevleri,
- Sağlık tesisleri kurmak ve işletmek,
- Sosyal yardım görevleridir.
- **Bayındırlık Görevleri**
- Planlama görevleri
- Yapı ve imar izni verme ve denetleme görevleri,
- İmar ve inşaat görevleri
- **Eğitim Görevleri**
- Eğitim ve öğretim görevleri
- Kültür ve sanat görevleri

¹⁶ Dönmez, a.g.e., ss. 94-119.

- **Beden eğitimi ve spor görevleri**
- **Tarım ve Hayvancılıkla İlgili Görevleri**
- Tarım görevleri,
- Hayvancılıkla ilgili görevleri
- **Ekonomik Görevleri**
- Piyasa düzenini sağlama ve denetleme görevleri,
- Tesis kurmak ve işletmek görevleri,
- **Esenlik Görevleri**
- Kolluk görevleri,
- Huzur ve güvenlik görevleri,
- İtfaiye görevleri,
- **Ulaştırma Görevleri**
- Kara ulaştırma görevleri,
- Yakın sahil ulaştırma görevleri,
- **Mali Görevler**
- **Çeşitli Görevler**

1.3.3.2. Belediyelerin Diğer Görevleri

Belediyelerin diğer görevlerini şöyle sıralayabiliriz:¹⁷

- Piyasa düzeninin sağlanması ile ilgili etkinlikler,
- Bazı tesislerin kurulması ve işletilmesine ilişkin etkinlikler,
- Alt yapı ile ilgili tesislerin işletilmesi

Buna göre belediyelerin ekonomik görevlerinin ayrıntılarını şöyle özetlemek mümkündür:

- **Belediyelerin piyasa düzeninin sağlanmasına ilişkin olan ekonomik görevleri**

Belediyelerin piyasa düzeninin sağlanmasına ilişkin olan ekonomik görevleri şunlardır:¹⁸

- Fiyat ve ücretlerin saptanması ve denetlenmesi,
- Tartı ve ölçü aletlerinin denetimi,
- İşportacılığın düzenlenmesi,
- İhtiyaç duyulan maddelerin satılması ve dağıtılması.

- **Tesis Kurma ve İşletme ile ilgili ekonomik görevleri**

Belediyelerin tesis kurma ve bunların işletilmesi ile ilgili ekonomik görevleri ise özetle şunlardır:¹⁹

¹⁷ Ertan Çomaklı, Tansel Çetinoğlu, “ Belediye Hizmetlerinde İşletmeler ve Özelleştirme”, *Yerel Yönetim ve Denetim*, Cilt 5, Sayı 7, Ankara, Temmuz 2000, s. 43.

¹⁸ Çomaklı, Çetinoğlu a.g.m., s. 43.

¹⁹ a.g.m., s. 43.

- Pazarlama tesisleri kurmak ve işletmek,
- Halkın önemli ihtiyaç maddelerinin karşılanmasına ilişkin tesisleri kurmak ve işletmek,
- Parlayıcı ve patlayıcı maddeler depolama tesisleri kurmak,
- Fırın ve un fabrikaları kurmak,
- Halkın ekonomik güvenliğinin korunmasıyla ilgili tesisleri kurmak ve işletmek,
- Halkın eğlenme ve dinlenme ihtiyacının karşılanması ile ilgili tesisleri kurmak ve yönetmek,
- **Alt yapı tesislerinin kurulması ile ilgili görevleri**

Belediyelerin alt yapı ile ilgili tesisler açısından ekonomik görevleri içerisinde yer alan tesisler ve bunlara ilişkin görevleri ise şunlardır:²⁰

- İçme suyu, havagazı, elektrik, doğal gaz tesislerini kurmak, yönetmek ve işletmek,
- Diğer ekonomik girişimlerde bulunmak

1.4. BELEDİYELERİN EKONOMİK GİRİŞİMLERİ

Belediyeler, kendilerine kanun ve mevzuatlarla verilmiş hizmetleri yerine getirdikleri gibi; ayrıca yasanın kendilerine verdiği yetkiye dayanarak belde halkının ortak ve medeni ihtiyaçlarını giderecek her türlü faaliyet içine girmektedirler.²¹ Belediyeler Belediye Yasası'nın 15. maddesi gereğince zorunlu görevlerini yerine getirdikten sonra,

²⁰ Çomaklı, Çetinoğlu, a.g.m., s. 43.

²¹ Cemal Özyardımcı, "Belediyelerin Şirket Kurmaları ve Kurulmuş Şirketlere Ortak Olmaları", İller ve Belediyeler, Türk Belediyecilik Derneği Yayın Organı, Ankara, Kasım 1995, s. 600.

kendilerine kanunlarla verilen bazı ekonomik ve ticari yükümlülükleri, kuracakları işletmeler ve diğer teşebbüslerle (kurum, döner sermaye, şirket, fon vb) aracılığıyla yerine getirmektedirler.²² Bu faaliyetlerinin dayanağını 1580 sayılı Belediye Yasası ve bu yasaya dayanılarak çıkarılan tüzük ve yönetmelikler oluşturmaktadır.

Belediyelerin hangi hizmetlerde ve alanlarda işletmecilik yapabileceği, 1580 sayılı yasada açıklıkla ve sistemli bir biçimde sayılmamakla birlikte; yasanın 15. Maddesinde 76 fıkra halinde belirtilmiştir.²³ Dolayısıyla belediyeler 1580 sayılı Belediye Yasası ile diğer yasa, tüzük ve yönetmeliklerin kendilerine verdiği görevlerin yanı sıra, belde halkının ortak ve medeni gereksinimlerini karşılayacak ekonomik ve ticari nitelikte her türlü girişimlerde bulunma yetkilerine sahiptirler. 1850 sayılı yasa, mahalli idarelerin ekonomik girişimlerini kısıtlayıcı değil, bu girişimlere olarak verici niteliktedir.²⁴

1.4.1. Belediye Ekonomik Girişimlerinin Kuruluş Nedenleri

Belediyelerin ekonomik girişimlerde bulunmasının nedenleri birkaç grupta toplanabilir:²⁵

- Piyasa düzeninin sağlanmasıyla ilgili etkinlikler,
- Alt yapı tesislerinin kurulması ve işletilmesi,
- Belde halkının ihtiyacı olan diğer tesislerin kurulması ve işletilmesi ile ilgili etkinlikler.

Belediyelerin piyasa düzeninin sağlanmasına ilişkin etkinlikler şunlardır:

- Fiyat ve ücretlerin saptanması ve denetlenmesi,

²² Yusuf Ziya İrbeç, "Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Büyükşehirler", *Yeni Türkiye*, Ankara, 95/4, s. 534.; Nahit Mentese, "Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması", *Yeni Türkiye*, Ankara, 95/4, s. 287.

²³ Teoman Yayın, İrem Acaroğlu, Çelik Aruoba, Metin Kazancı, Seyfettin Naliş, Turgut Erdemli, *Belediye İşlevlerine Nicel Bir Yaklaşım*, 1. Basım, Türk İdareciler Derneği Bilimsel Araştırma Dizisi – 2, Ayyıldız Matbaası, Ankara, Mart 1979, s. 223.

²⁴ Çomaklı, Çetinoğlu, a.g.m., s. 43.

²⁵ a.g.m., s. 43.

- Tartı ve ölçü aletlerinin denetimi,
- İşportacılığın düzenlenmesi,
- İhtiyaç duyulan malların satılması ve dağıtılması.

Belediyelerin alt yapı tesisleri kurulması ve işletilmesine ilişkin etkinlikleri şöyledir:

- İçme suyu, havagazı, elektrik, doğalgaz tesislerini kurmak, yönetmek ve işletmek,
- Belde halkı ihtiyacını karşılayacak diğer alt yapı tesisleri kurmak, yönetmek ve işletmek,

Belediyelerin belde halkının ihtiyacı olan diğer tesislerin kurulması ve işletilmesi ile ilgili etkinlikler şunlardır:

- Halkın önemli ihtiyaç maddelerinin karşılanmasına ilişkin tesisleri kurmak ve işletmek,
- Parlayıcı ve patlayıcı maddeler depolama tesisleri kurmak,
- Fırın ve un fabrikaları kurmak,
- Halkın eğlenme ve dinlenme ihtiyacının karşılanması ile ilgili tesisleri kurmak ve işletmek.

1.4.2. Ekonomik Girişimlerin Türleri

Kuruluş görev ve işleyişlerindeki büyük farklılıklar bir yana bırakılırsa Belediye ekonomik girişimleri uygulamada genellikle tanzim satış fonları, döner sermaye, birlik

kurma, birlik, birlik ve ortaklığa katılma, ayrıcalık (imtiyaz verme) ve belediye bütçesi içinde ya da belediye bütçesi dışında işletme şeklinde sınıflandırılabilir.²⁶

1.4.2.1. Belediye Bütçesi İçinde Yer Alan İşletmeler

Bu teşebbüslerin giderleri ile yönetim ve işletme giderleri diğer belediye gelirleri ve giderleri gibi belediye bütçesinde yer almaktadır. Ülkemizde belediyelerin kurdukları su, mezbaha ve bunun gibi teşebbüslerin büyük bir bölümü doğrudan doğruya yönetim şekli olan bu yöntemle göre işletilmektedir.

1.4.2.2. Özel Yasayla Kurulan İşletmeler

Özel yasa ile kurulan işletmeler yarı kamusal nitelikte hizmet üreten ve ayrı bütçeye sahip olan kuruluşlar olup kamu tüzel kişiliğine sahiptirler. İstanbul'daki İSKİ (İstanbul Su Kanalizasyon İdaresi), İETT (İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmesi); Ankara'daki EGO (Ankara Elektrik, Havagazı, Otobüs İşletmeleri) gibi kuruluşlardır. Belediyelerin bünyesinde bu sayılanların dışında kalan ve Belediye Meclisi kararıyla kurulan katma bütçeli başka işletmeler de vardır.²⁷

1.4.2.3. Katma Bütçeli İşletmeler

24 Eylül 1990 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü'nün 89. maddesinde, belediyelere bağlı katma bütçeli kuruluşlara yer verilmiştir. Bu maddede, giderleri özel gelirlerle karşılanan ve belediye bütçesi dışında belediyeye bağlı olarak yürütülen bütçelere katma bütçe denileceği ifade edilmiştir. Aynı maddede, belediyelere bağlı mezbaha, tamirhane, huzurevi vb. kuruluşlarla 1580 sayılı Belediye Yasası'nın 19. maddesine göre kurulan belediye işletmeleri için katma bütçe düzenlenebileceği ve katma bütçelerin şekli, düzenlenmesi, kabulü ve onaylanmasının belediye bütçesinin tabi olduğu esas ve usullere göre yapılacağı belirtilmiştir.²⁸

²⁶ Yayın, Acaroğlu, Aruoba vd. a.g.m., s. 177.

²⁷ Halil Nadaroğlu, Mahalli İdareler, Teorisi, Ekonomisi, Uygulaması, Yenilenmiş 5.Bası, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul, 1994, s. 215.

²⁸ 24 Eylül 1990 Tarihli R.G. s. 15.

1.4.2.4. Döner Sermayeli Kuruluşlar ve Tanzim Satış Fonları

1.4.2.4.1. Döner Sermayeli Kuruluşlar

Belediyelerin kurmuş oldukları tanzim satış ve döner sermayeli kuruluşlar, uygulamada tanzim satış, döner sermaye, fon, fon saymanlığı gibi adlarla karışık ve birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır. Belediye bütçesi dışında yer alan tanzim satış fonları ve döner sermayeli kuruluşlar da, T.T.K.'nun 18. maddesi 1. fıkrası gereğince tacir sayılırlar ve ticaret siciline kaydolmaları kanuni zorunluluktur.²⁹

Döner sermaye işletmelerinin genel, katma ve özel bütçeli idarelerin kamu hizmeti yaparken ortaya çıkan kapasite fazlasını değerlendirmek, destek hizmeti sağlamak, mal ve hizmet üretmek, bütçeye gelir sağlamak üzere kurulmuş ekonomik birimler olarak tanımlanabilir.³⁰

Belediyelerin döner sermaye kurmalarına yetki veren tek hüküm, "Belediye Yasası'na bazı maddeler eklenmesine dair 24.3.1950 tarih ve 5656 sayılı yasadır. Bu yasanın ek 1. maddesine göre belediyeler gerek ve ihtiyaç gördükleri takdirde belediye konutları yapmak ve bu konutları belde sakinlerine kiraya vermek veya satmak işlerini "mecburi" belediye hizmetleri arasına koyabilirler. Belediyeler bu amacı sağlamak için bütçelerinden geçerli paraları ayırarak "döner sermaye" kurabilirler.³¹ Yine belediyeler kurulmuş veya kurulacak yapı ortaklıklarına katılmaya yetkilidirler. Belediyeler bu Kanun'a göre 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu" hükümlerine tabi değildir.³²

1.4.2.4.2. Belediye Tanzim Satış Fonları

Belediyelere Tanzim Satış Fonu kurma konusunda yetki veren hüküm, 1580 sayılı yasanın 15. maddesinin 2.12.1960 tarih ve 150 sayılı yasa ile değişik 43. maddesidir. Buna göre belediyeler et, ekmek, yaş meyve ve sebze, odun ve mangal kömürü ile diğer gıda ve

²⁹ Dönmez, a.g.m., s. 23.

³⁰ a.g.m., s. 25.

³¹ Yayın, Acaroğlu, Aruoba vd., a.g.e., s. 178.

³² Dönmez, a.g.m., s. 25.

zorunlu ihtiyaç maddelerini gerektiğinde 2490 ve 1050 sayılı yasaların hükümlerine bağlı olmaksızın satın almak, satmak, stok etmek veya belirli bir kâr haddi dahilinde satın aldirmek, sattirmek ve ihtiyacı olanlara amaca göre dağıtmak üzere bir fon oluşturarak tanzim satış mağazaları kurmak ve hayatı ucuzlatacak sair önlemleri almak yetkisine sahiptirler.³³ İlk bakışta tanzim satışına konu olan maddeler halkın günlük yaşantısını etkileyen zaruri yiyecek ve yakacak maddeleriyle sınırlı gibi görünse de, “hayatı ucuzlatacak sair önlemleri almak” cümlesiyle belediyelerin söz konusu sınırlamaların dışına çıkmalarına kolaylık sağlayan geniş yetki verildiği görülmektedir.

Belediyelerin ihtiyaç maddelerinin halka ucuza intikalini sağlamak, böylece piyasadaki fiyat artışlarını kontrol altına almak amacıyla tanzim satış fonları kurdukları da görülmektedir. Piyasaya bir disiplin kazandırma ve pahalılığı önleme amacı güden belediye tanzim satışlarının faaliyetlerine konu olan maddelerin, belediyelerce sürekli olarak ticaretinin yapılması söz konusu değildir. Böyle olmasına rağmen tanzim satışlarda her ne kadar fiyat artışlarını önlemek gibi bir amaç söz konusu olsa da, belediyelerin bu faaliyetlerinden kâr sağlamaları da söz konusu olmakta,³⁴ bundan dolayı da “kâr” getirici olan faaliyetlerini devam ettirdikleri uygulamada sıkça görülmektedir.

Belediyelerce bina, tesis, araç, gereç ve personel yönünden desteklenen bu fonların finansmanı bazen belediyelerin bütçelerine koydukları ödenekten, bazen de tanzim satış yapılacak maddeye ihtiyacı olanlardan topladıkları paralardan oluşmaktadır.³⁵ Tanzim satış fonları, 1050 sayılı Genel Muhasebe Yasası ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir. Ancak her türlü ihale işlerinde 27.06.1984 tarih ve 84/8277 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 03.08.1984 tarih ve 18478 sayılı R.G.’de yayımlanarak yürürlüğe giren Fonlar İhale Yönetmeliği hükümlerine tabidirler.³⁶

³³ Çomaklı, Çetinoğlu, a.g.m., ss. 46-47; Dönemz, a.g.m., s. 23-24; Yayın, Acaroğlu, Aruoba vd., a.g.e., s. 178.

³⁴ Yayın, Acaroğlu, Aruoba vd., a.g.e., s. 179.

³⁵ Enis eter, “Belediyelerin İktisadi ve Ticari Teşebbüsleri”, Türk İdare Dergisi, S. 400, Ankara, Eylül, 1993, s. 83; Dönmez, a.g.m., s. 24.

³⁶ Fonlar İhale Yönetmeliği için bkz. 03.08.1984 tarih ve 18478 sayılı R.G

Fonların kullanımında işlemlerin nasıl yürütüleceğini belirleyen mevzuat hükmü olmadığından Bakanlıkça, Belediye Tanzim Satışları Yönetmeliği adıyla bir tip yönetmelik hazırlanarak 23.03.1978 tarih ve 16237 sayılı R.G.'de yayınlanmıştır.³⁷

Özel sektöre pek çok kamu hizmeti sayılan görevlerin terk edildiği ve özelleştirme çabalarının gündemde olduğu günümüzde tanzim fon işletmelerinin işlevsel olduğu söylenemez. Bundan dolayı, bir çok belediye bu alanda hizmetlerini daraltmış, sahip oldukları kuruluşları özel sektöre devretmiş ya da tamamen lağvetmiştir.

Burada şu noktayı belirtmekte yarar vardır. Bir belediyenin şirketleşmesi başlı başına bir özelleştirme yöntemi olmayıp, o şirketin pay durumuna bakmak gerekmektedir. Böyle bir durumda belediyenin payı %51 ve daha yukarıda ise, söz konusu şirket özel hukuk kurallarına göre faaliyetlerini yürütüyor olsa da özelleştirmeden söz etmek mümkün değildir.

1.4.2.5. Birlikler

Mahalli İdareler, kendilerine mevzuatla verilmiş görevlerden bir ya da birkaçını yapmak üzere, kendi aralarında birlik kurabilirler. Bu yolla, hem ortak ihtiyaçlarının çözümünde güç birliği yapmış olurlar, hem de hizmetin gerektirdiği optimallikte hizmet birimleri oluşturabilirler. Özellikle coğrafi bakımdan birbirine çok yakın olan mahalli idare birimleri itfaiye, su, kanalizasyon, arıtma, katı atık toplama ve bertaraf, asfalt şantiyesi gibi hizmetleri, aralarında kuracakları birlikler vasıtasıyla yürütebilirler. Birliklerin geliri, esas itibariyle üye mahalli idarelerin bütçelerinden ayıracakları paylardan oluşur. Ayrıca başka gelir kaynakları da bulunması mümkündür. Birlikler, kendilerini kuran mahalli idare birimlerinden ayrı bir tüzel kişiliğe ve onların sahip olduğu hukuksal yetkilere sahiptirler. Örneğin, mahalli idareler 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa göre "kamulaştırma" yapma yetkisine sahip oldukları için, birlikler de aynı yetkiye sahiptir.

Birlikler 1580 sayılı yasanın 133 ve daha sonraki maddelerine göre belediyelerin kendi aralarında kuruldukları gibi, özel idare ve köylerin katılımıyla da kurulmaktadır.

³⁷ Dönmez, a.g.m., s. 24.

Birlikler ayrı bir bütçeye, karar ve yürütme organlarına ve tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır. Birliklerde amaç "kamusal yarar olabileceği gibi, kâr sağlamak da olabilir."³⁸

Birlikler, İçişleri Bakanlığının denetimine tabidir, Sayıştay'ın denetimine tabi değildir.

---

³⁸ Yayın, Acaroğlu, Aruoba vd., a.g.e., s. 181.

İKİNCİ BÖLÜM

**MAHALLİ İDARELERDEN BELEDİYE VE EKONOMİK
GİRİŞİMLERİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMALARI**

2.1. MAHALLİ DARELERDEN BELEDİYELER VE EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMALARI

Düzensiz ve plansız kentleşme, nüfus artışı, beldelerde yaşayan insan ihtiyaçlarının artması ve çeşitlenmesi bu hizmetleri veren belediyeler ve ekonomik girişimlerini zor durumda bırakmaya başlamıştır.

Hizmetlerin ekonomik, yeterli, adaletli ve sürekli sunulabilmesi hizmet veren kuruluşlarda değişimi zorunlu kılmaktadır. Değişimin sağlanması yeniden yapılanma ile gerçekleşir. Tabii ki bu yapılanma yasalar çerçevesinde olacaktır. Aşağıda yeniden yapılanmayı gerektiren sorunlar ile kamu kuruluşlarındaki yasal yapılandırma isteklerini irdedeceğiz.

2.1.1.Kavramsal Açıdan Yeniden Yapılandırma

Tarihsel açıdan bakıldığında Osmanlı'dan Cumhuriyete en sık kullanılan sözcüklerin başında "ıslahat" sözcüğü gelmektedir. Özellikle Tanzimat'tan sonra "idari ıslahat" deyimini yaygın biçimde kullanılmıştır. Bu dönemde kullanılan "ıslahat" sözcüğünün siyasi bir içeriği söz konusudur. Bu sözcük, gerileyen ve yozlaşan imparatorluğun kötü gidişinin durdurulmasına yönelik kapsamlı siyasi ve yönetsel değişim isteklerini yansıtır. Cumhuriyet döneminden sonra kullanılan kavramlar ise daha dar kapsamlı olup önemli bir bölümü dilimize yabancı kültürlerden geçmiştir. Örneğin "rasyonalizasyon", "reorganizasyon", "modernizasyon", "reform en çok kullanılanlarıdır. Bunlara ek olarak "yeniden düzenleme" ve son dönemlerde de "yeniden yapılandırılma" kavramları kullanılmaktadır. Bütün bunlar arasında bir anlam yakınlığı olmakla birlikte her birinin kullanılan döneme göre değişen bir kapsam ve içerik vurgulamasını temsil ettikleri söylenebilir. Cumhuriyet döneminde siyaset ve yönetim alanında en çok rastlanan kavram "idari reform" kavramıdır. Bu kavram, Türkiye'de oldukça dar kapsamda algılanmış ve uygulanmıştır. Yaygın anlayışa göre idari reform, "güçler ayrılığı" ilkesinde sözü edilen yasama, yürütme ve yargı gücünden, "yürütme" dalı ile ilgilidir. Ancak bu alanı tamamen kapsamaz. İdari reform kavramı, uygulamada özellikle Türkiye'de oldukça dar biçimde

kavramlaştırılmıştır. Bundan dolayı olsa gerek, daha kapsamlı ve köklü değişim isteklerini belirtmek amacıyla “yeniden yapılandırılma” kavramı kullanılmaya başlanmıştır.³⁹ Bu çalışmada da idari reform kavramı, “yeniden yapılandırılma ya da yapılandırma” ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır.

Ekonomik ve sosyal gelişmelere bağlı olarak ihtiyaçlar değişir ve yeni sorunlar ortaya çıkar. Mevcut örgütsel yapılar, değişen yeni ihtiyaçları ve ortaya çıkan sorunları çözmeye yetersiz kaldığında yeniden yapılandırılma gündeme gelir. Dolayısıyla yeniden yapılandırılma, örgütlerin ihtiyaç karşılama ve sorun çözme yeteneğini artırmaya yöneliktir.⁴⁰ Yeniden yapılandırılma, örgütsel açıdan üretilen mal ve hizmetlerin saygınlığını artırmak, kalite, maliyet ve zaman konularında köklü gelişmeler sağlayabilmek için örgüt yapısı, kullanılan tüm süreçler ve bunları destekleyen bilgi akış sistemlerinin yeniden ele alınmasıdır.⁴¹ Yeniden yapılandırılma, küreselleşmeye paralel olarak hızlı değişim gösteren kurum/ kuruluş ya da diğer örgütlerin kısa, orta ve uzun dönemde olmak üzere hangi istikamette yol aldığını görebilmesi; bu düşünce doğrultusunda vizyon belirlemesi, belirlenen bu vizyon doğrultusunda yeni stratejiler geliştirilerek yönetsel, işlevsel ve örgütsel yapısını yeni baştan dizayn etmesidir.⁴²

Yeni baştan dizayn yapılırken, belirlenen amaç, hedef ve politikalar doğrultusunda çözüm üretebilmek için şu temel ilkelere uyulması gerekir:⁴³

- Örgütsel yapı, ulaşılmak istenen sonuçlara göre dizayn edilmelidir.
- Hedefler yüksek tutulmalıdır.
- Mevcut işlevler ve süreçler stratejik açıdan yeniden incelenmelidir.

³⁹ Cahit Tutum, “ Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılandırılma”, *Yeni Türkiye*, Ankara, 95/4, ss. 134-135.

⁴⁰ Arif Ersoy, “Sosyal Değişme ve Yeniden Yapılandırılma Olgusu”, *Yeni Türkiye*, Yıl 1, S. 4, Ankara, Mayıs – Haziran, 1995, s. 50.

⁴¹ Tamer Koçel, *İşletme Yöneticiliği : Yönetici Geliştirme, Organizasyon, Davranış*, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 5. Baskı, İstanbul, 1995, s. 268.

⁴² Metin Göker, “2000’li Yıllarda Kamu ve Özel Sektörde Yeniden Yapılandırılma”, *TÜGİAD Raporu*, İstanbul, Şubat 1996, s. 14.

⁴³ Canan Çetin, *Yeniden Yapılandırılma, Girişimcilik, Küçük ve Orta Boy İşletmeler Ve Bunların Özendirilmesi*, Der Yayınları, İstanbul, 1996, s. 12.

- Yapılan her bir faaliyet gözden geçirilerek, işler basitleştirilmeli, belli bir süreçle ilgili kararlar, o süreçte yer alanlarca alınmalıdır.
- Paralel faaliyetler birbirine entegre edilmek yerine, bir şebeke (network) biçiminde ele alınarak birbirine bağlanmalıdır.
- Bir sürecin içindeki değişik faaliyetler, birbiriyle ilintili doğal bir sıra içinde gerçekleştirilmelidir.
- Süreçlerde birden çok yol olduğunda alternatifler içinde en uygun olan seçilmelidir.
- Coğrafi olarak birbirinden ayrı kaynaklar tek merkezde toplanmış gibi düşünülmelidir.
- Yetki ve sorumluluklar görevin yapılmasını en rasyonel olacak biçimde verilmelidir.
- Süreçler için hedef ve kontrol mekanizmaları tespit edilmelidir.
- Görevler, mümkün olduğu kadar asıl sahipleri tarafından yerine getirilmelidir.
- Görevle ilgili kontroller en az düzeye indirilmelidir.

Yeniden yapılandırmanın özünde değişim olgusu vardır. Kamu yönetimi açısından değişimin iki türü söz konusu olabilir. Bunlardan biri “doğal değişimdir. Doğal değişim, yönetsel kurum, kural ve usullerin değişen teknolojiye uyarlanması veya eğitim standartlarının zaman içinde yükselmesi sonucu ortaya çıkan değişikliklerdir. Çevrede ortaya çıkan köklü değişimlerin gereklerine göre dönüştürülmesi yüzeysel düzenlemelerle olmaz. Bu gibi durumlarda bilinçli müdahaleler gerekir. Yeniden yapılandırılma, doğal

değişimden farklı olarak belli amaçlarla girişilen planlı ve bilinçli değişim çabalarının adıdır. Kamu yönetiminde ise yeniden yapılandırılma, her şeyden önce devletin rolü ve işlevlerinin yeniden sorgulanması anlamına gelir. Bu bağlamda yeniden yapılandırılma, bürokrasinin siyasal sistemle ilişkileri, devletin istihdam ve ücret politikası, kamu kaynaklarının kurumlar arası bölüşümü, kamu görevlilerinin statüleri, iş görme yöntemleri, davranış ve alışkanlıkları, sistemi işleten ve yürüten faktörlerde köklü düzenlemeleri öngörür. Diğer deyişle yeniden yapılandırılma, siyasal ve yönetsel kurumların amaçlarına, görevlerine, yapısına ve işleyişine ilişkin kapsamlı düzenlemelerdir.⁴⁴

2.1.2. Belediye ve Ekonomik Girişimlerinin Yeniden Yapılandırılmasını

Gerektiren Sorunlar

Değişim olgusunun kaynağını oluşturan kamu yönetimindeki başlıca sorunları, kamu yönetimindeki sorunlarla benzerlik gösterir. Buna göre belediye ve ekonomik girişimlerinin başta bürokrasi ve kırtasiyecilik⁴⁵ olmak üzere başlıca sorunlarını şöyle sıralayabiliriz:⁴⁶

- Siyasal yozlaşmaların (zimmet, rüşvet, adam kayırma vb.) yaygınlık kazanması,
- Sağlık ve eğitim kurumlarındaki yetersizlik ve kalitesizlik,
- Yargı kurumlarının bağımsız olmaması, adalet hizmetlerinin pahalı, uzun ve zahmetli olması,

⁴⁴ Tutum, a.g.m., s. 134.

⁴⁵ Türkiye’de kamu yönetiminde ve mahalli idarelerde en büyük sorunlardan biri kırtasiyeciliktir. Kırtasiyecilik, bürokrasi ve yönetim sisteminin içerisine yerleşmiş gereksiz formaliteler ve işlemler olarak tanımlanmaktadır. Mahalli idarelerin yeniden yapılandırılmasında gözönünde bulundurulacak kırtasiyecilik hakkında bkz. Şahabettin Harput, “Kamu Yönetiminde Kırtasiyecilik Çözüm ve Öneriler”, *Yeni Türkiye*, Ankara, 95/4, ss. 161-163.

⁴⁶ Coşkun Can Aktan, *Değişim ve Devlet*, TİSK İnceleme Yayınları, Yayın No : 22, Ankara, s. 58; Ziya Çoker, “Merkezden Yönetim, İl Sistemi ve Yerel Yönetim Reformu”, *Yeni Türkiye*, Yıl 1, S. 4, Mayıs – Haziran 1995s. 176.; Şükrü Karatepe, “Türkiye’nin Yönetim Sorunları”, *Yeni Türkiye*, Ankara, 95/4, ss. 164-169.

- Hukuk mevzuatının günün gelişmelerinin gerisinde kalması, yasaların dilinin açık ve anlaşılır olmaması,
- Kalitesiz ve liyakatsiz personel istihdamı,
- İnsan gücü planlamasının yetersiz olması,
- Hiyerarşik yönetim yapısı, yönetimde iletişim ve katılımın zayıf olması,
- Başbakanlığın koordinasyon fonksiyonundan uzaklaşmış olması ve icrai fonksiyon üstlenmesi,
- Ücretlerdeki dengesizlikler,
- Kamu görevlilerinin unvan ve görev farklılıkları,
- Atama ve nakillerde adam kayırmacılığının yaygın olması,
- Merkezîyetçi ve siyasetçi yönetim geleneğinin devam ettirilmesi,
- Çoğu belediyelerin modern kentleşme amacından uzaklaşmış ve sosyal yardım kuruluşlarına dönmüş olması,
- Yönetimde şeffaflığın olmaması,
- Belediye yönetiminde toplam kalitesizlik.
- Belediye kaynaklarının iktidar hesabına partizanca kullanılması,
- Rasyonel olmayan hizmet alanları,
- Kaynak yetersizliği,
- Sosyolojik ön yargılardan kaynaklanan sorunlar.

2.1.3. Belediye ve Ekonomik Girişimlerinin Yeniden Yapılandırılması

Kapsamında Yapılması Gerekenler

Belediyelerin ve ekonomik girişimlerinin yeniden yapılandırılması kapsamında yapılması gerekenleri şöyle özetlemek mümkündür.⁴⁷

- Yetkilerinin, görevlerinin ve kaynaklarının yüklendikleri hizmetlerle orantılı olarak artırılması gerekmektedir.
- Yeni kurulacak birlik, işletme ve diğer teşebbüsler dağınıklıktan kurtarılarak, belirli bir yasal düzenlemeye kavuşturulmalıdır.
- Hizmet içi eğitim çalışmaları merkezi yönetimce desteklenmelidir. Hatta nitelikli elemanlar yetiştirecek bir eğitim müessesesi faaliyeti geçirilmelidir.
- Şeffaflık esas olmalıdır. Alım – satım, ihaleler ve gelir gider tabloları yayınlanmalıdır.

2.1.4. Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılmasında ve İdarelerle İlgili Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1996) İle Belediye ve Ekonomik Girişimlerinde Yapılması İstenenler

Mahalli idarelerin yeniden yapılandırılmasına ve bu idarelerle ilgili çeşitli kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısıyla (1996) belediye ve ekonomik girişimleri için getirilmek istenilen yenilikler şunlardır:⁴⁸

⁴⁷ Nahit Mentşe, “ Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, Yeni Türkiye, Ankara, 95/4, s. 287- 288.

⁴⁸ İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 16.1.1996 tarih ve 60-61/96-80021 sayılı yazıları ekinde dağıtımı yapılan ekten alınmıştır.

- “Merkezi idare ile mahalli idareler arasında hizmetlerin niteliğine uygun bir görev, yetki ve kaynak bölüşüm esası belirlenmekte ve bu çerçevede, halen merkezi idare kuruluşları tarafından yürütülen yerel hizmetlerin, bakanlar Kurulu’nca belirlenecek esaslara göre mahalli idarelere devri öngörülmektedir.
- Hazine arazilerinin, Bakanlar Kurulunca tespit edilecek esas ve usullere göre, mahalli idarelere devri öngörülmektedir.
- Mahalli idareler ile diğer kamu kuruluşlarının birbirlerinden olan alacaklarının takas ve mahsup edilebilmesi sağlanmalıdır.
- Mahalli idarelerin kendi aralarında işbirliği yapabilmeleri artırılmaktadır.
- Sermayesinin %50’sinden fazlasına mahalli idarelerin sahip olduğu şirketlerin İçişleri Bakanlığınca denetlenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca bu idarelerin kendilerini, nitelik, statü ve denetim esasları İçişleri Bakanlığı ve Sayıştay’ca belirlenecek özel denetim kuruluşlarına denetlettirebilme getirilmektedir.
- İhale mevzuatının belediyeler için uygulamada güçlük arz eden maddeleri değiştirilmelidir.
- Sayıştay’ın iş yükü ve merkezi idareden devredilecek görevler göz önünde bulundurularak, mahalli idarelerin hesap ve işlemlerini T.B.M.M. adına

denetleyip, muhakeme edecek Mahalli İdareler Hesap Mahkemeleri kurulması öngörülmektedir.

- Belediyelere ve işletmelerine sözleşmeli personel istihdamı kolaylaştırılmaktadır.
- Belediyelerin, temizlik ve benzeri hizmetlerde birden fazla yıl için taahhüde girebilmeleri sağlanmaktadır.

2.1.5. 2001 Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı İle Belediye ve Ekonomik

Girişimlerinde Yapılması İstenenler

Mahalli idarelerde yeniden yapılandırılma kapsamında önemli değişimleri öngören ve 20 Nisan 2001'de TBMM'ye sunulan, ancak 11 Mayıs'ta hükümet tarafından geri çekilen, 31 Temmuz 2001'de tekrar T.B.M.M.'ye gönderilen ancak yine kanunlaştırılmayan ve 70 maddeden oluşan "Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı" ise özetle şunları öngörmüştür:⁴⁹

- Belediye gelirleri artırılabacak,
- İllerde gerçekleştirilen yerel bütçe vergi tahsilatının %5'i o ildeki belediyelere nüfuslarına göre dağıtılacak,
- Belediye kurabilmek için 500 metrelik mesafe 5 bine; 2 bin nüfus şartı da 5 bine çıkartılacak,
- Yerel seçim tarihinden önceki 1 yıllık süre içinde memur ve daimi işçi kadrolarına açıktan atama yapılmayacak,

⁴⁹ www.belgenet.com/belge/yerelyonetim3, 10.05.2003.

- Personel maaş ve ücretlerinin yıllık tutarı bütçe gelirlerinin %30'unu geçemeyecek,
- Tasarı diğer reformların alt yapısını oluşturacak.

2.1.6. Merkezi İdare İle Mahalli İdarelerin Arasındaki Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişkilerinin Esasları İle Mahalli İdarelere İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (2004) İle Belediye ve Ekonomik Girişimlerinde Yapılması İstenenler

T.B.M.M. gündeminde bulunan yeni yasa tasarısı ile gerçekleştirilmek istenenler özetle şöyledir:

- Atık su ve katı atık, yönetiminde birbirine yakın belediyelerin hizmet birlikleri kurmaları esastır. Bu hizmetleri yerine getirmek için kurulacak birlikler yapacakları yatırımlarda ucuz kredilendirme dahil devlet desteğinden öncelikle yararlanırlar. Belediyeler bu hizmetleri 3996 sayılı "Yap İşlet Devret" modeline göre yaptırabilirler.
- Belediye ve bağlı işletmelerini belediye meclisleri denetlemek amacıyla komisyon kurabilirler. Komisyona belediye dışından uzman alabilirler. Komisyon incelemesini bir ay içerisinde bitirir.
- Belediye ve bağlı işletmelerine seçimden önceki bir yıl içinde memur ve daimi işçi kadrolarına açıktan atama yapılamaz.
- Belediye ve bağlı işletmelerindeki banka hesapları her yıl bütçe kanununda

gösterilecek esaslara göre belirlenecek Merkez Bankası reeskont faiz oranından aşağı olmamak üzere bankalarda değerlendirilir.

- Belediye ve bağlı işletmeleri ile birliklerinin mali durumlarını gösteren üçer aylık mali raporu İçişleri Bakanlığınca belirlenecek esaslara uygun olarak hazırlanır ve ilan edilir.
- Belediye gelirleri; ülke genelinde yapılan Genel Bütçe Vergi tahsilatının %8'i; illerde yapılacak Genel Bütçe Vergi Tahsilatının %5'i kadar olacaktır.
- Belediye ve bağlı kuruluşları ön ödemeli sistemle gelirlerini peşin olarak tahsil edeceklerdir.

Her üç yasa tasarısı incelendiğinde belediye gelirlerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapıldığı görülür. Bu durum belediyeye bağlı ekonomik girişimlerinde finansal yapısına olumlu yansiyacaktır.

Yine son yasa tasarısında (2004) belde halkının ihtiyaçlarını karşılamak için yeni işletmecilik faaliyetlerinin yolunu açmaktadır.

Tasarıların hepsinde sıkı denetim için komisyonlar kurma ve yardım alma ile ilan yolu benimsenmiştir. Tasarı, sermayesinin %50'den fazlası belediyeye ait olan her türlü girişimin Sayıştay'ca denetlenmesini öngörmektedir.

Personel atamalarının partizanca yapılmasını önlemek amacıyla seçimlere 1 yıl kala açıktan atamaları engellemektedir.

Peşin ödeme yasa tasarısı ile gelirlerin toplanmasında yeni yapılandırma sağlamaktadır.

2.2. YENİ MAHALLİ İDARE YASA TASARISININ BELEDİYE EKONOMİK GİRİŞİMLERİNE GETİRDİKLERİ

Genel olarak belediyelerin, gerek yasa ile kendilerine verilen görevleri, gerekse üstlendikleri demokratik işlevleri, hem mali yetersizlikler hem de katı merkezîyetçi yapılanmadan dolayı tam anlamıyla yerine getiremedikleri görülmektedir. Bu nedenle bir çok belediye, üstlendikleri görev ve sorumlulukları yerine getirebilmek için aslında ticaretle uğraşan kuruluşlar olmamasına rağmen, gerek kaynak yaratmak açısından gerekse belde ve belde halkına en iyi hizmeti sunmak için, kurdukları işletmeler ile faaliyette bulunma yolunu seçmektedirler. Bugün Türkiye’de en küçük belde belediyesinden büyükşehir belediyelerine kadar genelde belediyelerin işletme kurdukları görülmektedir. Belediyeler bir kısım işletmelere yasal zorunluluk olarak iştirak etmekte ya da kurmaktayken; önemli bir kısmını isteğe bağlı olarak kurmakta ya da iştirak etmektedir.

Belediye işletmeleri, bulunduğu mahalde halkın ihtiyaçlarını en iyi, kaliteli ve zamanında karşılanmasında önemli bir hizmet aracı olarak görülürken; aynı zamanda fiyatları dengede tutmada da önemli bir işlevi yerine getirmektedirler. Ayrıca, belediyenin sınırları içinde özel sektörün üstlenmekten çeşitli nedenlerden dolayı kaçındıkları ya da yerine getiremedikleri hizmetleri görmek ve belediye sınırları içindeki beldenin kalkınmasını sağlamak; belde halkının zaruri ve sosyal nitelikli ihtiyaçlarına cevap vermek gibi bir işlevleri de yerine getirebilen kuruluşlar olması açısından da önemlidirler.

Böyle olmasına rağmen, bu işletmeler, yerine getirdikleri işlevlerden çok, bu işletmeleri belediye yönetimlerinin partizanca kullandıkları şeklinde eleştirilmektedirler. Ayrıca, bu işletmelerin yönetim anlayışı itibarıyla KİT’leri andırdığı, KİT’lerde yaşanan benzer sorunların buralarda da yaşandığından dolayı sorunlu kuruluşlar olarak da nitelendirildiği görülmektedir.

Yine, belediye işletmelerinin belediyelerin zaten yetersiz olan mali imkanlarını, daha da yetersiz hale getirdiği; ya da mali açıdan güçsüz olan belediyelerin, bu işletmelere

yeterli kaynak aktaramadığı, bundan dolayı da, bu işletmelerin etkin ve verimli bir ekonomik didinme içerisinde olamayacağı şeklinde de eleştirilmektedirler.

Mahalli idarelerde yeniden yapılanma belediyelerde katılımcılığı ve demokratik işlevi artırmasının yanında, bu araştırma içerisinde sıralanan gerekçelerden başka, genel olarak belediye yönetimlerinin daha esnek karar verme ve kaynak yaratma gücü bakımından etkili ve güçlü konuma getirilmelerini sağlamalı; belediyelerin sahip olduğu ekonomik girişimleri de daha rasyonel hale getirmelidir.

Ancak bu açıdan gündemde olan mahalli idareler yasa tasarısı incelendiğinde, doğrudan belediye ekonomik girişimlerine “denetim” ve “birlik” kurma dışında yeni bir yükümlülük ya da değişiklik getirmemektedir. Dolaylı olarak belediyelerin daha katılımcı ve kaynak yaratır durumuna getirilmeleri; merkezi otoritenin bağını yani belediyeler üzerindeki etkisini azaltması açısından değerlendirildiğinde, belediye ekonomik girişimlerine de olumlu katkılar sağlayacağı söylenebilir.

Yine söz konusu tasarı da, merkezi idarenin görev ve sorumluluk alanlarını adalet, savunma, güvenlik, dış politika, maliye, hazine ve büyük projeler gibi alanlarla sınırlandırılması ya da daraltılması, bu sınırlandırma sonucu örneğin eğitim gibi alanlarda belediyelere yeni işletmecilik alanlarına girebilme imkânı doğurmaktadır.

Dolayısıyla, belediyeler tasarının yasalaşması durumunda, yeni alanlarda da işletmecilik faaliyetlerine girebilecekler, buralara kaynak aktarabileceklerdir.

Tasarı da, belediyelerin işletmelerine de denetim getirilmekte; bu husus T.T.K. hükümlerine göre faaliyet gösteren işletmelerin bu yasa hükümlerinden başka ayrıca denetlenmeleri anlamını taşımaktadır. Bunun amacı, yukarıda sıralanan eleştirileri ortadan kaldırmak olmakla birlikte, merkezi idarenin “belediyeler üzerindeki” vesayetinin başka açıdan devam ettirme isteği olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda, yeniden yapılanma kapsamında gündeme gelen “Yeni Mahalli İdareler Yasa” tasarısı, mahalli idareleri etkileyeceği gibi, belediye işletmelerini de

etkileyecektir. Ancak, eleştiri yapılan hususlar göz önünde bulundurularak tasarı halinde olan yasanın yasalaşmadan önce belediye ekonomik girişimlerinin daha etkin ve verimli işleyişini sağlayacak düzenlemeler yapılması, bu kuruluşlardaki istihdam politikasının “partizancılığı” önleyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede genel olarak belediye ekonomik girişimlerine etki edebilecek yeni mahalli idareler yasa tasarısı ile getirilmek istenilen değişiklikler ve mevcut durum Tablo 2.1’dekarşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Tablo 2.2’de ise, yeni mahalli idareler yasa tasarısının belediye ekonomik girişimleri açısından bir SWOT analizi görülmektedir.

Tablo 2.1. Yeni Mahalli İdareler Yasa Tasarısı İle Belediyeler Ve Belediye Ekonomik Girişimleri İçin Getirilmek İstenilen Değişikliklerin Mevcut Durum İle Karşılaştırılması

Mevcut Durum	Yeni Mahalli İdareler Yasa Tasarısı Getirilmek İstenilen ile Belediyelere ve Belediye Ekonomik Girişimlerine Etki Edebilecek Değişiklikler
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1580 Sayılı Yasanın 19. Maddesi; "Atıkların toplanması, taşınması, depolanması ve bertaraf edilmesi belediyelerin görevlerinden biridir." hükmüne yer vermektedir. ▪ Belediye kendine ait atık su ve atıkların toplanması ve bertaraf edilmesi ile ilgili ayrı tesisler kurmak zorunda kalmaktadır. Atıl makine parkı, yüksek maliyetler ve personel istihdamı gibi zorunluluklar bu görevin sakıncasını oluşturmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yeni Yasanın madde 5/24 bendine göre; Sanayi ve Tıbbi atıkların toplanmasına, taşınmasına, ayrıştırılmasına ve geri kazanılmasına, depolanmasına ve bertaraf edilmesine dair hizmetlerin yerine getirilmesinden atık üreticileri ile belediyeler birlikte sorumludurlar. Uygulamaya ilişkin esaslar İçişleri ve Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Çevre Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. ▪ Atık su ve katı atık yönetiminde birbirine yakın belediyelerin Hizmet Birlikleri kurmaları esastır. Bu hizmetleri yerine getirmek için kurulacak birlikler yapacakları yatırımlarda ucuz kredilendirme dahil Devlet Desteğinden öncelikle yararlanırlar. Belediyeler bu hizmetleri 3996 sayılı "Yap İşlet Devret" modeline göre yaptırabilirler.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1580 sayılı yasanın 63. Maddesine göre belediye ve ekonomik girişimlerinin denetlenmesi amacıyla komisyon kurulabilir" denilmektedir. Kurulan komisyonlar genelde meclis üyeleri arasından ve kamu ile alakasız üyelerden seçilmektedir. Bu durum denetlemenin yetersizliğine yol açmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yeni mahalli idareler yasa tasarısı ile belediye ve ekonomik girişimlerine denetlemek amacıyla "belediye meclis üyeleri komisyon kurabilirler, belediye dışından uzmandan yararlanabilirler" denilmektedir. Ayrıca "komisyon incelemesi en geç 1 ay içinde bitirilir" hükmü ile daha etkin ve gerçekçi denetimi getirmektedir.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1580 sayılı yasanın 16. Maddesine eklenen Ek madde 13'e göre belediyeler ve bağlı kuruluşlarında memur, daimi işçi ve geçici işçi ile sözleşmeli personel istihdam edilmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yeni mahalli idareler yasa tasarısı ile "belediyeler ve bağlı kuruluşlarına seçim tarihine 1 yıllık süre kala memur ve daimi işçi kadrolarına açıktan atama yapılamaz" denilerek siyasi atama yaparak çıkar sağlayıcı istihdamların önüne geçilmek istenmektedir.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1580 sayılı yasanın 16. Maddesine eklenen Ek 14. Maddeye göre; "Belediye ve bağlı kuruluşları kaynaklarını bankalarda açacakları açık hesaplarda, vadeler ve faiz oranları cari bankacılık işlemleri çerçevesinde değerlendirir" denilmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yeni mahalli idareler yasa tasarısında "belediyeler ve bağlı kuruluşlarının kaynakları her yıl Bütçe Kanununda gösterilecek esaslara göre belirlenecek Merkez Bankası reeskont faiz oranından aşağı olmamak kaydı ile bankalarda değerlendirilir." denilerek kaynakların çeşitli bankalarda ve değişik faiz oranlarında değerlendirilmeleri ile kamu kaynağının belirli esaslar çerçevesinde verimli kullanılmasını sağlarken; bir kısım yöneticilerin de mevcut oluşumdan faydalanmasını engellemektedir.

Tablo 2.2 : Yeni Mahalli İdareler Yasa Tasarısının Belediye İşletmeleri Açısından
SWOT Analizi

Zayıf Yönleri	Güçlü Yönleri
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekonomik girişimlerden sermayesinin %50'den fazlası belediye ait olan işletmelerde Sayıştay denetiminin olmaması, ▪ Şirketlerde işçi ve memur sınavları ile personel alımı şartı getirilmemesi, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Personel Açısından; <ul style="list-style-type: none"> - Belediyeler ve bağlı kuruluşlarında geçici işçi ve sözleşmeli personel istihdam edebilirler. - Kadrolar İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel dairesi onayında genelde gerek duyulmaksızın belediye meclisinin kararına istinaden valilik onayı ile ihdas, tadil ve iptal edilebilme. - Yeni birliklerin kurulmasına olanak sağlaması nedeniyle istihdam olanağı yaratması ▪ Finansal Açısından; <ul style="list-style-type: none"> - Belediyelerin borçlanma kolaylıklarından yararlanması, - Şehirleşme, konut üretimi için kurulacak döner sermaye ve fonların kaynaklarından yararlanma, - Mali denetimlerin 3'er aylık periyotlar halinde halka duyurulmasını sağlama. ▪ Yönetimsel Açısından; <ul style="list-style-type: none"> - Yeni işletmeler ve tedavi merkezleri kurma, açma ve işletme. - Birlikler arası yapılacak işlerde personel değişimi, koordinasyon sağlama
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sözleşmeli Personel istihdamında siyasi kriterlerin göz önünde bulundurularak yapılacak seçimlerin devletin varlığını tehlikeye sokması, ▪ Personel alımlarında ve ücretlendirmede torpil sorununun doğması. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Katı atık, çöp toplama ve bertaraf edilmesi, eğitim merkezleri, kurslar gibi işletmecilik faaliyetleri yapma veya ortak olma olanağı sunması, ▪ Konut açığını kapatma, düzenli kentleşmeyi sağlamak amacıyla imarlı ve alt yapı arsalar üretmek ve satmak üzere fonlar ve döner sermayeler kurmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN STRATEJİK ANALİZİ

3.1. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN

STRATEJİK ANALİZİ

Kütahya Belediyesi işletmecilik faaliyetleri, iki adet şirket, bir adet katma bütçeli işletme ve bir adette birlik ortaklık olarak devam etmektedir.⁵⁰

3.1.1.SİMPAŞ A.Ş.

Kütahya Belediyesi kuruluşu olarak faaliyet gösteren SİMPAŞ A.Ş., Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 16.11.1988 tarihli izniyle T.T.K.'na uygun olarak 22-11-1988 tarihinde tescil edilerek Kütahya Belediyesi öncülüğünde SİMPAŞ Su ve İhtiyaç Maddeleri Pazarlama A.Ş. olarak kurulmuş; 26.06.2002 tarihli olağan genel kurulda şirket unvanı, SİMPAŞ Su, İhtiyaç Maddeleri, İnşaat, Temizlik Doğalgaz Sanayi ve Ticaret A.Ş. olarak değiştirilerek faaliyet konuları artırılmıştır.

Şirketin şu anki sermayesi 240.000.000.000-TL (İkiyüzkırk Milyar)'dır. Bu sermaye her biri 3.000.000.000.- TL kıymetinde 80 hisseden oluşmaktadır. Bu hissenin 70 hissesi Kütahya Belediyesine; 10 hissesi ise diğer şahıslara aittir.

SİMPAŞ A.Ş.'nin amacı ve faaliyet konusu, Kütahya'da mevcut bulunan arz ve talep doğrultusunda halkın isteklerini dengede tutmak, ihtiyaç duyulduğu alanlarda faaliyet göstermek ve bir tür eksikliği gidererek şirket ana sözleşmesinde söz edilen mevcut faaliyetlerde bulunmaktır.

Kütahya Belediyesi iştiraklerinden olan SİMPAŞ A.Ş., su dolun ve pazarlama, restoran işletmeciliği, çini ve el sanatları pazarlaması ve belediyenin ihaleleri ile ilgili alanlarda faaliyet göstermekte ve bu alanlarda tesis ve işletmeleri bulunmaktadır. Bunlar aşağıda tanıtılacaktır.

⁵⁰ Buradaki bilgiler, Simpaş A.Ş., Belde A.Ş., Cinigar Birlik, Otel Harlek Müdürlüğü resmi ve onaylı dokümanları ile Kütahya Belediyesinin www.kutahya-bld.gov.tr adlı internet sayfasından alınmıştır.

SİMPAŞ A.Ş. tarafından işletilen Kütahya Belediyesine ait olan “Türkmen Su Dolum Tesisleri”, İnli Köyü (Türkmen Dağı) yakınlarındadır. Bu tesislerde kaynağında tam otomatik makinelerde el değmeden pet şişelere doldurulan su, pazara sunulmaktadır.

SİMPAŞ A.Ş. tarafından işletilen Kültür Sarayı yemekhanesinde Belediye memur ve işçilerine, SİMPAŞ ve BELDE A.Ş. personeline, halka ve öğrencilere hizmet verilmektedir. Ayrıca her gün fakirlere sıcak yemek verilmektedir

Kütahya Belediyesinin bir hizmeti olarak kurulan Çini ve Dikiş El Sanatları halkın evinde yapıp ta pazarlamasını gerçekleştiremediği çini, dikiş ve el sanatları gibi çalışmaların pazarlamasını sağlayarak bir nebze halka maddi katkıda bulunmak ve Kütahya El Sanatlarını tanıtmak amacı ile faaliyet göstermektedir

SİMPAŞ A.Ş. bünyesinde bulunan Döner Gazino ve Kır Kahvesi 2002 yılında Kütahya'nın tarihi Hisar Kalesi içerisinde iç ve dış turizme hizmet etmekle birlikte halka da açılmıştır.

1997 yılında kurulan Kemtaş şirketine 400.000.000 TL. Çinikoop'a 500.000.000 TL. sermaye katılımında bulunmuştur.

Kütahya Belediyesinin Fen İşleri müdürlüğü asfalt kaplama ve muhtelif işlerde işçilik yaptırılması, makine ikmal müdürlüğü atölye birimleri araç ve iş makinelerinde görevlendirilecek personel hizmetleri ve kiralık olarak minibüs ve pikap çalıştırma işi, belediye sınırları içinde bulunan mezarlıklarda bekçilik, ağaçların bakım ve yabancı otların biçilmesi işi, belediye sınırları içinde bulunan sesli yayın cihazlarının bakımı, onarımı ve işler halde tutulması, ilgili hizmetlerin yürütülmesi işi ihaleleri yapılmaktadır.

Şirkette Yönetim ve Denetim Kurulu üyeleri ile genel müdür ve genel müdür yardımcısı gibi idari personelden başka ; 1 adet teknisyen, 2 adet tekniker, 62 işçi ile toplam 65 personel hizmet vermektedir.

3.1.2. BELDE A.Ş.

25.01.1994 tarihinde Bakkallar ve Simpaş A.Ş. ortaklığı ile Baksim A.Ş. olarak kurulmuş olup, 1995 tarihine kadar ekmek üretiminde faaliyet göstermiştir. Eylül 1996 tarihinden itibaren Kütahya Belediyesinin yatırımlarına yön vermesi amacı ile inşaat, mühendislik, planlama alanlarında hizmet vermek üzere 30 Eylül 1996 tarihinde Belde İnşaat Mühendislik Temizlik Madencilik Doğalgaz Planlama Sanayi Ticaret Anonim Şirketi olarak faaliyete başlamış olup, şirket merkezi Cumhuriyet Caddesi Menderes İş hanı Kat/2 Kütahya adresindedir.

Şirketin şu anki sermayesi 1.000.000.000.000.-(Bir Trilyon)TL'dir. Bu sermaye her biri 100.000.000.TL kıymetinde 10.000 hissedir. Bunun; 9581 hissesi Kütahya Belediye Başkanlığı, 419 hissesi diğer şahıslara aittir.

Şirketin faaliyet konuları şunlardır:

- Her nevi inşaat yapımı , çevre tanzimi yapmak
- Her nevi inşaat malzemeleri yapı elemanları imalinde bulunmak
- Yapıların tezyini, dekorasyon ve yerleşimini teminen tezniyat malzemeleri ile topraktan mamul madde ve malzemelerin imalinde, alım, satımında bulunmak.
- Her nevi doğal taş , maden ve mermeri istihracı için gerekli müracaatlarda bulunmak , doğal taş ve mermer arama , ön işletme ruhsatlarını almak , alınmış olanları devir almak veya devretmek , doğal taş maden ve mermer ocaklarını işletmek, istihraç edilen madenleri fiziksel veya kimyasal işleme tabi tutarak bunları yapı tezyin ve çevre tanziminde kullanmaya hazır hale getirmek , pazarlamak , almak ve satmak
- Bayındırlık inşaat , makine çevre harita vesair mühendislik hizmetleri ile imar uygulaması, imar planı, her türlü harita alımı yapmak , bayındırlık, harita , yol , köprü, kanalizasyon ishale hattı gibi alt yapı işleri ile toplu konut , toplu işyeri ve sosyal tesis gibi inşaat işleri yapmak. Etüt ve projeler düzenlemek, uygulamak.

- Motorlu kara nakil vasıtaları , iş makineleri ile bunların lastik ve yedek parçalarının alım ve satımını yapmak.
- Belediye ve mücavir sınırlar içinde şehrin her türlü temizlik işlerini yapmak, sıvı, katı ve özellik arz eden atıkları belirli toplama merkezine taşımak. Özel ve resmi mahallerin temizlik,bakım koruma onarım ve çevre tanzimini yapmak. Şehir içme suyu tesisat yapımı , imalat ile endeks bakım , tahakkuk tahsilat ve sair hizmetlerde bulunmak.
- Şirket altyapı ve diğer tesislerini kurarak veya mevcut tesisleri devir alarak her nevi gaz ve sıvı yakıt taşımalarını ve dağıtımını planlı , programlı ve etkin bir biçimde sağlamak ve işletmek. Bu faaliyet ile ilgili doğal gazı ve yakıt olarak kullanılan diğer bütün maddeleri gaz veya sıvı halinde veya başka bir halde satın almak ve satmak. Bunları işleyecek ve depolayacak tesisler gaz hava karışımı tesisleri LPG hava karışım tesisleri LNG ve CNG tesisleri kurmak, kiralamak, işletmek ve satmak. Şirket bu amaçlara ulaşabilmek için konusu ile ilgili olarak hakiki ve hükmi şahıslara kolektif şirketler dışında sermaye şirketleri ile ortaklık kurabilir, kurulmuş olanlara iştirak edebilir, şirket konusu olarak ithalat ve ihracat yapabilir. Şirket konuları ile ilgili imalathaneler, ticarethaneler, depolar, fabrika , atölye hizmet binaları ve konutlar inşa eder, ettirir. Kiraya verir, kirayı devir ve ferah edebilir. Şirket konuları ile ilgili Belediye encümenince alınacak kararlar ile sair mevzuat hükümleri doğrultusunda piyasada istikrar sağlayıcı uygulamalarda bulunabilir. Şirket gayesinin tahakkuku için gerekli edevat makine tesis demirbaş ve gayri menkuller iktisap edebilir, kiralar, kiraya verir, motorlu kara nakil vasıtaları alabilir ve satabilir. Konusu ile ilgili olarak ihaleleri iştirak edebilir, teklifler verebilir.

BELDE A.Ş.'nin Yönetim ve Denetim Kurulu Üyeleri ile genel müdürden başka personel olarak ayrıca 260 kişi şirket bünyesinde çeşitli birimlerde çalışmaktadır.

Kütahya şehrinin temizlik işleri, çöplerin toplanması nakli sokakların süpürülmesi ve yıkanması, Belediye hizmet binalarının ve Kültür sarayı temizlik hizmetleri de Şirket elemanları tarafından 01.12.1996 tarihinden itibaren yürütülmektedir. Belediye Temizlik İşleri Müdürlüğünün direktifleriyle vardiyalı olarak hizmet verilmektedir. Ayrıca temizlik

işlerini daha iyi yürütebilmek için Belediyeden kiralanan temizlik araçlarının bakım onarım ve tamirat işleri şirketin kendi tamirat atölyelerinde yapılmaktadır. 2003 yılında da Kütahya şehrinin temizlik işi BELDE A.Ş. tarafında yapılmıştır.

BELDE A.Ş., Belediyenin önderliğinde yapımına başlanan Çiniciler Çarşısı'nın da kullanılan taş ihtiyacını karşılamak amacı ile 1997 yılında taş tesisini kurmuştur. Taleplerin fazla olması ve Kütahya'mız da yeni bir iş imkanı verebilmek ve Kütahya ve havalisinde bulunan , doğal taş ve mermer rezervlerini değerlendirmek ve ihracat yönlü bir üretim yapmak üzere, organize sanayi bölgesinde doğal taş fabrikası yapımına (15.000m2'lik alan üzerinde 800m2'si kapalı tesis olarak) başlamıştır. Fabrikada her türlü taş istenilen ebatlarda kesilerek, ayrıca çeşme, şömine, barbekü, mezarlık, merdiven, bina taban ve cephe kaplaması çevre düzenlemesi ve restorasyon işleri yapılmıştır.

BELDE A.Ş., 15 Eylül 2001 tarihinden itibaren SİMPAŞ A.Ş.'den devir aldığı kömür ve odun satışı işine;18/50,+50,+30,torba Tunç bilek ve Seyitömer, İthal kömürler ile kesilmiş ve kesilecek odun satışları ile Kütahya halkına hizmet etmektedir.

3.1.3. Otel Harlek İşletme Müdürlüğü

Kütahya Belediyesine bağlı Katma Bütçeli olan Otel Harlek İşletmesi, 19.02.1966 'da kurularak faaliyete geçmiştir. Kütahya'ya yaklaşık 27 km. mesafede orman içine kurulmuş olan Otel Harlek, bağlı umumi hamamlar, umumi havuzlar, otel, motel, dinlenme evi, tatil sitesi, restaurant, otel hamam, otel havuzu, konferans salonu gibi ek tesisler ile turizme hizmet vermektedir.

Otel Harlek işletme müdürlüğünün konuşlandığı alan Orman Bakanlığı'ndan protokol ile 49 yıllığına kiralananmıştır. Yapı ve tesisler, Kütahya Belediyesi tarafından yapılmıştır.

İşletme müdürlüğü 22 personel ile 24 saat çalışmaktadır. Personel sayısının az ve eğitimsiz olması hizmette sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Fiyat tarifeleri, yıllık

bütçe planlaması, her yılın ekim ayında belediye meclisinin kararı ve valiliğin onayı ile yürürlüğe girmektedir.

Katma Bütçeli işletme olması nedeniyle belediye başkanlığı müdürlüklerinden biridir. Gelirleri vergi dışı gelirlerdir. Bu nedenle kurumlar vergisine tabidir. Muhasebe sistemi hem 1050 sayılı muhasebe – i umum kanununa hem de tek düzen muhasebe sistemine göre yapılmaktadır. Denetim Sayıştayın göndermiş olduğu kontrolörler tarafından yerine getirilmektedir.

2004 yılı bütçesi 429.000.000.000 – TL olup yıllar itibariyle doluluk oranı ortalaması %51'dir. Bütçe gerçekleştirme oranları da %50 – 60 civarındadır. Bütçenin gerçekleştirilmesi, fiyatların piyasa koşullarına uydurulmasıyla mümkün olacaktır.

3.1.4. Kütahya Çinigar İşletme Birliği

1966 yılında Kütahya Belediyesi ile İl Özel İdarenin %50 iştiraki ile kurulup çalışmaya başlamıştır. Bu iştirakin amacı yurtdışı ve şehirlerarası otobüs terminalinin yönetimi ve işleyişini gerçekleştirmektir.

Birlik 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye ve tek düzen hesap planı uygulaması ile kanunlar gereği hesaplarını tutmaktadır. Yıllık gelir tarifeleri, bütçeleri ve kesin hesapları vali başkanlığında toplanan il genel meclisinin kararı, Sayıştay Başkanlığının onayı ile yürürlüğe girmektedir.

Yine Çinigar Birlik Müdürlüğü Ticaret ve Sanayi Odası üyesidir. Personel Birlik Müdürü, Muhasebe Müdürü ve diğer 21 adet 657 sayılı devlet memurlarından oluşmaktadır. Gelirleri, otobüs giriş çıkışları, otogarda bulunan gayrimenkullerin kira gelirleri ile şehir içi ve köy minibüs giriş çıkışlarından oluşmaktadır.

2004 yılı bütçesi 1.750.000.000.000.- TL (Bir trilyon yediyüzelli milyar TL.) dir. Yıllar itibariyle bütçe gerçekleştirme oranları %60-65'tir.

3.2. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN SORUNLARI

Kütahya Belediyesi ekonomik girişimlerinin sorunları, stratejik açıdan bakıldığında bu girişimlerin zayıf yönlerini oluşturmaktadır. Kütahya Belediyesi işletmelerinin zayıf yönünü oluşturan bu sorunlar aşağıda da görüleceği gibi hukuksal, personel, yönetsel ve finansal açılardan analiz edilmiştir.

3.2.1. Hukuksal Sorunlar

Kütahya Belediyesinin hukuksal açıdan sorunlarını şöyle özetleyebiliriz:

- Kuruluş ve işleyiş 1580 sayılı Belediye Kanununun 15-19. Maddelerine göre yapılmasına rağmen mevzuat dağınık ve yetersizdir.
- Belediyeler asli görevlerini yerine getirmede ekonomik girişimleri kurmak veya ortaklık yoluna gitmektedirler. Oysa belediyeler asli görevlerini yapabilmek için gerekli teşkilatı kurmak, memur ve işçi istihdam etmek, araç ve gereç satın almak yetkisine sahiptirler. Dolayısıyla belediyeler hakkın kötüye kullanımını doğurmaktadırlar.
- Ekonomik girişimlerde bulunma merkezi denetimden kaçmak şeklinde yorumlanmaktadır.
- Sermayenin %50'sinden fazlasının belediyeye ait olan ekonomik girişimlerden şirketlerin denetimi Sayıştay'ca yapılması gerekirken, T.T.K. hükümlerine göre denetlenmektedirler.
- Yöneticilerin kapasitelerin sınırlı olması nedeni ile büyüme sınırlanmaktadır.
- Kamu önünde dikkatleri üzerine çeken şirket konumunda bulunulması eleştirilere neden olmaktadır.

3.2.2. Personel Sorunları

Personel sorunlarını ise şöyle özetleyebiliriz:

- Belediyeler, ekonomik girişimlerinden şirketleri kendi mensuplarına veya seçilmişlerine iş yaratmak amacıyla kuruldukları görülmektedir.
- Yönetici atamaları, personel alımları liyakate göre değil, siyasi kriterlere göredir. İş bilmeyen personel, şirketlerin zarar etmesine neden olmaktadır.
- Satış memurlarının etkin kullanımı gerekmektedir.
- Şirketlerde verimsizlik ve yolsuzluk olayları sıkça görülmektedir.
- Kütahya Belediyesi ekonomik girişimlerinde rasyonel personel politikası izlenmediğinden personel giderleri de en üst seviyededir.
- Müşterilere etkin biçimde ulaşma çalışmaları yoktur.

3.2.1. Yönetimsel Sorunlar

Yönetimsel sorunları da şöyle özetleyebiliriz:

- Yöneticilik formasyonu bulunmayan, yetersiz, siyasi kararlarla göreve getirilmiş yöneticiler ekonomik girişimleri iflas etme durumuna getirmektedirler.
- İstatistik ve muhasebe yoluyla kapsamlı bir kontrol mekanizması yoktur.
- Şirketler arası karşılaştırma yapma, fikir alışverişi sağlama (Belde A.Ş. – Simpaş A.Ş.) çok az gözükmektedir.
- Uzmanlaşma sağlanamamıştır.
- Planlama faaliyetleri hemen hemen hiç yoktur.

- İşçi dönüşümü (fazla iş çeşidi nedeniyle) sorunu bulunmaktadır.

3.2.2. Finansal Sorunlar

Finansal sorunları şöyle özetleyebiliriz:

- Personel istihdamı ve yatırımlar verimlilik esasına dayanmadığından giderler işletmeleri mali açıdan zor duruma düşürmektedir.
- Belediye ekonomik girişimlerinin gelirlerinin tamamına yakını belediye halelerinden ve işlerindenidir. Bu durum işletmelerin piyasa koşullarına uyumunu zorlaştırmakta aynı zamanda belediye ödeme gücüne düşüğünde işletmelerinde etkilenmesine neden olmaktadır.
- Ekonomik girişimlerin borçlanma kolaylıkları kefil olan belediyeleri de zor duruma sokmaktadır.
- Acil nakit ihtiyaçlarının şirketlerden karşılanması istekleri finansal açıdan sorunlara yol açtığı gibi, muhasebe sistemlerinde de karışıklıklara neden olmaktadır.
- Mâl ve hizmet üretiminde birbirini izleyen aşamaların koordinasyonu sağlanmadığından fonlar etkin kullanılmamaktadır.
- Pazarda, alacaklar, ödetim ve stoklar üzerinde kontrol yoktur.
- Pazar fiyatları ile rekabete girilemediği gibi, kontrol kurulması da mümkün olmamaktadır.

- Vergi ödemelerinin geciktirilmesi veya diğer açılardan finansal yararlar sağlanamamaktadır.

3.3. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNDE

YÖNETİCİLERLE YAPILAN MÜLAKAT

Kütahya Belediyesi ekonomik girişimleri stratejik bir yaklaşımla yöneticilere sorular yöneltilmiş ve cevaplar genel olarak belirtilmiştir.

Soru 1: Belediyelerin kurmuş oldukları işletmeler – şirketler vasıtasıyla etkin ve kaliteli hizmet verdiğine inanıyor musunuz?

- Personel liyakatsizliği, üretilen mal ve hizmetlerdeki kalite ve rekabet fiyatlarının yetersizliği hizmetlerin etkin ve kaliteli olmasını engellemektedir.

Soru 2 : Belediye işletmelerinin – şirketlerinin kuruluş amaçları nelerdir?

- Belediyelerin asli görevleri arasında sayılmayan ancak beldenin ihtiyacını karşılayacak hizmeti vermek amacıyla belediyeler tarafından işletmeler – şirketler kurulmaktadır. Ancak siyasi çıkar amaçlı beldeye fayda sağlamayacak alanlarda personel istihdamı ve denetimlerden kaçınmak amacıyla da işletmeler kurulmaktadır.

Soru : 3 : Etkin olmayan yetersiz hizmet vermenin nedenleri nelerdir?

Verilen cevaplara göre bu sorunları birkaç grupta toplamak mümkündür.

- Personel sorunları (liyakatsizlik, verimsizlik)
- Finansal sorunlar (aşırı borçlanma, gelir elde edilmesinde belediye ihalelerine bağlı kalma,
- Yönetim sorunları, (yanlış alanlara yatırım, adam kayırma, siyasi ve politik kararlar alma)

- Hukusal sorunlar, (kuruluş, denetim ve yönetim sorunları ile diğer ortakların şirketteki paylar oranında kararlara katılım sorunları),

Soru 4 : Belediye ile ilişkilerde sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir?

Belediye ihalelerinin belediye iştiraklerine veya şirketlerine verilmesinde işveren ve çalışanların taraf alınması nedeniyle kanuni sakıncalar doğurmaktadır. Hizmet önceliğinde belediye karar organlarının uygun göreceği hizmetler sunulmakta dolayısıyla bu durum sıkıntılara neden olmaktadır. Gelirlerin tahsilatının büyük kısmı belediyeden olması nedeniyle belediyelerin mali durumu direkt olarak şirketleri etkilemektedir. İşletmeler olarak hizmet sunumunda koşulların gerektirdiği hizmetler yerine belediye karar organlarının uygun göreceği (genellikle siyasi) hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir. Doğal olarak sorunlar kaçınılmaz olmaktadır. Yine Katma Bütçeli belediye işletmeleri olarak alım – satım, kiralama ve gelirlerin elde edilmesinde günün koşulları yerine belediye karar organlarının kararları geçerli olmaktadır.

Soru 5 : Belediye şirket – işletmelerinin verimli, rasyonel, kârlı çalışabilmesi için neler yapılmalıdır?

Verilen cevaplardan özetle şu öneriler ortaya çıkmıştır:

- Şirket yönetimi siyasi karar alıcılardan arındırılmalıdır.
- Personel seçimi ve yönetimi şirketin veya işletmelerin yöneticilerine bırakılmalıdır.
- Uzmanlaşma sağlanmalıdır.
- Günün koşullarına uygun hizmet ve fiyat belirlemesi yöneticilere bırakılmalıdır.
- Denetim, işletmelerde Sayıştay'ca yapılmasına rağmen, kanun gereği yapılması gereken Hesap İşleri Müdürlüğü denetimleri aksatılmaktadır. Şirketlerin denetimi ise sermayenin %50 veya üzeri belediyeye ait olması nedeniyle İçişleri Bakanlığını veya Sayıştay kontrolörlerince denetlenmelidir.
- Mal ve hizmet üretimi kararlı ve sürekli olmalıdır.
- Fon yönetimi uzman kişilerce sağlanmalıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN
ANALİZ SONUÇLARI VE ÖNERİLER

4.1. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNİN

YAPILANDIRILMASININ STRATEJİK AÇIDAN ANALİZİ

Mahalli idareler sisteminde belediyeler önemli yerel hizmetleri yerine getirirler. 1580 sayılı belediye kanunu belediyelerin yapacağı zorunlu görevler ile ihtiyari görevleri sıralamıştır. Kütahya Belediyesi zorunlu görevlerini yerine getirirken yerel ihtiyaçtan doğan bir kısım hizmetleri de kurmuş olduğu işletme ve iştirak etmiş olduğu ekonomik girişimler yoluyla yerine getirmeye çalışmaktadır.

Kütahya Belediyesi turizm alanında kurmuş olduğu "Katma Bütçeli" Otel Harlek İşletme Müdürlüğü ile; yurt içi ve yurt dışı taşımacılık hizmetlerini Çinigar İşletme Birlik Müdürlüğü ile; su dolum ve pazarlama, restoran işletmeciliği, çini ve el sanatları pazarlama, muhtelif belediye ihaleleri hizmetlerini Simpaş A.Ş. şirketi ile , her nevi doğal taş üretimi pazarlaması, doğal gaz çalışmaları ve temizlik hizmetlerini Belde A.Ş. ile yerine getirmektedir.

Nüfusun hızla çoğalması, yerleşim birimlerinin genişlemesi, hizmet ihtiyacının artması belediye ve ekonomik girişimlerinin çağdaş mal ve hizmet üretmelerinde yeniden yapılanmayı zorlamaktadır.

Otel Harlek İşletme Müdürlüğü; Kütahya Belediyesinin 1580 sayılı kanununun 15-19 maddelerine dayanılarak kurulmuş Katma Bütçeli bir işletmesidir. Personel belediye başkanının atadığı işletme müdürü ve 657 sayılı devlet memurları ile işçilerden oluşmaktadır. Genelde işletme müdürü siyasi, personel ise liyakatsizdir. Görevin gerektirdiği formasyon personelde bulunmamaktadır.

200 yataklı tesis kapasitesinin 2450 m² 'lik geniş bir alanda kamulaşması zaten yetersiz olan personelin verimini daha da düşürmektedir.

Yönetim, işletme Belediye Kanunu, Muhasebe-i Umumiye Kanunu ve Turizm Bakanlığının kanun ve genelgeleri doğrultusunda belediye meclisinin kararına istinaden onaylanmış, Otel Harlek İşletme Müdürlüğü yönetmeliğine göre yönetilmektedir.

Yönetimde belediye başkanının emirleri ve siyasi görüşleri etkili olmaktadır. Bu nedenle yapılmış olan icraatlar müdürlüğün turizm sektöründe yerini belirlemektedir. Turizm Bakanlığı ile yıldızlı tesis olma konusunda yazışmalar devam etmektedir.

Fiyat tarifeleri ve bütçeler, muhasebe müdürlüğü tarafından her yılın ekim ayında meclisten çıkarılacak kararlarla belirlenmekte, valilik makamının onayı ile yürürlüğe girmektedir. Uygulanacak fiyatlar ile yatırım kararlarında siyasi etki oldukça fazladır. Günün koşullarına uygun fiyat tarifelerinin oluşturulması, yeterli ve kaliteli hizmet sunumu, maliyet muhasebesi ile piyasa koşullarına uygunlukla sağlanabilecektir.

Gelirlerin hesaplanması, giderlerin yapılması yürürlükteki kanunlar çerçevesinde muhasebe müdürlüğünce yapılmaktadır. Denetim, Sayıştay Başkanlığının gönderdiği kontrolörler vasıtasıyla yapılmaktadır.

Belediyenin müdürlüğü olması dolayısıyla gelirlerin toplanması, satın alma işlemlerinin kanunlar çerçevesince yapılabilmesi muhasebeyi yöneten muhasiplerin bağımsız çalışmalarını mümkün olabilecektir.

Finansman; Otel Harlek İşletme Müdürlüğünün tüm gelirleri vergi dışı gelirlerdir. Bu nedenle kurumlar vergisine tabidirler. Tüm giderleri ile yatırımlarını bütçesinden yapan Otel Harlek İşletme Müdürlüğü, kanunlar gereği belediyeye borç verebilir ve belediyeden borç alabilir. Yatırımlarını işletmenin ihtiyaçlarını bilen işletme müdürlüğü ve muhasip tarafından planlaması uygun olacaktır.

Çinigar İşletme Birlik Müdürlüğü; yurtiçi ve yurtdışı taşımacılık hizmetlerini yürütmektedir. 1966 yılında il özel idaresi ile belediyenin %50 sermaye payı ile kurulmuştur. Birlik yönetimi, işletme müdürünün emrinde 657 sayılı devlet memurlarından oluşmaktadır. Özel kanunla kurulan Çinigar İşletme Birlik Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası üyesidir. Vali, birliğin başkanıdır. Kararla ril genel meclisi tarafından alınır. Tarifeler Birlik muhasebe müdürlüğünün teklifi, il genel meclisinin kararı, vali ve Sayıştay Başkanlığının onayı ile yürürlüğe girer. İl genel meclisi seçimle belirlenmesine rağmen,

başkanlık yapan valinin atama ile iş başına gelmesi nedeni ile kararlarda ve uygulamada siyasi etkiler azdır.

Denetim kanunlar gereği İçişleri Bakanlığınca yapılır. Kontroller, İçişleri Bakanlığının görevlendireceği müfettişlerce yapılır.

Muhasebe sistemi çiftlidir. Defterler ve cetveller Muhasebe – i Umumiye Kanununa göre ve tek düzen hesap planına göre tutulur. Yönetim ve yatırım kararları, valinin başkanlığında toplanan il genel meclisince alınır ve uygulamaya konulur. Gelirler, giriş – çıkış gelirleri ile terminalde bulunan yazıhane kiralarından oluşmaktadır.

Şehir içinde kalan ve Kütahya şehrine küçük gelmeye başlayan otogarın uygun görülecek bir alana taşınması oldukça yararlı olacaktır. Bununla ilgili yer arama çalışmalarının yapıldığı, yöneticilerle görüşme esnasında belirtilmiştir. Mevcut yerleşim yerine acil ihtiyaçlar haricinde yatırım yapılmaması uygun olacaktır.

Belde A.Ş.; (Belde İnşaat, Mühendislik, Temizlik, Madencilik, Doğalgaz Planlama Sanayi Ve Ticaret A.Ş.), 30 Eylül 1996 tarihinde kurulmuş olup, temizlik, madencilik, doğalgaz, planlama ve sanayi alanında ihtiyaçlara cevap vermektedir. Şirketin 10.000 hissesinin 9581'i Kütahya Belediyesine aittir. Yönetim, yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile genel müdürden oluşmaktadır. Hisselerinin büyük kısmı belediyeye ait olması nedeniyle kararlar belediye başkanınca alınmakta, çoğu zaman kararlar siyasi olmaktadır. Yönetim ve denetim kurulu üyelikleri, parti ve belediye başkanının uygun gördüğü kişilerden oluşmaktadır. Personel liyakatsiz ve verimsizdir. Siyasi kararların yoğun olarak alındığı yer olması nedeniyle personel değişim oranı yüksektir. Şirketin kârlı ve verimli bir biçimde çalışabilmesi, adama göre iş değil, işe göre adam politikası ile gerçekleşecektir. Personel sayısı fazladır. Dolayısıyla personel giderleri de yüksektir.

Finansal gelirleri temizlik hizmetlerinden, doğal taş üretim ve pazarlaması ile diğer belediye ihalelerindenidir. Belediyenin ödemelerde yaşayacağı sorunlarda şirket doğrudan etkilenmektedir. Şirket T.K. 18. Maddesine göre tacir sıfatı ile faaliyet gösterdiği için maliye ve sigorta vb. denetimlere açıktır. Halbuki sermayenin büyük bölümü kamu malı

olması nedeniyle denetim Sayıştay'ca yapılmalıdır. Mevcut boşluk nedeniyle belediyeler şirket kurmaya meyilli olmaktadır. Finansal açıdan güçlü, rasyonel hizmet vermenin yolu piyasa koşullarına göre rekabettir. Bunun için profesyonel yöneticiler gerekmektedir.

SİMPAŞ A.Ş. (Su, İhtiyaç Maddesi, İnşaat, Doğalgaz Sanayi ve Ticaret A.Ş.) 16.11.1988 tarihinde T.T.K.'na uygun olarak Kütahya Belediyesince restoran işletmeciliği için kurulmuştur. 26.02.2002 tarihindeki olağan genel kurulunda şirketin faaliyet konuları artırılmıştır. Halen Kütahya halkının su, restoran, işletmeciliği, çini ve el sanatları pazarlaması ile belediyenin ihaleli işlerini ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Sermayesi 3 milyar kıymetinde 80 hissedenden oluşmaktadır. Kurullardaki üyeler, belediye başkanının uygun göreceği kişilerden müteşekkildir. Kararlar genelde siyasideir.

Liyakatsiz ve verimsiz olan personel sayısı olarak da ihtiyaçtan fazladır. T.T.K.'na göre faaliyet göstermektedir. Denetimler sigorta ve vergi açısındandır. Denetimlerin Sayıştay'ca yapılması uygun olacaktır.

Türkmen su gibi, kritik gelir kaynağına sahip olan şirket, zamanında yeterli yatırım yapmadığı için üretim ve pazarlamada sorunlar yaşamaktadır. Profesyonel yöneticilik gerekmektedir.

Şirket, mevcut Türkmen su yatırımlarını tamamlamak üzere bankaya leasing yöntemi ile borçlanmıştır. Belediye ise kefildir. Bu durum, belediyenin ödeme güçlüğüne düşmesine yol açabilir. Şirket sık sık sermaye artışına gitmektedir. Dolayısıyla halkın olması gereken hizmet payı düşmektedir.

Tablo 4.1. Kütahya Belediyesi Ekonomik Girişimlerinin Mevcut Duruma Göre SWOT Analizi

Zayıf Yönleri	Güçlü Yönleri
<p>Hukuksal Açıdan;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yasanın ihtiyaç ve beklentilere cevap vermemesi, - Mevzuatın dağınık ve yetersiz olması, <p>Yönetimsel ve Personel Açısından;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yöneticilerin yetersizliği (yöneticilik vizyon ve formasyonuna sahip olmaması), - Uzmanlaşmanın sağlanmamış olması, - Rasyonel personel politikasının olmaması, - Liyakatli personel azlığı, - Personel alım ve atamalarında liyakate önem verilmemesi, <p>Finansal Açıdan;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Personel istihdamının verimlilik esasına dayandırılmaması giderleri ve maliyetleri artırmaktadır. - Yatırımların fizibilitesinin rasyonel yapılmaması, verimlilik esasına dayandırılmaması finansal sıkıntılara yol açmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kütahya Belediyesinin Turizm alanında yararlanabileceği Otelleri bulunmaktadır. - Türkmen su gibi kaynağı ve tesisleri mevcuttur. - Şirketlerin borç sıkıntısı bulunmamaktadır.
<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomik girişimler, aynı yönetim anlayışıyla devam ederse, zarar etme olasılıkları yüksek olup, hem bu girişimler hem de belediyenin kaynaklarının israfı söz konusu olacaktır. Bu girişimlerde hisseleri olanlar da zarar edecektir. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomik girişimlerden Ilica Harlek Otel'e gerekli yatırımlar yapıp, yıldızlı tesis haline getirilmesi durumunda belediyenin bu şirketinin kârlı hale gelmesi mümkün olacaktır. - Kütahya'nın doğalgaz kullanımına geçecek olması nedeniyle Belde A.Ş.'de bu sektörde hem doğalgazın dağıtımını hem de halkın doğalgaz döşemesinde ihtiyacı olacak çeşitli malzemelerin pazarlamasını yaparak hem kâr etmesi hem de halkın ihtiyacını en ucuz biçimde karşılaması mümkün olacaktır.

4.2. KÜTAHYA BELEDİYESİ EKONOMİK GİRİŞİMLERİNE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda Kütahya Belediyesi ekonomik girişimlerinin yeni yasa tasarısı sonucu daha etkin konuma ulaşabilmeleri için şu önerilerin dikkate alınması yararlı olacaktır:

- Mal ve hizmet üretiminde maliyet düşürme çalışmaları (aracı fonksiyonu üstlenerek) yapılmalıdır.
- Her iki şirkette de profesyonel yöneticiler göreve getirilmelidir. Yönetim ve denetim kuruluna seçilen üyeler için uzmanı olmalıdırlar.
- Merkezi idare ile mahalli idareler arasında görev bölüşümü ve hizmet ilişkilerinin esasları ile mahalli idarelere ilişkin çeşitli konularda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı, ihtiyaç duyulan konularda sözleşmeli personel istihdam edebilmeye olanak sağlamaktadır. Sözleşmeli personel veya şirketlere alınacak personel devlet işçi sınavı ile alınmalıdır.
- Satın alma, pazarlama, imalatta tasarruf sağlayacak büyük miktarda alım, düşük fiyat, kolaylaştırılmış satış, kitlesel üretim yöntemleri kullanılmalıdır.
- Aylak kalınan dönemlere ait (sezon harici dönemler) giderlerin yaratacağı zararların en aza indirilmesi için reklamlardan yararlanmaya gidilmelidir.
- Her iki şirketteki aşırı personel istihdamını önlemek için bütçe kanununda belirtilen %30 oranını açma durumunda, bu oran sağlanıncaya kadar personel alımının yasaklanması uygun olacaktır.
- Belediyelerin %50'yi aşan şirket sermayeleri de kamu sermayesidir. Bu nedenle harcamalarının Sayıştay'ca yasaya uygunluk denetimi yapılmalıdır. Hatta denetim genişletilerek performans yönünden de incelenmelidir.
- Kütahya Belediyesine bağlı katma bütçeli Otel Harlek İşletme Müdürlüğü, iş ve işlevleri kanunlar gereği belediye hesap işleri müdürlüğü tarafından denetlenmesi aksatılmamalıdır.

- Belediyenin %50 ortak olduğu Çinigar İşletme Birlik Müdürlüğünün Kütahya'nın gelişimine paralel olarak ihtiyaç duyduğu otogar yatırımı planlaması yapması gerekmektedir.
- Hizmet pazarlamasında kamusal alanda çalışmanın avantajları değerlendirilmelidir.
- Belediyenin şirket – işletme ve birliklerinde gelirlerin artırılması çalışması yapılmalı, mal ve hizmet çeşitlendirilmesi yapılarak faaliyet gelirlerinde artışlar sağlanmalıdır.
- Yatırımlarda belediye olanakları kullanılarak maliyet düşürmeye gidilmelidir.
- İşletme ve Birliklerin Muhasebe Müdürlüklerinde ön ödemeli sistem için hazırlık yapılmalıdır.
- Şirketler belediyeye bağlı ihalelerin hukuksal açıdan son bulabileceği veya ihalelerin kaybedilebileceğini düşünerek piyasa koşullarında Pazar ve rekabet olanaklarına kavuşturulmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de mahalli idarelerin yeniden yapılandırılması üzerinde yıllardır tartışmalar süregelmektedir. Bu tartışmaların odağında, 1930’lu yıllarda çıkarılan kanunlar ile bugünkü dünya gerçeklerinin örtüşmediği, mahalli idarelerin hizmet etkinliğini ve kalitesini, bu yapılanmanın önlediği şeklindedir.

Gerçekten de, bir çok konuda mahalli idareler, istedikleri hizmetleri bu durumlarından dolayı verememektedirler. Mahalli halka en yakın hizmet birimi olma özelliği olan belediyeler ise, bunun sıkıntısını en fazla çeken örgütlerdir. Seçimle belli vaatlerle gelen belediye yönetimleri, bir çok konuda çaresizlik içinde kaldıklarını görmektedirler. Özellikle, mahalli idarelerin görev ve yetkileri bakımından merkezi idarenin aşırı vesayeti altında olması, yerel nitelikli hizmetlerin bile merkezden planlanması ve yürütülmesini olanaklı hale getirmesi, Türkiye’de mahalli idarelerin yeniden yapılanmasını zorunlu hale getirirken; diğer yandan bunun bir türlü istenilen bir şekilde gerçekleşmemesinden dolayı halka nitelikli hizmet sunma ve politikalarını uygulama durumunda olan belediyeleri, başka arayışlara yöneltmiştir. Bu nedenle belediyeler, halkın ihtiyaçlarını karşılamak ya da politikalarını halka yansıtmak için işlevlerini kurdukları ya da iştirak ettikleri belediye işletmeleri (ekonomik girişimleri) aracılığıyla sürdürmeyi tercih etmişlerdir.

Bugün en küçük belde belediyesinde bile, bir çok hizmetin kurdukları işletmeler aracılığıyla yapıldığı görülmektedir. Ancak, belediyelerin bu işletmeleri kurmalarında en önemli nedenin sadece halka nitelikli hizmet sunma olmadığı, uygulamada sıklıkla görülmektedir. Belediyeler bu işletmeleri aracılığıyla kendi görüş ve düşüncesi paralelinde istihdam gerçekleştirmekte; bu işletmeleri aracılığıyla siyasi olarak kadrolaşmaktadır. Bu durumda bu işletmelerin etkin, verimli ve rasyonel işleyişini önlemekte, kaynakların israfına yol açmaktadır. Dolayısıyla, mahalli idarelerin yeniden yapılandırılması, il özel idareleri belediyeler ve köyler olarak düşünülmemesi, bugün trilyonlarca lira kaynağa sahip olan ve bu kaynakları israf eder şekilde kullanan belediye işletmelerinin kaynakları etkin ve

verimli bir biçimde kullanmalarını sağlayacak düzenlemelerin yapılmasını da içermesi gerekmektedir. Gerçekten de, belediye işletmeleri ya da belediye iştirakleri, hem yönetsel hem yapısal faktörlerden dolayı etkin ve verimli bir biçimde görev ifa edememekte; kaynakları israf ederek, hem belediyenin hem de ülkenin kaynaklarının israfına yol açmaktadır. Keza, bu hizmetlerden yararlanmayı bekleyen halkında ihtiyaçları istenilen nitelikte ve istendiği zamanda karşılanamamaktadır.

Bu çalışmada da görüldüğü gibi, özellikle bu işletmelerin yönetimlerinde gözlemlenen siyasi etkiler, bu işletmelerin rasyonel yatırımlar yapmasını, rasyonel işletmecilik sergilemesini ve politikalar üretmesini engellemektedir. Bu işletmelerin yönetimlerinde uzmanlıklardan ziyade, partizanlıklar rol oynamakta, uzmanlığı ve yeterli eğitimi olmayan yöneticiler, bu işletmelerin başına yönetici olarak getirilmektedir.

Çalışmada belediye ekonomik girişimlerinin hukuksal açıdan kuruluş ve denetim, yönetsel açıdan personel sorunlarını, mali açıdan kaynaklar ve kullanımı ile yılların getirdiği sorunların çözümünde yapılması gereken yatırımlardan bahsedilmişti. Bahse konu olan yatırımlar zaruret teşkil etmektedir. Ayrıca muhasebe sisteminin işleyişi ile ilgili yeni düzenlemelere de değinilmiştir. Yeni yasa teklifi ön ödemeli sistem gibi işletme ve birliklere kaynak sağlayıcı kolaylıklar öngörmektedir. Ayrıca borçlanma kolaylıkları da acil hizmet alanları için yeni yasa da öngörülmektedir. Finansal rahatlık sağlayıcı mevcut konularla ilgili düzenlemelerle ilgili olarak belediye ekonomik girişimlerinde hazırlık yapılmalıdır.

Diğer hizmetlerin yerine getirilmesinde uygun görülerek kurulmuş şirketlerin sermayesinin kamu sermayesi, çalışan personelinde kamu personeli olarak düzenlenmesi önem arz etmekte, bu yönde kanuni düzenleme yapılması gerekmektedir. Bunlara verilecek iki denetiminde sermayenin %50'den fazlası belediyeye ait olan şirketlerin Sayıştay tarafından denetimi; şirket yönetim kurulunun siyasi olmaması, personel giderlerinin %30'u geçmesi halinde personel alımının durdurulması ile personel alımı sınavlarının tarafsız kuruluşlarca yapılması uygun olacaktır.

Hizmet ve gelir – gider performansı dönemler halinde bağımsız kuruluşlarca denetlenmelidir. Meclisin denetim için dışarıdan uzmanlardan oluşan komisyon kurabilme yetkisi pozitif bir gelişmedir. Ancak performans denetimi yapamaması ise yeni yasada eksiklik olarak görülmektedir.

İşletme, birlik ve şirketlerce verilen hizmetlerde maliyetleri düşürme ve gelirleri artırıcı çalışmalar, işin uzmanlarınca yapılmalıdır. Yatırımlarda belediye gibi araç parkına sahip olmak, bağlı iştiraklerine avantaj sağlamaktadır.

Bütün bunlar göz önünde bulundurularak, hukuksal, yönetsel ve yapısal bazı düzenlemeler ile yeniden yapılandırılması gündemde olan mahalli idarelerin yapılandırılması, bu çalışmada ortaya konulan sorunlar, öneriler dikkate alınarak, belediye işletmelerinin de daha etkin ve rasyonel bir işleyişe kavuşturacak düzenlemeleri içermesi hem ülke kaynaklarının israf edilmemesi hem de bu hizmetlerden yararlananların daha nitelikli hizmete kavuşmaları açısından önemlidir. Mahalli idarelerin yeniden yapılandırılması kapsamında, belediye işletmelerine personel alımı ve yönetici atanmasına ilişkin objektif kriterler getirilmesi, yatırım kararlarında siyasi mülahazaların ötesinde rasyonellik ilkelerinin ön plana çıkaracak düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede, söz konusu kanunun kapsamı belediye işletmeleri ve iştiraklerinin etkinliğinin sağlanması açısından genişletilmelidir.

EKLER

**MERKEZİ İDAREYLE MAHALLİ İDARELER ARASINDA GÖREV BÖLÜŞÜMÜ
VE HİZMET İLİŞKİLERİNİN ESASLARI İLE MAHALLİ İDARELERE İLİŞKİN
ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI**

BİRİNCİ BÖLÜM

**Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasında Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişkilerinin
Esasları**

Görev bölüşümü

Madde 1- Merkezi idare tarafından yerine getirilecek hizmetler ve görevler şunlardır:

- a) Adalet, savunma, güvenlik, dış politika, maliye (konsolide bütçe uygulamaları dahil), dış ticaret ve gümrük, tapu ve kadastro, nüfus, sivil savunma ve din hizmetleri,
- b) Milli eğitim, sağlık (koruyucu sağlık, aile planlaması ve ana-çocuk sağlığı), tarım, su ürünleri, gıda ve sosyal güvenlik hizmetleri,
- c) Ormanların yönetilmesi, işletilmesi ve gözetilmesi, toprağın, doğal kaynakların ıslahı ve geliştirilmesi ve ekolojik dengenin korunması hizmetleri,
- d) Ulusal ve bölgesel nitelikli olan veya ulusal ve bölgesel düzeyde bir bütünlük içinde yürütülmesi gereken diğer hizmetler,
- e) Kamu hizmetlerine ilişkin ulusal politikaları ve standartları belirlemek, kalkınma planları ile ulusal ve bölgesel planları hazırlamak ve uygulamak, bu konularda bilgi toplamak, inceleme ve araştırma yapmak, yenilikleri izlemek ve hizmetler arasında koordinasyon sağlamak,
- f) Merkezi ve mahalli idarelerce yürütülen hizmetlerin mevzuata, belirlenen genel politikalara ve standartlara uygunluğunu denetlemek,
- g) Mahalli idarelere rehberlik etmek, teknik ve mali yardımlarda bulunmak, eğitim desteği vermek.

Mahalli idareler tarafından yerine getirilecek hizmetler ve görevler şunlardır:

- a) Bu Kanunda ve ilgili kanunlarda belirtilen esas ve sınırlamalar çerçevesinde; eğitim, sağlık, sosyal yardım, gençlik ve spor, kültür, sanat, turizm, tarım, orman, ağaçlandırma, çevre, bayındırlık, imar, ulaştırma, zabıta hizmetleri, itfaiye hizmetleri, sanayi ve ticaret alanlarında mahalli ve müşterek nitelikli hizmetler,

b) Asli görev ve hizmetlerinin yanı sıra, kanunların yasaklamadığı veya münhasıran başka idarelere vermediği mahalli ve müşterek nitelikli ihtiyaçları karşılamak üzere genel karar organlarının uygun göreceği her türlü faaliyet ve hizmetler.

Hizmet ilişkilerinin esasları

Madde 2- a) Bakanlıklar, mahalli idarelerin kendi sorumluluk alanlarına giren hizmetlerinin ulusal ve bölgesel düzeyde koordinasyonunu sağlar. İl ve ilçelerde koordinasyon, vali ve kaymakamlar vasıtasıyla sağlanır.

b) Bakanlıklar, kendi sorumluluk alanlarına giren hizmetlerle ilgili konularda mahalli idarelere rehberlik eder, teknik destek sağlar ve personelinin eğitimine yardımcı olur.

c) Mahalli idarelerin iş ve işlemlerinin idarenin bütünlüğü ilkesine, mevzuata, kalkınma planlarının ilke ve hedeflerine ve merkezi idarece belirlenecek politika ve standartlara uygunluğu, ilgili kanunlara göre merkezi idarece denetlenir.

d) Mahalli idarelere, hizmet kapasitelerini artırmak ve bölgeler arasında dengeli kalkınmaya yardımcı olmak üzere, merkezi idare gelirlerinden, ilgili kanunlarında belirtilen esas ve usuller çerçevesinde merkezi idare tarafından mali yardımda bulunulur.

e) Mahalli idarelerin görev ve sorumluluk alanlarına giren hizmetleri idarenin bütünlüğü ilkesine, mevzuata, kalkınma planlarının ilke ve hedeflerine ve merkezi idare tarafından belirlenecek politika ve standartlara uygun olarak yürütür.

f) Mahalli idareler, görev ve sorumluluk alanlarındaki hizmetlere ilişkin kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesi süreçlerinde açıklık ve katılımı sağlayıcı her türlü tedbir almakla yükümlüdür.

Mahalli İdareler Ortak Kurulu

Madde 3- Merkezi idare ile mahalli idareler arasında ulusal düzeyde hizmet ilişkisi, koordinasyon, işbirliği, yardımlaşma ve mevzuat düzenlemeleri konularında bilgi alış verişinde bulunmak, ortak sorunları değerlendirmek ve bunların çözümü konusunda yönlendirici kararlar almakla görevli Mahalli İdareler Ortak Kurulu oluşturulur.

Kurul, Başbakan ya da görevlendireceği bir bakanın başkanlığında; Başbakan tarafından belirlenecek bakanlar ile merkezi idare, mahalli idareler, mahalli idare birlikleri ve mahalli idarelerle ilgili faaliyet gösteren kuruluş temsilcilerinden oluşur.

Kurul yılda en az bir defa toplanır. Başbakan, Kurulu her zaman toplantıya çağırabilir. Kurulun sekretarya hizmetleri İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

Kurulun ve sekretaryanın çalışma esas ve usulleri Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Belediye Kanununa İlişkin Değişiklik Hükümleri

Madde 4- 3/4/1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanununun değişik 7 nci maddesinin (A) fıkrasında yer alan "500 metre" ibaresi "5000 metre" olarak, "2000" ibaresi "10000" olarak; (A) fıkrasının üçüncü paragrafı "Valilikçe muamele, il idare kurulunun görüşü ile birlikte il genel meclisine intikal ettirilir. İl genel meclisinin, kurulacak belediyenin gelirlerinin neler olacağı, bunların nasıl elde edileceği ve belediye hizmetleri ve giderleri için yeterli olup olmayacağı, belediye kurulmasının iskan alanı kararları ile imar düzeni ve kararları bakımından uygun olup olmayacağı hakkında vereceği karar valinin görüşü ile birlikte İçişleri Bakanlığına gönderilir. Danıştayın kararı ve Cumhurbaşkanının onaylayacağı müşterek kararname ile o yerde belediye kurulur." şeklinde; (D) fıkrasında yer alan "2000" ibaresi "10000" olarak;

"(C), (Ç) ve (D) fıkralarındaki hallerde nüfus şartı aranmayacağı gibi hizmetlerin layık veçhile ifası imkanları nazarı itibara alınarak mesafe 2500 metreye çıkartılabilir." ibaresi ise "(C), (Ç) ve (D) fıkralarındaki hallerde nüfus şartı aranmayabilir." şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki (E) ve (F) fıkraları eklenmiştir.

"E) İçme ve kullanma suyu havzaları ile özel kanun hükümleri gereğince korunması gerekli sit alanı, orman, tarım arazileri ve benzeri yerler ile ve aynı il sınırları içinde nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyelerin sınırlarına meskun sahaları 5000 metreden daha yakın olan köylerde belediye kurulamaz."

"F) Bir beldenin bazı kısımlarının ayrılarak ayrı bir belediye veya köy kurulması halinde, bu idareler arasında personel, kadro, taşınır ve taşınmaz mal, hak ve borç paylaşımı İçişleri Bakanlığınca çıkartılacak yönetmelikle belirlenecek esas ve usule yapılır."

Madde 5- 1580 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin (24) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı maddenin (82) numaralı bendinin birinci paragrafına "bu amaçla arama ve kurtarma ekipleri kurmak, ihtiyaç duyulan arsa, bina, tesis, araç ve malzemeleri temin etmek, bütçelerine yeterli miktarda ödenek koymak," ibaresi, ikinci paragrafında yer alan "tarafından" ibaresinden sonra gelmek üzere "da" ibaresi ile maddeye aşağıdaki bentler ilave edilmiştir.

"24- Sanayi atıklarının toplanması ve taşınması hariç, katı atık yönetimi hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla, gereken her türlü hizmeti yapmak, tesisleri kurmak, kurdurmak, kurulu olanları devralmak, işletmek, işlettirmek, bu amaçla kurulmuş tesislerden yararlanmak, (bu görev büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri tarafından yerine getirilir), nazım imar planlarında bu tesislerin mevcut ve planlanan yerlerini göstermek, ilgili kanun ve

yönetmeliklerde öngörülen koruma mesafesini sağlayacak şekilde tedbirlerin alınmasını sağlamak;"

"83- Sağlık Bakanlığınca belirlenecek ilke, esas ve standartlara uygun olarak her türlü teşhis ve tedavi merkezleri ile acil yardım servisleri, Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce belirlenecek esas ve standartlara göre kreş, gündüz bakımevi, huzurevi, aşevi ve kadın sığınma evi açmak, işletmek veya işlettirmek (Bu görev, büyükşehir belediyeleri tarafından da yerine getirilebilir.);

84- Görev alanlarına göre Sağlık Bakanlığınca veya Tarım Bakanlığınca belirlenecek esaslara uygun olarak, belediye ve mücavir alan sınırları içinde halkın yiyecek ve içecek maddelerinin üretildiği, satıldığı ve muhafaza edildiği yerleri denetlemek (Büyükşehir belediyeleri kendi görev alanları ile ilgili denetleme yetkisine sahiptir);

85- Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenecek esaslar dahilinde ve bu bakanlık ile işbirliği ve koordinasyon sağlayarak ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına ait binalar yapmak, bunların bakım ve onarımlarını sağlamak ve bu Bakanlığın izin ve denetimine tabi olarak, meslek kursları, yetiştirici ve tamamlayıcı kurslar açmak (Bu görev, büyükşehir belediyeleri tarafından da yerine getirilebilir.);

86- Kültür Bakanlığının izni ile belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde yer alan 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kanun kapsamında bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım ve onarımlarını sağlamak (Bu görev, büyükşehir belediyeleri tarafından da yerine getirilebilir.);

87- Sporun kitlelere yayılmasını sağlamak, gençlik ve spor tesisleri yapmak, işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek, spor tesislerini Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün talebi üzerine ulusal ve uluslararası müsabakalara tahsis etmek, amatör sporu teşvik etmek, amatör spor kulüplerine spor malzemesi yardımında bulunmak (Bu görev, büyükşehir belediyeleri tarafından da yerine getirilebilir)."

Madde 6- 1580 sayılı Kanununun 20 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Belediye meclisi

Madde 20- Belediyenin genel karar organı olan belediye meclisi, ilgili mevzuatta gösterilen esas ve usullere göre halk tarafından seçilmiş üyelerden oluşur.

Belediye meclisleri, kanunların belediyelere görev olarak verdiği konularda ön incelemeye ihtiyaç duyulan hallerde ihtisas komisyonları kurabilir. İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle teşkil edilir.

Belediye daire baş amirleri, mahalle muhtarları, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının temsilcileri, üniversitelerin ilgili bölüm temsilcileri ve komisyon üyesi olmayan meclis üyeleri görev alanlarıyla ilgili konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına iştirak edebilir, görüşlerini belirtebilir, ancak oy kullanamazlar.

Belediye meclisinin dönem başı toplantısı ile seçimlerden sonraki ilk toplantısında, görüşmelere başlanmadan önce Atatürk anıtına belediye başkanı ve meclis üyelerince çelenk konularak, saygı duruşu ve İstiklal Marşı merasimleri yapılır.

Belediye meclisi üyelerine, meclis ve ihtisas komisyonu toplantıları dönemince her gün için, belediye encümeninin seçilmiş üyelerine ise aylık olarak İçişleri Bakanlığınca belediyelerin nüfus ve statülerine göre tespit edilecek alt ve üst sınırlara uygun olarak belediye meclisince belirlenecek miktarda ödenek verilir.

Belediye meclisi üyelerinin kendileri, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi değillerse, devlet memurları gibi tedavi ve cenaze giderleri yardımından faydalanır.

Hangi komisyonların kurulacağı ve bu maddenin uygulama esasları 59 uncu maddede belirtilen yönetmelikle düzenlenir.”

Madde 7- 1580 sayılı Kanunun 63 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 63- Belediye meclisi lüzum görürse, üyeleri arasından seçeceği bir komisyonu, belediyenin hesap işlemlerini incelemekle görevlendirebilir. Bu inceleme komisyonu gerektiğinde belediye dışındaki uzmanlardan da yararlanabilir.

İnceleme sonucu düzenlenen rapor o toplantı dönemi içinde belediye başkanının mütalaası alındıktan sonra meclise sunulur ve öncelikle görüşülür. Bu raporda hatalı görülen görevliler hakkında genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur.

İnceleme komisyonunun yararlanacağı kamu görevlileri dışındaki uzmanların nitelikleri ve çalışma esasları ile gerektiğinde bunlara ödenecek ücretler İçişleri Bakanlığınca tespit edilir.”

Madde 8- 1580 sayılı Kanunun 72 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Borçlanma

Madde 72- Belediyeler, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla belediye meclisi kararına dayalı olarak borçlanabilir.

Ancak;

a) Dış borçlanmalar sadece yatırım programında yer alan projelerin finansmanı amacıyla yapılabilir.

b) Dış borçlanmalar ile İller Bankası yatırım programında yer alan, altyapı işleri hariç, vadesi seçim dönemini aşan iç borçlanmalar için Hazine Müsteşarlığından izin alınması zorunludur.

c) Borçlanmaların yıllık anapara ve faiz ödemeleri tutarı, İller Bankasınca açılacak krediler hariç yılı bütçe gelirlerinin 1/3 ünü (Büyükşehir belediyelerinde 1/2 sini) aşamaz. Bu miktarın üstündeki borçlanmalar için Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulundan izin alınması zorunludur.

Belediyelerin, bunlara ait tüzel kişilerin veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarının; Hazinesinin doğrudan ve/veya garantör sıfatıyla sağladığı dış kredilerden kaynaklanan yükümlülüklerinin Hazine Müsteşarlığınca üstlenilmesinden veya ödenmesinden doğan Hazine alacaklarının tahsili amacıyla; 2/2/1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanun ile 27/6/1984 tarihli ve 3030 sayılı Kanun gereğince genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı üzerinden anılan kuruluşlara ayrılan paylardan, 2380 sayılı Kanunun ek 4 üncü maddesinin (2) numaralı fıkrasına istinaden Hazine Müsteşarlığı adına yapılan tahsilatın yeterli olmaması halinde, Hazine Müsteşarlığının ve İller Bankasının bağlı bulunduğu bakanların teklifiyle kesinti oranı artırılır.

Belediyeler borçlarıyla ilgili bilgi ve belgeleri düzenli olarak Hazine Müsteşarlığına ve İller Bankası Genel Müdürlüğüne göndermekle yükümlüdürler.

Bu maddenin uygulama usul ve esaslarını belirlemeye Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir.”

Madde 9- 1580 sayılı Kanununun 88 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Belediyelerde reis ve nüfusu 5.000’den 30.000’e kadar olan belediyelerde 1, nüfusu 30.001’den 100.000’e kadar olan belediyelerde 2, nüfusu 100.000’den 200.000’e kadar olan belediyelerde 3, 200.000 den fazla olan belediyelerde 4 muavinden sonra, daire baş amirleri şunlardır:”

Madde 10- 1580 sayılı Kanununun değişik 93 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Belediye başkanlığının boşaldığı, başkanın görevden uzaklaştırıldığı veya tutuklandığı veyahut kamu hizmetinden yasaklama cezası verildiği hallerde vali tarafından belediye meclisinin on gün içinde toplanması sağlanır. Meclis birinci başkan vekilinin, onun bulunmaması halinde ikinci başkan vekilinin onun da bulunmaması halinde en yaşlı üyenin başkanlığında toplanarak, üyeleri arasından gizli oyla ve salt çoğunlukla belediye

başkanlığının boşalması veya seçim dönemini aşacak şekilde kamu hizmetinden yasaklama cezasının söz konusu olması halinde bir başkan, başkanın görevden uzaklaştırılması, tutuklanması veya seçim dönemini aşmayacak şekilde kamu hizmetinden yasaklama cezası halinde ise bir başkan vekili seçer. İlk iki oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, üçüncü oylamada en çok oy alan başkan ya da başkan vekili seçilir. Üçüncü oylamada oylarda eşitlik çıkması halinde eşit oy alanlar arasında kura çekilir. Yeni seçilen başkanın görev süresi, yerine seçildiği başkanın görev süresi ile sınırlıdır. Başkan vekili, yeni başkan seçilinceye veya görevden uzaklaştırılmış ya da tutuklanmış olan başkan görevine dönüncüye kadar görev yapar. Başkan veya başkan vekili seçilinceye kadar belediye başkanlığı görevi, meclis birinci başkan vekili, bulunmaması halinde ikinci başkan vekili, onun da bulunmaması halinde vali tarafından görevlendirilecek bir kamu görevlisi tarafından yürütülür.”

“Belediye başkanı seçimi en geç 20 gün içinde tamamlanmadığı takdirde 53 üncü maddeye göre işlem yapılır.”

Madde 11- 1580 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ek Madde 2- Belediyeler (Büyükşehir belediyeleri dahil), düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla özel kanunlarına göre korunması gerekli tarım arazileri dışındaki alanlarda imarlı ve alt yapı arsalar üretmek, konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları bireylere ve kooperatiflere satmak, takas etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla işbirliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahiptir.

Belediyeler, bu amaçla bütçelerinden gerekli paraları ayırmak suretiyle döner sermaye tesis edebilir ve kurulmuş veya kurulacak yapı ortaklıklarına katılabilir.

Üretilen arsa ve konutların satışı, açıklık ve rekabet ilkesine uygun olarak yapılır. Ancak, o belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşinin veya 18 yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişilere, özürülere , afete maruz kalanlara, sanayi bölgelerinden nakledileceklerle ve üyelerinin tamamı bu durumda olan kooperatiflere, bedeli 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerince oluşturulan “Takdir komisyonu” tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsisi yapılabilir. 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununun 25 inci maddesine uyan kimselere de bu madde dahilinde arsa ve konut sağlanabilir.

Belediyelerin bu madde hükümlerine göre yapacakları işler 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabi değildir.

Bu maddenin uygulama esasları Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığınca müştereken hazırlanacak çerçeve yönetmeliğe uygun olarak belediye meclislerince çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.”

Madde 12- 1580 sayılı Belediye Kanununun 105 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Belediye zabıta personeli, hizmet gereklerine göre belediye meclisinin vereceği kararla imar, çevre, sağlık ve turizm gibi konularda iş bölümü ve ihtisaslaşmaya gidebilir.”

Madde 13- 1580 sayılı Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

“Mahallelere yardım

Ek Madde 9- Belediyeler, mahallelere yönelik hizmetlerin planlanması ve yürütülmesinde mahalle muhtarlığının ve mahalle halkının katılımını sağlayıcı tedbirleri alır, mahalle halkının önereceği ve katkı sağlayacağı projeleri öncelikle değerlendirir ve imkanları ölçüsünde mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerinin görevlerini yapmalarına ve muhtarlık bina ve bürolarının tesisine yardımcı olur.

Yurt dışı ilişkileri

Ek Madde 10- Belediyeler, görev alanlarıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, belediye meclisinin kararı, Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü ve İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile üye olabilir ve yabancı ülke belediyeleri ve şehir yönetimleri ile belediye meclisinin kararı ve Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile kardeş şehir ilişkisi kurabilir.

Belediyeler, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Kanun, 24/6/1994 tarihli ve 4009 sayılı Kanun ve 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, kardeş şehir ilişkisi içinde buldukları veya sınırdaş oldukları yabancı ülke belediyeleri ve şehir yönetimleri ile Dışişleri Bakanlığından izin almak kaydıyla çevre, turizm, kültür, spor, afet ve alt yapı konularında ortak faaliyetler ve ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir.

Yukarıdaki fıkralar gereğince kurulacak ilişkiler ve yapılacak faaliyetlerin dış politikaya uygun olarak yürütülmesi zorunludur. Dışişleri Bakanlığı bu konularda re'sen sınırlama getirme yetkisine sahiptir.

Bu maddenin uygulama esasları Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca çıkartılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Belediye başkanlarının özlük hakları

Ek Madde 11- Belediye başkanlarına, İçişleri Bakanlığınca belediyelerin nüfusları ve büyükşehir olma durumları göz önünde bulundurularak tespit edilecek brüt en az ve en çok

sınırlar arasında olmak üzere belediye meclisince belirlenecek miktarda aylık ödenek verilir. Ödenekler her ayın sonunda ödenir. Görevli ayrılışlarda, yıllık ve sağlık izinlerinde ödeneklerin ödenmesine devam edilir.

Belediye başkan vekiline, vekaleten görev yaptığı günler için başkanın aylık ödeneği üzerinden gün hesabıyla ödeme yapılır.

Başkanın sağlık izni ve sağlık raporları ile kendisinin eşinin, çocuklarının ve bakmakla yükümlü olduğu yakınlarının tedavilerinde devlet memurlarına uygulanan hükümler tatbik edilir.”

Yazışma yetkisi

Ek Madde 12- Belediyeler (Büyükşehir belediyeleri dahil), il ve ilçelerdeki tüm kamu kurum ve kuruluşları ile doğrudan yazışma yetkisine sahiptir. Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık ve Bakanlıklar ile yapılacak yazışmalar genel esaslara uygun olarak valilikler vasıtasıyla yapılır.

Kadro ve personel

Ek Madde 13- Belediyeler ve bağlı kuruluşlarında memur, daimi işçi, geçici işçi ve sözleşmeli personel istihdam edilir.

Memur ve daimi işçi kadroları, belediyelerin statüsü, nüfus durumu sosyal ve ekonomik gelişmişlik seviyelerine göre Maliye Bakanlığı, Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı ile İçişleri Bakanlığınca müştereken belirlenecek unvan ve sayı standartlarına uygun olarak belediye meclisinin kararı ve valinin onayı ile ihdas, iptal ve tadil edilir.

Asli ve sürekli olmayan arızı ve geçici işlerde çalıştırılacak geçici işçiler, belediye başkanının teklifi ve valinin onayı ile belirlenecek pozisyonlarda istihdam edilir.

14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun teknik, sağlık ve avukatlık hizmetleri sınıfları kapsamında münhal bulunan kadrolarında gerekli şartları taşıyanlar valinin onayı ile sözleşmeli olarak çalıştırılabilir. Mütercimler ve sanatçılar ise kadro şartı aranmaksızın valinin onayıyla sözleşmeli olarak çalıştırılabilir.

Münhal bulunan başkan yardımcısı kadrolarına atanma şartlarına sahip kimseler kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilebilir.

Genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlar ile mahalli idarelerde istihdam edilen memurlar, istekleri ve kurumlarının muvafakatiyle asıl görevlerinden izinli sayılmak suretiyle ve süreleri mahalli seçim döneminin bitiminden sonraki otuzuncu günü geçmemek üzere başkan yardımcısı kadrolarında görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirmelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68/B ve 76 neme maddelerinde öngörülen esaslar dikkate alınır. Görevlendirilen memurların asıl kadrolarıyla ilişkileri ve terfi hakları devam eder. Bunlar,

görevlendirildikleri kadronun aylığını alır ve bu kadronun mali ve sosyal haklarından yararlandırılır. Ancak, görevlendirildikleri kadronun aylık, ek gösterge ve tazminatları toplamı, asıl kadrolarında aldıkları aylık, ek gösterge ve tazminatları toplamından az ise aradaki fark hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir. Ayrıca; belediye meclisi kararı ile bunlara görevlendirildikleri kadronun karşılığı olan aylığın % 30'u oranına kadar aylık ek ödeme yapılabilir. Bu şekilde görevlendirilenler, görevlendirme süresinin sona ermesinden itibaren en geç bir ay içerisinde herhangi bir işleme gerek kalmaksızın asli kadrolarındaki görevlerine başlatılır.

Başkan yardımcısı kadrolarına beşinci ve altıncı fıkralarda belirtilen usuller dışında atama yapılamaz.

Dördüncü ve beşinci fıkralar hükümlerince çalıştırılacak personelin sözleşme süresi bir yılı geçemez. Ancak, süre sonunda sözleşme aynı usulle yenilenebilir. Sözleşmeli personele ödenecek aylık ücretin üst sınırı, belediyelerin statü ve nüfus durumları dikkate alınarak İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığınca müştereken her yıl Ocak ayında belirlenir.

Memur ve daimi işçi kadroları ile geçici işçi pozisyonlarına ilişkin belediye meclis kararları, belediye başkanının teklifi üzerine yılda bir defa bütçe görüşmelerinin yapıldığı toplantıda ele alınır ve Aralık ayı içinde valinin onayına sunulur. Kadro ve pozisyonlara ilişkin cetveller ve meclis kararları, ilgili belediyede ve valilikte muhafaza edilir ve tasdikli örnekleri her yıl Ocak ayı içinde valilikçe İçişleri Bakanlığına ve Devlet Personel Başkanlığına gönderilir.

Memur ve daimi işçi kadrolarına açıktan veya naklen atamalarda ilgili mevzuat hükümleri uygulanır. İçişleri Bakanlığı bu kadrolarda bulunan memur ve işçileri belediye tüzel kişiliğinin bir başka belediye ile birleşme olmaksızın sona ermesi veya olağanüstü bir durumun zorunlu kılması halinde il özel idarelerinin, diğer belediyelerin ve bağlı kuruluşlarının boş memur ve işçi kadrolarına re'sen naklen atama yetkisine sahiptir. Başka kuruluşlara atanan personelin yerine belediyece atama yapılamaz.

Kadro ve görev unvanları değişen, kaldırılan veya başka kurumlara nakledilen devlet memurları yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski durumlarına uygun işlerde görevlendirilebilir. Bunların eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer özlük hakları (eski kadroları ile ilişkileri kesildiği tarihten itibaren altı ayı geçmemek üzere) şahıslarına bağlı olarak devam eder. Nakle tabi tutulan personele ait ödemeler, nakledildikleri kurum bütçesinden yapılır.

Ancak atandıkları yeni kadrolarda kaldıkları sürece alacakları her türlü ödemeler dahil maaşın net tutarı, eski kadrolarında en son ayda almış oldukları her türlü ödemeler dahil maaşının net tutarından az olduğu takdirde, bu durum giderilinceye kadar aradaki fark hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

Seçim tarihinden önceki bir yıllık süre içinde memur ve daimi işçi kadrolarına açıktan atama yapılamaz, afet halleri dışında geçici işçi ve sözleşmeli personel sayısı arttırılamaz.

İstihdam edilen personele ödenecek maaş ve ücretlerin yıllık tutarı, bütçe gelirlerinin nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde % 40'ını, 10.000'den fazla olan belediyelerde % 35'ini, büyükşehir ve büyükşehir ilçe ve alt kademe belediyelerinde % 30'tunu geçemez. Ancak, zaruret hallerinde İçişleri Bakanlığının onayı ile bu oranların üstüne çıkılabilir. İzinsiz olarak bu oranların üstünde gerçekleşen ödemelerden; belediye başkanı kendi mal varlığı ile sorumlu olup, hakkında 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun haksız fiil hükümleri uygulanır.

Valiler, yukarıdaki fıkralar gereğince onay yetkilerini kullanırken, tekliflerin bu maddedeki esas ve sınırlamalara uygun olup olmadığını gözetir. Buna uygun olmayan teklifler reddedilir.

Bu maddenin uygulanması ile belirlenen standart kadro sayısının üzerinde memur ve daimi işçi çalıştıran belediyelerin fiili kadro sayılarının standarda uygun hale getirilmesi, personel fazlasının ihtiyacı olan diğer belediyeler, il özel idareleri ve bunların bağlı kuruluşlarına nakledilmesine dair esas ve usuller Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Belediye paralarının yatırılacağı bankalar

Ek Madde 14- Belediyeler ve bağlı kuruluşları, kaynaklarını Maliye Bakanlığı tarafından dörtten az olmamak üzere belirlenecek bankalarda açılacak hesaplarda, vadeleri, faiz oranları ve türleri mevcut bankacılık sistemi çerçevesinde belirlenmek suretiyle değerlendirir.

Bu idareler, vergi, harç ve katılma payı ile hizmet karşılığı ücret tahsilatlarını diğer bankalar aracılığı ile de yapabilir. Ancak bu yolla tahsil edilen paralar, birinci fıkraya göre Maliye Bakanlığı tarafından belirlenenler dışındaki bankalarda bir aydan fazla tutulamaz.

Yetki devri

Ek Madde 15- Belediye başkanları, hizmetlerin yürütülmesinde sürat, etkinlik ve verimlilik sağlamak amacıyla, kanunla kendilerine tanınmış yetkilerinden uygun gördüklerini, sınırlarını ve kullanım esaslarını yazılı olarak açıkça belirlemek suretiyle genel sekreter, genel sekreter yardımcısı, başkan yardımcısı ve daire baş amirlerine devredebilir. Yetki devri

devredenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Devredilen yetki, belediye başkanı tarafından aynı usulle geri alınabilir.

Diğer kuruluşlarla ilişkiler

Ek Madde 16- Belediyeler, belediye meclisinin kararı üzerine ve aralarında yapacakları anlaşmaya uygun olarak;

a) Görev alanlarına giren konularda genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla aralarında gerektiğinde kaynak aktarımında bulunabilir. Bu takdirde iş, işi üstlenen kurumun tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

b) Sorumluluk alanlarında genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlara ait yapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedeli karşılığında üstelenebilir. İş, belediyenin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır ve bedeli işi yaptıran kuruluşun tabi olduğu mevzuat çerçevesinde ödenir.

c) Sorumluluk alanlarında Devletin güvenlik, eğitim, kültür, sağlık, sosyal yardım, sosyal hizmet ve spor kurum ve tesislerinin arsa ve aynı ihtiyaçlarını karşılayabilir, yapım, bakım ve onarım işlerini bedelsiz olarak gerçekleştirebilir, bu hizmetler için geçici olarak araç ve personel görevlendirebilir.

d) Görev alanlarına giren konularda diğer mahalli idareler ve mahalli idare birlikleri ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir, aralarında geçici olarak personel görevlendirmesi ve araç tahsisi yapabilir, ortak projeler için ödenek aktarımında bulunabilir.

e) Görev alanlarına giren konularda, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, kamuya yararlı dernekler, kamu hizmeti görmeleri nedeniyle kanunla veya Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 17/7/1964 tarihli ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir.

f) Kendilerine ait taşınmaz malları, hizmetlerinde kullanılmak ve süresi 25 yılı geçmemek üzere bedelli veya bedelsiz olarak genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlara ve mahalli idarelere tahsis edebilir. Bedelli tahsislerde bedel, taraflar arasında kıymet takdiri suretiyle belirlenir. Tahsis edilen taşınmazların tahsis amacı dışında kullanılması halinde, tahsis işlemi ilgili belediyece aynı usulle iptal edilebilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.

g) Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlar ile kamu iktisadi teşebbüslerinin mülkiyetinde ya da tasarrufunda bulunan spor tesisi, sağlık tesisi, huzur evi, hayvan park ve pazar yerleri rekreasyon alanı, 31/8/1956 tarihli ve 6831

sayılı Orman Kanununun 25 inci maddesinde sayılan yerler, toplu taşıma hizmetlerinde kullanılan demiryolu ve deniz yolu hatları, Karayolları Genel Müdürlüğünün sorumluluğundaki yollar ve mezbaha, kombina ve bunlar gibi belediyelerin (Büyükşehir belediyeleri dahil) görev alanlarına giren konulara ilişkin tesisler ile bunlara ait araç-gereçlerin mülkiyeti ya da kullanım veya işletme hakkı; genel bütçeli kuruluşlarda ve mülkiyeti Hazineye ait olanlarda Maliye Bakanlığı ile bu kuruluşların bağlı olduğu bakanın veya ilgili kuruluşun en üst amirinin, diğer kuruluşlarda ise bağlı olduğu Bakanın veya en üst organın kararı ile, bedelli veya bedelsiz, süreli veya süresiz olarak belediyelere devredilebilir. Bedelli devirlerde bedel, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 63 üncü maddesinde belirtilen harca esas bedel üzerinden hesaplanır. Devire ilişkin anlaşma taraflarca bir protokole bağlanır. Devredilen tesisler, devir amaçlarına uygun olarak kullanılır.

İsim verilmesi

Ek Madde 17- Cadde, sokak, meydan, park, tesis ve benzerlerine isim verilmesi veya bunların isminin değiştirilmesi ile beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerinin tespitine ilişkin belediye meclisi kararları, üye tam sayısının çoğunluğunun oyu ile alınır ve mahallin en büyük mülki amirinin tasdikiyle yürürlüğe girer. Bu madde gereğince isim verilmesine, amblem, flama ve benzerlerinin tespitine dair esaslar İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Belediye ile belediye başkanının dayalı olması

Ek Madde 18- Belediye başkanınca belediye tüzel kişiliğine karşı veya belediyece belediye başkanına karşı açılacak davalarda, belediyeyi meclis birinci başkan vekili, bulunmadığı takdirde ikinci başkan vekili, onun da bulunmaması halinde belediye meclisince belirlenecek meclis üyesi veya bunların vekalet vereceği avukat temsil eder.

Genel görüşme

Ek Madde 19- Meclis üyeleri belediyeye ait işler hakkında genel görüşme açılmasını isteyebilir. Genel görüşme, meclis üye tam sayısının en az 1/3'ü tarafından belediye başkanlığına verilecek bir önerge ile istenir. Belediye Başkanı önerge üzerine meclisi bir hafta içerisinde olağanüstü toplantıya çağırır. Genel görüşme açılması kararı meclis üye tam sayısının çoğunluğu ile verilir. Genel görüşmelerde sadece genel görüşme açılması ile ilgili önergedeki konular görüşülür. Genel görüşmelerde uygulanacak esas ve usuller, 59 uncu maddede belirtilen yönetmelikle düzenlenir.

Açıklık ve katılım

Ek Madde 20 - Belediyeler, faaliyetleriyle ilgili olarak halkın, meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının bilgi alma, görüş oluşturma ve öneride bulunma haklarını kullanabilmelerini sağlayıcı tedbirleri alır.

Gerçek ve tüzel kişiler, maliyetini aşmamak üzere belediye meclisince belirlenecek tarifede yer alan bedel karşılığında, belediye karar organlarının karar ve toplantı zabıtlarının kendilerini ilgilendiren kısımlarının suretlerini yazılı olarak isteme hakkına sahiptir. Bu taleplerin 30 gün içinde yerine getirilmesi zorunludur.

Belediyenin gelir ve giderlerini gösteren üçer aylık "Mali durum raporu", İçişleri Bakanlığınca belirlenecek esaslara uygun olarak hazırlanır ve belediyenin mutata ilan yerlerinde askıya çıkarılır.

Belediye tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi

Ek Madde 21 – Gelirlerinin belediye hizmetleri için yetersiz hale gelmesi, nüfuslarının 2000'in altına düşmesi, meskun sahalarının bağlı oldukları il veya ilçe merkez belediyelerinin meskun sahalarına 5000 metreden daha yakın hale gelmesi ve genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinde bütünlüğün sağlanması bakımından zorunluluk bulunması durumlarından bir veya birkaçının ortaya çıkması halinde, İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak bağlı oldukları il veya ilçe merkez belediyelerine katılabilir, bunun mümkün olmaması halinde köy haline getirilebilir.

Katılma halinde, katılan belediyenin mahalleleri katıldıkları il veya ilçe merkez belediyesinin mahalleleri haline gelir ve personel, kadro, taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları bağlandıkları belediyeye intikal eder.

Köy kurulması halinde, kaldırılan belediyenin taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçları ilgili köy tüzel kişiliğine intikal eder, memur ve kadrolu işçileri İçişleri Bakanlığınca İl Özel İdareleri ve belediyelerin boş kadrolarına atanır. İntikal eden borçların köy tüzel kişiliğince karşılanamayan kısımları Hazinece üstlenilir.

Bu madde gereğince Bakanlar Kurulunca verilecek belediye kaldırma kararları, ilk mahalli idareler genel seçimleri tarihinde hüküm ifade eder ve kaldırılan belediyelerin katıldıkları belediyelerde veya kaldırılan belediye yerine kurulan köylerde seçimler, bunların yeni statülerine göre yapılır.

Birinci fıkrada belirtilen durumların tespiti, bu Kanunun 7 nci maddesi hükümlerine uygun olarak İçişleri Bakanlığınca belirlenerek Resmi Gazetede yayınlanacak esaslar çerçevesinde yapılır.

Gelecek yıllara sari yüklenmeler

Ek Madde 22- Belediyeler ile bunlara bağlı kurum ve kuruluşlar (büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları dahil), hizmetlerin etkin biçimde yürütülmesi ile kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla temizlik, park, bahçe, havuz, refüj bakımı, sayaç okuma, takma, sökme, araç kiralama; kontrollük hizmetleri, araç, bilgisayar, faks, fotokopi ile benzeri teknik hizmet isteyen diğer teknolojik ürünlerin bakım ve onarım işleri; yemek hizmetleri ve meclislerinin ye tam sayısının çoğunluğunun kararı ile uygun görülecek benzeri nitelikli hizmetleri süresi ilk mahalli idareler genel seçimlerini izleyen üçüncü ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürebilir.

Mülkiyetin gayri ayni hak tesisi

Ek Madde 23- Belediyelerce (büyükşehir belediyeleri dahil), on yıldan fazla süreli mülkiyetin gayri ayni hak tesisi yapılamaz.

Ancak, belediyeler 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri dahilinde mülkiyeti ya da kullanım hakkı kendilerine ait taşınmaz mallar üzerinde gerçek veya tüzel kişilere kullanım hakkı veya müstakil mülkiyete konu olabilecek bağımsız bölüm karşılığında her türlü bina ve tesisi ile otopark yaptırabilir. Bu fıkra uyarınca kullanım hakkı verme karşılığı yapılan sözleşmelerin süresi 25 yılı geçemez. Bina ve tesisler; bu sürenin sonunda her türlü borç ve taahhütlerden arındırılmış, bakımlı ve kullanılabilir durumda, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın bedelsiz olarak ilgili idareye intikal eder.

3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli erevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun kapsamına giren işler hakkında söz konusu kanun hükümleri uygulanır.

şehirlerarası otobüs terminali işletmesi

Ek Madde 24- Belediyelerce (büyükşehirlerde büyükşehir belediyesince); belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde, karayolu ile yolcu taşınması hakkına sahip gerçek ve tüzel kişilerin şehirlerarası otobüs terminali kurmalarına ve işletmelerine izin verilebilir.

Otobüs terminali kurmalarına ve işletmelerine izin verilecek gerçek ve tüzel kişilerde aranacak şartlar ile terminallerin işletilmesine ve denetimine dair esaslar; Ulaştırma Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğünün görüşleri alınarak İçişleri Bakanlığınca ıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

Bilgisayarla n deme

Ek Madde 25- Belediyeler ve bağlı kuruluşları doğal gaz, su, atık su ücretleri ile verdikleri diğer hizmetlere ait bedelleri bilgisayarlı n ödeme sistemleriyle peşin olarak tahsil edebilir.

Madde 14- 3/4/1930 tarihli ve 1580 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

“Geçici Madde 4- Mahalli İdarelerle İlgili eşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, personel maaş ve ücret giderleri toplamı ek 13 üncü maddede öngörülen oranları aşmış bulunan belediyeler, bu oranları gerçekleştirinceye kadar personel sayılarını artıramazlar.

Geçici Madde 5- 96 ncı maddenin (B) fıkrasının üçüncü paragrafı hükmünce belediye meclis yeleri arasından seçilmiş belediye başkan yardımcılarının görevleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde sona erer.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, belediyelerin başkan yardımcısı kadrolarında memur sıfatıyla bulunanların görevleri devam eder. Bu tarihte boş bulunan veya sonradan boşalacak olan başkan yardımcısı kadrolarına, ancak ek 13 üncü maddede düzenlenen usullerle atama yapılabilir.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Hakkında Kanuna İlişkin Değişiklik Hükümleri

Madde 15- 27/6/1984 tarihli ve 3030 sayılı “Büyük şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Hakkında Kanun”un adı, “Büyükşehir Belediye Kanunu”; kanun metninde geçen “büyük şehir” ibareleri “büyükşehir” olarak değiştirilmiş; 3 üncü maddesinde yer alan “Büyükşehir” tanımı “Büyükşehir Belediye sınırları içinde birden fazla ilçe ve/veya alt kademe belediyesi bulunan şehirleri,” şeklinde değiştirilmiş ve “ilçe belediyesi” tanımından sonra gelmek üzere aşağıdaki tanım eklenmiştir.

“Alt kademe belediyesi: Büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir belediyeleriyle ilişkilerinde büyükşehir ilçe belediyeleri ile aynı hak ve statüye sahip belediyeleri,”

Madde 16- 3030 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin (A) fıkrasının (b) bendi, değişik (e) bendi ile (j) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b- Büyükşehir evre düzeni planı, 1/50000 ile 1/5000 ölçekler arasındaki nazım imar planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak, ilçe belediyelerinin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları tatbikat imar planlarını onaylamak ve uygulanmasını denetlemek,”

“e- evre sağlığı ve korunmasını sağlamak, gıdyla ilgili üretim,depolama ve ambalaj tesisleri hariç olmak üzere Sağlık Bakanlığınca belirlenecek esaslara uygun olarak, 1 inci, 2

nci ve 3 üncü sınıf gayri sıhhi müesseselerin açılış ve çalışmalarına ruhsat vermek ve buraları denetlemek,”

“j- Sanayi atıklarının toplanması ve taşınması hariç, katı atık yönetim hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla gereken her türlü hizmeti yapmak, tesisleri kurmak, kurdurmak, kurulu olanları devralmak, işletmek, işlettirmek, bu amaçla kurulmuş tesislerden yararlanmak.

Nazım imar planlarında bu tesislerin mevcut ve planlanan yerlerini göstermek, ilgili kanun ve yönetmeliklerde öngörülen koruma mesafesini sağlayacak şekilde tedbirlerin alınmasını sağlamak.”

Madde 17- 3030 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlçe ve alt kademe belediye meclislerinin imara ilişkin kararları onay için büyükşehir belediye meclisine sunulmak üzere büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı 7 gün içinde büyükşehir belediye meclisine sunar. Büyükşehir belediye meclisi en geç 30 gün içerisinde bu kararları onaylar veya değiştirilmek üzere iade eder. Büyükşehir belediye meclislerinin, ilçe ve alt kademe belediyelerinin imara ilişkin kararları 7 gün içerisinde uygulamaya konulmak, diğer bütün kararları ise 15 gün içerisinde onaylanmak üzere büyükşehir belediye başkanına gönderilir.”

Madde 18- 3030 sayılı Kanununun 16 ncı maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Büyükşehir belediyesinde hizmetlerin başkan adına, onun direktifi ve sorumluluğu altında yürütülmesini sağlamak üzere bir genel sekreter ve azami olarak nüfusu 1.000.000'a kadar belediyelerde dört, nüfusu 1.000.001'den 3.000.000'a kadar olan belediyelerde beş, nüfusu 3.000.000'dan fazla olan belediyelerde altı genel sekreter yardımcısı bulunur.”

“Büyükşehir belediyesi genel sekreteri, genel sekreter yardımcısı, daire başkanı kadroları, büyükşehir belediyesine bağlı işletme ve kuruluşların genel müdür, genel müdür yardımcısı ve daire başkanı kadroları ile büyükşehir ilçe ve alt kademe belediyelerinin başkan yardımcısı kadrolarında, bu kadrolar karşılık gösterilmek suretiyle atamaya yetkili amirin onayı ile bu kadrolara atanma şartlarına sahip kimseler sözleşmeli olarak istihdam edilebilir. Personelin sözleşme süresi bir yılı geçemez. Ancak, süre sonunda sözleşme aynı usulle yenilenebilir. Sözleşmeli personele ödenecek aylık ücretin üst sınırı, her yıl Ocak ayında İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığınca müştereken belirlenir. Ayrıca, genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlar ile mahalli idarelerde istihdam edilen memurlar, istekleri ve kurumlarının muvafakatiyle asıl görevlerinden izinli sayılmak suretiyle ve süreleri seçim döneminin bitiminden sonraki otuzuncu günü geçmemek üzere bu

kadrolarda görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirmelerde 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68/B ve 76 ncı maddelerinde öngörülen esaslar dikkate alınır. Görevlendirilen memurların asıl kadrolarıyla ilişkileri ve terfi hakları devam eder. Bunlar, görevlendirildikleri kadronun aylığını alır ve bu kadronun mali ve sosyal haklarından yararlandırılır. Ancak, görevlendirildikleri kadronun aylık, ek gösterge ve tazminatları toplamı, asıl kadrolarında aldıkları aylık, ek gösterge ve tazminatları toplamından az ise aradaki fark hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir. Ayrıca; belediye meclisi kararı ile bunlara görevlendirildikleri kadronun karşılığı olan aylığın % 30'u oranına kadar aylık ek ödeme yapılabilir. Bu şekilde görevlendirilenler, görevlendirme süresinin sona ermesinden itibaren en geç bir ay içerisinde herhangi bir işleme gerek kalmaksızın asli kadrolarındaki görevlerine başlatılır. Bu kadrolarda, bu fıkrada belirtilen iki usul dışında personel istihdam edilemez.”

Madde 19- 3030 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin (c) ve (e) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“c- 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan nispet ve esaslara göre tahsil edilecek Elektrik ve Gaz Tüketim Vergisi ile Yangın Sigortası Vergisi,”

“e- 6 ncı maddenin (A) fıkrasının (c) bendinde belirtilen meydan, bulvar, cadde, anayollar ve kaldırımlar üzerindeki ilan ve reklam asma yerleri, elektrik direkleri, büfeler, bu alanlara cephesi olan binaların önüne, yanlarına veya üstüne ve yollardaki bariyerlere konulacak her türlü ilan ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.”

Madde 20- 3030 sayılı Kanuna 25 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

Büyükşehir belediyesi kurulması ve sınırlarının değiştirilmesi

Ek Madde' 1- Son nüfus sayımı veya tespitine göre, belediye nüfusu ile belediye sınırlarından en fazla 5000 metre uzaklıktaki yerleşim birimleri nüfusları toplamı 300.000'den fazla olan il merkez belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir. Bakanlar Kurulu, büyükşehir statüsüne dönüştürülen yerlerde hangi alt kademe belediyelerinin kurulacağını ve bunların sınırlarını belirlemeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde bulunan belediye ve köyler; kendi meclislerinin ve büyükşehir belediye meclisinin kararları ve valinin teklifi üzerine veya büyükşehir belediye meclisinin kararı ve valinin talebi üzerine mahalli seçim kurullarınca bu belde ve köylerde 1580 sayılı Belediye Kanununun 7 nci maddesindeki esas ve usullere göre yapılacak halk oylaması sonucuna göre müşterek kararname ile büyükşehir belediyesi sınırları

içine alınır. İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı hallerde ise bu durumdaki yerler büyükşehir belediye meclisinin kararı, valinin talebi ve İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

Büyükşehir belediye sınırları içine alınan ilçe belediyeleri büyükşehir ilçe belediyesi, belde belediyeleri büyükşehir alt kademe belediyesi olur, köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan köylerin mahalle olarak hangi belediyelere bağlanacağı müşterek kararnamede veya Bakanlar Kurulu kararında belirtilir. Bu köylerin seçilmiş organları, seçimlere kadar mahalle organları olarak görev yapar. Bu köylerin mal varlıkları, personeli, hak, alacak ve borçları, İçişleri Bakanlığınca yönetmelikle belirlenecek esaslar dahilinde mahalle olarak bağlandıkları belediyelere veya büyükşehir belediyelerine intikal eder.

Büyükşehir belediye sınırları içine alınma sonucunda büyükşehir ilçe veya alt kademe belediyesi statüsüne kavuşan belediyelerin seçilmiş organları, bu belediyelerin yeni statülerine uygun olarak görev yapmaya devam eder ve büyükşehir belediye meclisine iştirak eder. Bu belediyeler ile büyükşehir belediyesi arasında bu Kanundaki görev bölüşümüne uygun olarak İçişleri Bakanlığınca yönetmelikle belirlenecek esaslar dahilinde personel, araç-gereç, tesis, mal ve benzeri konularda devirler yapılır.

Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde büyükşehir ilçe veya alt kademe belediyesi dışında müstakil belediye kurulamaz ve kurulmuş bulunan büyükşehir ilçe ve alt kademe belediyeleri ve bunların bir kısmı büyükşehir belediyesinden ayrılarak müstakil belediye haline getirilemez.

İmar planlarının hazırlanması ve onaylanmasında süre

Ek Madde 2- Bu Kanunun yürürlüğe giriş tarihinden itibaren en geç iki yıl içerisinde büyükşehir belediyelerince nazım imar planları hazırlanarak yürürlüğe konur. Büyükşehir belediyelerince nazım imar planı yürürlüğe konulduktan sonra büyükşehir ilçe veya alt kademe belediyelerince bir yıl içinde 1/1000'lik uygulama imar planlarının ve parselasyon planlarının yapılması ve büyükşehir belediye meclisinin onayına sunulması şarttır. Planlar, bu süre içerisinde onaya sunulmadığı takdirde, doğrudan büyükşehir belediyesince 6 ay içerisinde yaptırılır ve görüşülüp onaylanmak üzere büyükşehir belediye meclisine gönderilir. Büyükşehir belediye meclisince onaylanan planlar onayı takip eden günde büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı 7 gün içerisinde yürürlüğe koyar.

Büyükşehir ilçe veya alt kademe belediyelerince onaylanmak üzere büyükşehir belediye meclisine sunulan uygulama imar planları, büyükşehir belediye meclisince üç ay içinde onaylanır veya reddedilir. Bu süre içinde karar verilmediği takdirde onaylanmış sayılır.

Nazım imar planına aykırılığı sebebiyle büyükşehir belediye meclisince reddedilen uygulama imar planları, aykırılık sebepleri de gösterilerek ilçe veya alt kademe belediyelerine geri gönderilir. İlgili belediye bu aykırılıkları bir ay içerisinde gidererek planları büyükşehir belediyesine sunar. İstenilen tadilatların bu süre içinde yerine getirilmemesi halinde uygulama imar planları üzerinde büyükşehir belediye meclisleri 1 ay içinde gerekli tadilatları yapar ve söz konusu planlar büyükşehir belediye başkanı tarafından yürürlüğe konulur.

Büyükşehir belediyesinin imar uygulama yetkisi

Ek Madde 3- Büyükşehir belediyeleri, kanunlarla büyükşehir belediyelerine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işlerinde her türlü imar uygulamasını ve ruhsat verme işlerini yapma yetkisine sahiptir. Ancak bu yetkinin nazım ve uygulama imar planlarına uygun olarak kullanılması zörunludur.

Büyükşehir belediyelerinin imar denetim yetkisi

Ek Madde 4- Büyükşehir belediyeleri, büyükşehir ilçe ve alt kademe belediyelerinin imar planı ve yapılaşma uygulamalarının imar mevzuatına ve imar planlarına uygunluğunu denetlemeye yetkilidir. Bu denetim bizzat büyükşehir belediye başkanı tarafından yapılabileceği gibi, onun yetkilendireceği büyükşehir belediye görevlileri tarafından da yapılabilir. Denetim işlerinde kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek odalarından da yararlanılabilir. Denetimler sonucunda tespit edilen eksikliklerin giderilmesi ve gerekli görülen değişikliklerin yapılması, yeterli süre verilerek ilgili ilçe veya alt kademe belediyesinden istenir. Gerekli tedbirler, bu süre içinde ilçe veya alt kademe belediyesince alınmadığı takdirde, sorumluluk kendisine ait olmak üzere bizzat büyükşehir belediyesi tarafından alınabilir.

Büyükşehirlerde ulaşım ve koordinasyon

Ek Maddé 5- Büyükşehir belediyeleri; görev ve yetki alanlarında ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini özörlüleriyle ilgili TSE standartlarını da gözeterek bir bütün olarak planlamaya ve koordinasyonu sağlamaya, resmi ve özel kuruluşlarca toplu taşıma hizmetlerinde kullanılan Karayolları Genel Müdürlüğü yol ağı dışındaki her türlü karayolu, denizyolu, su yolu ve demiryolu vasıtaları ile servis araçlarının güzergahlarını ve taksi durak yerlerini belirlemeye, bu konuda ilgili kuruluşlar için bağlayıcı ve yönlendirici kararlar almaya, karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmeye ve bunları işletmeye, işletirmeye ve kiraya vermeye, park yerleri ile ilgili olarak alınan kararları ihlal edenler hakkında 5/5/1930 tarihli ve 1608 sayılı Kanun hükümlerine göre cezai ve zabıta müeyyideler uygulamaya yetkilidir. Bu madde ile Büyükşehir Belediyelerine verilen, programlama, koordinasyon, güzergah ve park yerleri belirlenmesine ilişkin yetkiler,

Büyükşehir Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) tarafından kullanılır. Ancak, bu Merkeze İçişleri Bakanlığınca yönetmelik ile belirlenecek ilgili kamu kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve odaların (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de katılır ve oy kullanır. Bu maddede belirtilen konularda UKOME tarafından alınacak kararlar valinin onayı ile yürürlüğe girer.

Madde 21- 3030 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

“Geçici Madde 9- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, büyükşehir belediyelerinin genel sekreter, genel sekreter yardımcısı ve daire başkanı kadrolarında, büyükşehir bağlı işletme ve kuruluşların genel müdür, genel müdür yardımcısı ve daire başkanı kadrolarında ve büyükşehir ilçe ve alt kademe belediyelerinin başkan yardımcısı kadrolarında memur sıfatıyla bulunanların görevleri devam eder. Bu tarihte boş bulunan veya sonradan boşalacak olan bu unvandaki kadrolara, ancak 16 ncı maddede düzenlenen usullerle atama yapılabilir.

Geçici Madde 10- Bu Kanunun geçici 2, 3 ve 5 inci maddeleri gereğince büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir ilçe ve alt kademe belediyeleri arasında yapılması gereken, ancak süresi içinde yapılamayan araç, gereç, taşınır ve taşınmaz mal ile personel ve kadro devir işlemleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 yıl içinde söz konusu maddelerdeki esas ve usullere göre yeniden yapılır.”

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İl Özel İdaresi Kanununa İlişkin Değişiklik Hükümleri

Madde 22- 13/3/1329 tarihli İl Özel İdaresi Kanununun 78 inci maddesine (12) numaralı bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki (13) numaralı bent eklenmiş; (13), (14), (15) numaralı bentlerin numaraları (14), (15), (16) olarak değiştirilmiş ve mevcut (15) numaralı bentde geçen “13 üncü bendindeki” ibaresi “ (14) numaralı bendindeki” şeklinde değiştirilmiştir.

“13- a) Kültür Bakanlığının izni ile taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım ve korunmasını sağlamak, gerektiğinde bu amaçla kamulaştırma yapmak.

b) İlde üretilen ürünlerin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapmak, gerekli tesisleri kurmak, bu amaçla resmi ve özel kuruluşlarla işbirliği yapmak; halka gelir getirici ve meslek edindirici kurslar açmak ve faaliyetler yürütmek, bu konuda diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak; ilin ekonomik potansiyelinin değerlendirilmesi için çalışmalar yapmak,

c) İlgili mevzuat hükümlerine uygun olarak organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinin kurulmasına yardımcı olmak, bu konuda ilgili bakanlıklar, kuruluşlar, belediyeler ve kooperatiflerle işbirliği yapmak, özel kanunları gereğince korunması gereken tarım

arazileri hariç olmak üzere gerektiğinde bu hizmetler için ihtiyaç duyulan taşınmaz malları kamulaştırmak ve alt yapı hizmetlerini üstlenmek,

d) Üretim yetiştiricilik ve pazarlama amacıyla kurulan yetiştirici ve üretici birlikleri ile Kırsal kalkınma ve kooperatifçiliğin geliştirilmesi amacıyla kooperatiflerle ve bunların üst birlikleri ile ortak hizmet projeleri yürütmek,

e) Özel kanun hükümleri saklı kalmak üzere, maden suları ile içmeye, kullanmaya veya jeotermal olarak ısıtmaya mahsus sıcak ve soğuk maden sularının değerlendirilmesi için doğrudan veya ortaklık suretiyle tesisler kurmak ve bunları işletmek, işletirmek veya kiraya vermek, bu alanda diğer mahalli idarelerle işbirliği yapmak,

f) İlgili kamu kurum ve kuruluşları ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince il ve ilçelerde kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile işbirliği sağlayarak ve bunlarla müşterek olarak; aile, çocuk, genç, yaşlı, hasta, özürlü, kimsesiz, muhtaç, suçlu ve benzeri toplum kesimlerine yönelik sosyal hizmetlerin yürütülmesine, bunların daha sağlıklı, üretken ve topluma yararlı hale gelmesine yardımcı olmak, bu amaçla rehberlik ve rehabilitasyon merkezleri oluşturmak, bunları işletmek, işletirmek.

g) Halihazır harita ve imar planlarının hazırlanması için gerekli mali kaynağı sağlamak,

h) İlgili mevzuata uygun olarak belediye sınırları ve mücavir alanlar dışında sıhhi işyerlerinin açılış ve faaliyetine izin vermek,

Madde 23- İl Özel İdaresi Kanununun değişik 100 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Vali yardımcılara, kaymakamlara ve il özel idare müdürlerine yaptıkları özel idare hizmetleri karşılığında, il daimi encümeni üyelerine ödenen aylık ödenek tutarında aylık ödeme yapılır.”

Madde 24- İl Özel İdaresi Kanununun değişik 103 üncü maddesine aşağıdaki madde başlığı eklenmiş ve madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İl genel meclisi

Madde 103- İl özel idaresinin genel karar organı olan il genel meclisi, ilgili mevzuatta gösterilen esas ve usullere göre seçilmiş üyelerden oluşur.

İl genel meclisleri, kanunların il özel idarelerine görev olarak verdiği konularda ön incelemeye ihtiyaç duyulan hallerde ihtisas komisyonları kurabilir. İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin il genel meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle teşkil edilir.

İl özel idare müdürü, köy muhtarları, bakanlıkların il veya bölge müdürleri, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları ve komisyon üyesi olmayan il genel meclisi üyeleri görev alanlarıyla ilgili konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına iştirak edebilir, görüşlerini belirtebilir ancak oy kullanamazlar.

İl genel meclisinin dönem başı toplantısı ile seçimlerden sonraki ilk toplantısında, görüşmelere başlanmadan önce vali ve meclis üyelerince Atatürk anıtına çelenk konularak, saygı duruşu ve İstiklal Marşı merasimleri yapılır.

İl genel meclis üyelerine, aylık olarak 4000 gösterge rakamının devlet memurları için tespit edilen aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık ödenek verilir. Ayrıca, il genel meclisinin ve ihtisas komisyonlarının başkan ve üyelerine, meclis ve komisyon toplantılarına fiilen katıldıkları her gün için 400 gösterge rakamının devlet memurları için tespit edilen aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere İçişleri Bakanlığınca tespit edilecek miktarda oturum ücreti ödenir. Ancak oturum ücretlerinin otuz günlük toplamı, aylık ödeneğin üç katını geçemez. İl daimi encümeninin başkan ve üyelerine ise 10.000 gösterge rakamının devlet memurları için tespit edilen aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarı geçmemek üzere İçişleri Bakanlığınca tespit edilecek miktarda ödenek verilir. İl genel meclisi toplantılarının devamı süresince, il daimi encümeninin başkan ve üyelerine, yalnız il genel meclisi üyeleri için tespit edilen ödenek verilir. Fahri üyelere herhangi bir ödeme yapılmaz.

Herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan il genel meclisi üyelerinin kendileri, devlet memurları gibi tedavi ve cenaze giderleri yardımından faydalanır.

Hangi komisyonların kurulacağı ve bu maddenin uygulama esasları 119 uncu maddede belirtilen yönetmelikle düzenlenir."

Madde 25- İl Özel İdaresi Kanununa aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"İlçe köy birlikleri ve köylere yardım

Ek Madde 6 - En az dört köyü olan ilçelerde; gönüllülük esasına dayalı olarak, köylere ait hizmetlerin yürütülmesine yardımcı olmak, gerektiğinde bu hizmetleri bizzat yapmak ve kırsal kalkınmayı katılımcı bir anlayışla sağlamak üzere, tüm köylerin iştiraki ve Bakanlar Kurulu izniyle kurulduğu ilçenin adını taşıyan "İlçe Köy Birlikleri" kurulur. Bakanlar Kurulu, bu konuda genel izin vermeye yetkilidir.

Birliklerin kuruluşu, statüsü, organları ve çalışma esasları, bu maddede düzenlenmeyen hususlarda 3/4/1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanununun 133 ilâ 148 inci maddeleri hükümleri uygulanır. Birliklerin tüzüğü İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak tip tüzüğe uygun olarak düzenlenir.

Birlik başkanı, merkez ilçelerde vali veya yerine görevlendireceği bir vali yardımcısı, diğer ilçelerde kaymakamlardır. Birlik başkanı, birlik meclisine ve birlik encümenine başkanlık eder ve birlik işlerinin yürütülmesini sağlar.

Birlik meclisi, birliğe üye köy muhtarlarından oluşur. İlçede köylere yönelik hizmet ve faaliyette bulunan kamu kurum ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının temsilcileri ile o ilçeden seçilen il genel meclisi üyeleri, meclisin fahri üyesidir. Meclis, birliğe görev olarak verilen konularda ön incelemeye ihtiyaç duyulan hallerde ihtisas komisyonları kurabilir. Fahri üyeler, ihtisas komisyonu toplantılarına katılıp kendi faaliyet konularında görüş ve önerilerini belirtebilir ancak oy kullanamazlar.

Birlik encümeni, birlik başkanı ile birlik meclisinin dönem başı toplantısında kendi üyeleri arasından bir yıl süre için seçilecek 4 asıl, 4 yedek üyeden teşekkül eder. Asıl üyeliklerde boşalma olduğu takdirde, en çok oy alandan başlamak üzere yedek üyeler asıl üyeliğe getirilir.

İl özel idareleri ile genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlar, köye yönelik hizmetlerine ilişkin yapım, bakım ve onarım işlerini yetkili organlarının ve birlik meclisinin kararı ile ve aralarında yapacakları anlaşmaya göre birlikler aracılığıyla gerçekleştirebilir. Bu takdirde, gerekli kaynak birliklere aktarılır ve söz konusu iş, birliğin tabi olduğu esas ve usullere göre sonuçlandırılır.

Birliklerin kendi imkanları ile gerçekleştirebilmeleri mümkün olmayan bir veya birden fazla köyü ilgilendiren yatırım projeleri, birlik meclis kararı ile İl Özel İdarelerinin yatırım programlarına alınması teklif edilir. Bu teklifler, yatırım programlarının hazırlanması sırasında öncelikle değerlendirilir.

Birlikler, hizmetlerin yürütülmesi için ihtiyaç duydukları personeli 1475 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre istihdam edebilir. Ancak, birliğin personel giderleri bütçe giderlerinin 1/10'unu geçemez.

İl özel idaresi bütçe gelirlerinin en az %10'u (İstanbul'da en az % 5'i) köy nüfusları toplamına göre o ildeki ilçe köy birliklerine aktarılır. Köy sayısı dörtten az olan ilçelerde ise paylar ilgili köylere doğrudan aktarılır.

Birliklerin iş ve işlemleri İçişleri Bakanlığınca düzenli olarak denetlenir.

Bu madde gereğince kurulacak Birlikler, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu ve 237 sayılı Taşıt Kanunu hükümlerine tabi değildir. Birliklerin ihale, bütçe ve muhasebe iş ve işlemleri Maliye Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Yurt dışı ilişkileri

Ek Madde 7 - İl özel idareleri;

Görev alanlarıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, il genel meclisinin kararı, Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü ve İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile üye olabilir.

Yabancı ülke il ve şehir yönetimleri ile il genel meclisinin kararı ve Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile kardeş il ilişkisi kurabilir.

1173 sayılı Kanun, 4009 sayılı Kanun ve 244 sayılı Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, kardeş il ilişkisi içinde buldukları veya sınırdaş oldukları yabancı ülke il ve şehir yönetimleri ile Dışişleri Bakanlığından izin almak kaydıyla çevre, turizm, kültür, spor, afet ve altyapı konularında ortak faaliyetler ve ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir.

Yukarıdaki fıkralar gereğince kurulacak ilişkiler ve yapılacak faaliyetlerin dış politika gereklerine uygun olarak gerçekleştirilmesi zorunludur. Dışişleri Bakanlığı bu konularda re'sen sınırlama getirme yetkisine sahiptir.

Bu maddenin uygulama esasları Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığınca çıkartılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Personel istihdamı

Ek Madde 8 - İl özel idarelerinde memur, daimi işçi, geçici işçi ve sözleşmeli personel istihdam edilir.

Memur ve daimi işçi kadroları, illerin nüfus durumu ile ticari ve turistik özelliklerine göre İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığına müştereken belirlenecek unvan ve sayı standartlarına uygun olarak il genel meclisinin kararı ve valinin onayı ile belirlenir.

Asli ve sürekli olmayan arızı ve geçici işlerde çalıştırılacak geçici işçiler, vali tarafından belirlenecek pozisyonlarda istihdam edilir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun teknik, sağlık, eğitim ve avukatlık hizmetleri sınıfları kapsamında bulunan unvandakiler kadrolu memur yerine bunlar için belirlenen azami sayı aşılmamak üzere; mütercimler ve sanatçılar ise kadro şartı aranmaksızın valinin onayı ile sözleşmeli olarak çalıştırılabilirler. Sözleşmeli personelin sözleşme süresi bir yılı geçemez. Ancak, süre sonunda sözleşme aynı usulle yenilenebilir. Sözleşmeli personele ödenecek aylık ücretin üst sınırı, illerin nüfus durumları dikkate alınarak İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığına müştereken her yıl Ocak ayında belirlenir.

Memur ve daimi işçi kadroları ile geçici işçi pozisyonlarına ilişkin il genel meclisi kararları, valinin teklifi üzerine yılda bir defa bütçe görüşmelerinin yapıldığı toplantıda ele alınır ve Aralık ayı içinde valinin onayına sunulur. Kadro ve pozisyonlara ilişkin cetveller ve

il genel meclisi kararları, ilgili il özel idaresinde ve valilikte muhafaza edilir ve tasdikli birer örneği her yıl ocak ayı içinde valilikçe İçişleri Bakanlığına ve Devlet Personel Başkanlığına gönderilir.

Memur ve daimi işçi kadrolarına açıktan veya naklen atamalarda ilgili mevzuat hükümleri uygulanır. Ancak, İçişleri Bakanlığı bu kadrolarda bulunan memur ve işçileri olağanüstü durumların zorunlu kılması hallerinde diğer belediyelerin ve il özel idarelerinin boş memur ve işçi kadrolarına naklen atama yetkisine sahiptir.

Kadro ve görev unvanları değişen, kaldırılan veya başka kurumlara nakledilen devlet memurları yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski durumlarına uygun işlerde görevlendirilebilir. Bunların eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer özlük hakları (eski kadroları ile ilişkileri kesildiği tarihten itibaren altı ayı geçmemek üzere) şahıslarına bağlı olarak devam eder. Nakle tabi tutulan personele ait ödemeler, nakledildikleri kurum bütçesinden yapılır.

Bu şekilde atananların atandıkları yeni kadrolarda kaldıkları sürece alacakları her türlü ödemeler dahil maaşlarının net tutarı, eski kadrolarında en son ayda almış oldukları her türlü ödemeler dahil maaşlarının net tutarından az olduğu takdirde, bu durum giderilinceye kadar aradaki fark hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

Mahalli seçim tarihinden önceki bir yıllık süre içinde memur ve daimi işçi kadrolarına açıktan atama yapılamaz, afet halleri dışında geçici işçi ve sözleşmeli personel sayısı arttırılmaz.

İstihdam edilen personele ödenecek maaş ve ücretlerin yıllık tutarı, bütçe gelirlerinin % 30'unu geçemez. Ancak, zaruret hallerinde bu oran İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile aşılabılır. Bu oranların üstünde gerçekleşen ödemededen, atamaya yetkili amir kendi mal varlığı ile sorumlu olup, hakkında Borçlar Kanununun haksız fiil hükümleri uygulanır.

Bu maddenin uygulanması ile belirlenen standart kadro sayısının üzerinde memur ve daimi işçi çalıştıran il özel idarelerinin fiili kadro sayılarının standarda uygun hale getirilmesi, personel fazlasının ihtiyacı olan diğer belediyeler, il özel idareleri ve bunların bağlı kuruluşlarına nakledilmesine dair esas ve usuller Devlet Personel Başkanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Diğer kuruluşlarla ilişkiler

Ek Madde 9 - İl özel idareleri, il genel meclisinin vereceği karar üzerine ve aralarında yapacakları anlaşmaya göre;

a) Görev alanlarına giren konularda genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla aralarında gerektiğinde kaynak aktarımında

bulunabilir. Bu takdirde iş, işi üstlenen kurumun tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

b) Sorumluluk alanlarında genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlara ait yapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedeli karşılığında üstelenebilir. İş, il özel idaresinin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır ve bedeli işi yaptıran kuruluşun tabi olduğu mevzuat çerçevesinde ödenir.

c) Sorumluluk alanlarında Devletin güvenlik, eğitim, kültür, sağlık, sosyal yardım, sosyal hizmet ve spor kurum ve tesislerinin arsa ve aynı ihtiyaçlarını karşılayabilir, yapım, bakım ve onarım işlerini bedelsiz olarak gerçekleştirebilir, bu hizmetler için geçici olarak araç ve personel görevlendirebilir.

d) Görev alanlarına giren konularda diğer mahalli idareler ve mahalli idare birlikleri ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir, aralarında geçici olarak personel görevlendirmesi ve araç tahsisi yapabilir, ortak projeler için ödenek aktarımında bulunabilir.

e) Görev alanlarına giren konularda, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, kamuya yararlı dernekler, kamu hizmeti görmeleri nedeniyle kanunla veya Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir.

f) Kendilerine ait taşınmaz malları, hizmetlerinde kullanılmak ve süresi 25 yılı geçmemek üzere bedelli veya bedelsiz olarak genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlara ve mahalli idarelere tahsis edebilir. Bedelli tahsislerde bedel, taraflar arasında kıymet takdiri suretiyle belirlenir. Tahsis edilen taşınmazların tahsis amacı dışında kullanılması halinde, tahsis işlemi ilgili il özel idaresince aynı usulle iptal edilebilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.”

g) Genel, katma ve özel bütçeli kuruluşlar ile kamu iktisadi teşebbüslerinin mülkiyetinde ya da tasarrufunda bulunan spor tesisi, huzur evi, rekreasyon alanları, hayvan park ve pazar kurumları 31/08/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 25 inci maddesinde sayılan yerler, orman vafında olmayan milli parklar, deniz yolu hatları ve mezbaha, kombina ve bunlar gibi il özel idarelerinin görev alanlarına giren konulara ilişkin tesisler ile bunlara ait araç-gereçlerin mülkiyeti ya da kullanım veya işletme hakkı, genel bütçeli kuruluşlarda ve mülkiyeti Hazineye ait olanlarda Maliye Bakanlığı ile bu kuruluşların bağlı olduğu bakanın veya ilgili kuruluşun en üst amirinin, diğer kuruluşlarda bağlı olduğu bakanın veya en üst organın kararı ile, bedelli veya bedelsiz, süreli veya süresiz olarak il özel idarelere devredilebilir. Bedelli devirlerde bedel, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 63 üncü maddesinde belirtilen harca esas bedel üzerinden hesaplanır. Devire

ilişkin anlaşma taraflarca bir protokole bağlanır. Devredilen tesisler, devir amaçlarına uygun olarak kullanılır.

Açıklık ve katılım

Ek Madde 10 - İl özel idareleri. faaliyetleriyle ilgili olarak halkın. meslek teşekküllerinin ve sivil toplum kuruluşlarının bilgi alma, görüş oluşturma ve öneride bulunma haklarını kullanabilmelerini sağlayıcı tedbirleri alır.

Gerçek ve tüzel kişiler, maliyetini aşmamak üzere il genel meclisince belirlenecek tarifede yer alan bedel karşılığında, il özel idaresi karar organlarının karar ve toplantı zabıtlarının kendilerini ilgilendiren kısımlarının suretlerini yazılı olarak isteme hakkına sahiptir. Bu taleplerin 30 gün içinde yerine getirilmesi zorunludur.

İl özel idarelerinin gelir ve giderlerini gösteren üçer aylık "Mali durum raporu", İçişleri Bakanlığınca belirlenecek esaslara uygun olarak hazırlanır ve il özel idaresinin mutata ilan yerlerinde askıya çıkarılır.

İl Özel İdareleri Paralarının Yatırılacağı Bankalar

Ek Madde 11- İl Özel İdareleri ve bağlı kuruluşları, kaynaklarını Maliye Bakanlığı tarafından dörtten az olmamak üzere belirlenecek bankalarda açılacak hesaplarda, vadeleri, faiz oranları ve türleri mevcut bankacılık sistemleri çerçevesinde belirlenmek suretiyle değerlendirirler.

Bu idareler, vergi, harç ve katılma payı ile hizmet karşılığı ücret tahsilatlarını diğer bankalar aracılığı ile de yapabilirler. Ancak bu yolla tahsil edilen paralar, birinci fıkraya göre Maliye Bakanlığı tarafından belirlenenler dışındaki bankalarda bir aydan fazla tutulamaz.

Gelecek yıllara sari yüklenmeler

Ek Madde 12- İl özel idareleri ile bunlara bağlı kurum ve kuruluşlar, hizmetlerin etkin biçimde yürütülmesi ile kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla temizlik; park, bahçe, havuz, refüj bakımı; sayaç okuma, takma, sökme; araç kiralama; kontrollük hizmetleri; araç, bilgisayar, faks, fotokopi ile benzeri teknik hizmet isteyen diğer teknolojik ürünlerin bakım ve onarım işleri; yemek hizmetleri ve meclislerinin üye tam sayısının çoğunluğunun kararı ile uygun görülecek benzeri nitelikli hizmetleri süresi ilk mahalli idareler genel seçimlerini izleyen üçüncü ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürebilir.

Mülkiyetin gayri ayni hak tesisi

Ek Madde 13- İl özel idarelerince, on yıldan fazla süreli mülkiyetin gayri ayni hak tesisi yapılamaz.

Ancak, il özel idareleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri dahilinde mülkiyeti ya da kullanım hakkı kendilerine ait taşınmaz mallar üzerinde gerçek veya tüzel kişilere kullanım hakkı veya müstakil mülkiyete konu olabilecek bağımsız bölüm karşılığında her türlü bina ve tesisi (otopark dahil) yaptırabilirler. Bu fıkra uyarınca kullanım hakkı verme karşılığı yapılan sözleşmelerin süresi 25 yılı geçemez. Bina ve tesisler sürenin sonunda her türlü borç ve taahhütlerden arındırılmış, bakımlı ve kullanılabilir durumda başkaca bir işleme gerek kalmaksızın bedelsiz olarak ilgili idareye intikal eder.

3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtılması Hakkında Kanun kapsamına giren işler hakkında söz konusu Kanun hükümleri uygulanır.”

Madde 26 - İl Özel İdaresi Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

“Geçici Madde 4 - Ek 6 ncı maddede belirtilen İlçe Köy Birliklerinin kurulması veya mevcut birliklerin bu maddeye uygun hale getirilmesi, Mahalli İdarelerle İlgili Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde İçişleri Bakanlığınca sağlanır.

Geçici Madde 5 - Bu Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte, personel maaş ve ücret giderleri toplamı Ek Madde 7’de öngörülen oranı aşmış bulunan il özel idareleri, bu oranları gerçekleştirinceye kadar personel sayılarını artıramazlar.”

BEŞİNCİ BÖLÜM

Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Değişiklik Hükümleri

Madde 27- 2/2/1981 tarihli ve 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun değişik 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 1- Genel bütçe vergi gelirlerinden aşağıdaki esaslara göre mahalli idarelere pay ayrılır.

a) Belediyeler payı

1-İllerde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatının % 5’i, Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından aylık olarak hesaplanıp Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığına bildirilir. Hesaplanan bu paylar, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığı tarafından ertesi ayın sonuna kadar İller Bankası nezdindeki belediyeler hesabına yatırılır ve payların dağıtımı, o ildeki belediyelere nüfuslarına göre İller Bankasınca yapılır. Ancak, il merkez belediyesi büyükşehir olan illerde, 3030 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin (b) fıkrası gereğince büyükşehir belediyelerine ayrılan pay tutarı, bu miktardan düşülür ve kalan miktar, büyükşehir sınırları dışındaki belediyelere nüfuslarına göre dağıtılır.

2-Ülke genelinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatının % 8'i, Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından aylık olarak hesaplanıp, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığına bildirilir. Hesaplanan bu paylar, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığı tarafından ertesi ayın sonuna kadar İller Bankası nezdindeki belediyeler hesabına yatırılır ve payların dağıtımı, belediyelere nüfuslarına göre İller Bankasınca yapılır. Bakanlar Kurulu, genel ekonomik şartları gözetererek bu oranı yüzde ellisine kadar artırmaya veya yüzde yirmibeşine kadar azaltmaya yetkilidir. Bu pay tutarlarından büyükşehir statüsündeki il merkezine düşen kısmın 2560 sayılı İstanbul Su ve kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 13 üncü maddesinin (c) bendindeki pay düşüldükten sonra geriye kalan miktarın % 35'i o ildeki büyükşehir belediyesine, % 65'i nüfuslarına göre büyükşehir dahilindeki ilçe ve alt kademe belediyelerine dağıtılır.

3-Ülke genelinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatının binde 5'i, Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından aylık olarak hesaplanıp Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığına bildirilir. Hesaplanan bu paylar, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığı tarafından ertesi ayın sonuna kadar İller Bankası nezdindeki kalkınmada öncelikli yöreler belediyeler hesabına yatırılır ve İller Bankasınca; İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca müştereken belirlenecek ve Başbakanın onayı ile yürürlüğe konulacak esaslara göre kalkınmada öncelikli yörelerde bulunan belediyelere nüfuslarına göre dağıtılır. Bu pay tutarından büyükşehir il merkezlerine düşen kısmın % 35'i büyükşehir belediyelerine, % 65'i de büyükşehir dahilindeki ilçe ve alt kademe belediyelerine dağıtılır.

b) İl özel idareleri payı

1-İstanbul ilinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatının binde 7'si, Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından aylık olarak hesaplanıp, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığına bildirilir. Hesaplanan bu pay, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığı tarafından ertesi ayın sonuna kadar İstanbul İl Özel İdaresi hesabına yatırılır.

2-Ülke genelinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatının % 3,32'i, Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından aylık olarak hesaplanıp, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığına bildirilir. Hesaplanan bu paylar, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığı tarafından ertesi ayın sonuna kadar İller Bankası nezdindeki il özel idareleri hesabına yatırılır ve Bankaca İstanbul ili dışındaki illerin özel idarelerine nüfuslarına göre dağıtılır. Bakanlar Kurulu, genel ekonomik şartları gözetererek bu oranı yüzde ellisine kadar artırmaya veya yüzde yirmibeşine kadar azaltmaya yetkilidir.

3-Ülke genelinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatının binde 3'ü, Maliye Bakanlığı (Muhasebat Genel Müdürlüğü) tarafından aylık olarak hesaplanıp Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığına bildirilir. Hesaplanan bu paylar, Maliye Bakanlığı Merkez saymanlığı tarafından ertesi ayın sonuna kadar İller Bankası nezdindeki kalkınmada öncelikli yöreler il özel idareleri hesabına yatırılır ve Bankaca; İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca müştereken belirlenecek ve Başbakanın onayı ile yürürlüğe konulacak esaslara göre kalkınmada öncelikli yörelerde bulunan il özel idarelerine nüfuslarına göre dağıtılır.

Birinci fıkra hükmünce ülke genelinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı üzerinden yapılacak dağıtımlara esas alınacak miktarın belirlenmesinde, (a) bendinin (1) numaralı alt bendi ve (b) bendinin (1) numaralı alt bendine göre illere verilecek pay tutarları (3030 sayılı Kanun gereğince büyükşehir belediyelerine ayrılan pay tutarları dahil), toplam tutarlardan düşülür.

Bu madde hükmünce genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı üzerinden yapılacak dağıtımlara esas alınacak miktarların belirlenmesinde, akaryakıt tüketim vergisi tahsilatı ile özel kanunlarında pay ve/veya fon ayrılmayacağı hüküm altına alınan vergi gelirleri tahsilatı ve vergi gelirleri tahsilatından özel kanunlar gereğince ayrılan pay ve/veya fon tutarları dikkate alınmaz.

Bu paylar Maliye Bakanlığınca belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde ilgili idarelerin hesaplarına aktarılır.

İller Bankası kendisine borçlu belediye ve il özel idarelerinin vadesi gelmiş borç taksitlerini genel bütçeden bu idarelere ayrılan paylardan kesmeye yetkilidir.

Madde 28- 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun adı "Belediye ve İl Özel İdareleri Gelirleri Kanunu" olarak değiştirilmiş ve aynı kanunun 22 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"4. 21 inci maddenin (I) numaralı bendinin (1) ve (2) numaralı alt bentleri uyarınca yerli ve yabancı film gösterimlerinden bir ay içinde tahsil olunan vergi gelirlerinin % 75'i, 23/1/1986 tarihli ve 3257 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi uyarınca sinema ve müzik sanatını destekleme amacıyla tahsilini takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar ilgili belediye tarafından Kültür Bakanlığı Merkez Saymanlığı hesabına yatırılır. "

Madde 29- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 29 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 29- Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde tahsil edilen telefon (özel mesaj servisleri dahil), aboneli televizyon servisi, teleks, faksimile ve data, telefon kart ve jeton ücretleri (tesis, devir ve nakil ücretleri hariç) haberleşme vergisine tabidir.”

Madde 30- 2464 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 30- Haberleşme vergisinin mükellefi, bu Kanunun 29 uncu maddesinde belirtilen ücretleri tahsil eden kurum ve kuruluşlardır.”

Madde 31- 2464 sayılı Kanunun değişik 32 nci maddesinin birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Haberleşme vergisinin nispeti % 2’dir.”

Madde 32- 2464 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bir ay içinde tahsil edilen telefon (özel mesaj servisleri dahil), aboneli televizyon servisi, teleks, faksimile, data, telefon kart ve jeton ücretlerine isabet eden haberleşme vergisi, ilgili belediyeye tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir beyanname ile bildirilir ve aynı süre içerisinde ödenir.”

“Cep telefonuna ilişkin tahsil olunan haberleşme vergisi, tahsil eden kurum ve kuruluşlar tarafından ertesi ayın sonuna kadar İller Bankasına bir beyanname ile beyan edilerek aynı süre içinde ödenir ve Bankaca takip eden ay içinde belediyelere nüfuslarına göre dağıtılır. Bu tutarlardan büyükşehir statüsündeki il merkezine düşen kısmın % 35’i o ildeki büyükşehir belediyesine, % 65’i nüfuslarına göre büyükşehir dahilindeki ilçe ve alt kademe belediyelerine dağıtılır.”

Madde 33- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 34 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“2. Elektrik ve gaz tüketim vergisi

Konu:

Madde 34- Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde elektrik, havagazı, doğal gaz ve likit petrol gazı tüketimi, elektrik ve gaz tüketim vergisine tabidir.”

Madde 34- 2464 sayılı Kanunun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 35- Elektrik, havagazı, doğal gaz ve likit petrol gazı tüketenler, elektrik ve gaz tüketim vergisini ödemekle mükelleftir.

Elektrik, havagazı, doğal gaz ve likit petrol gazı dağıtan kuruluşlar, satış bedeli ile birlikte bu verginin de tahsilinden ve ilgili belediyeye (Büyükşehirlerde büyükşehir belediyesine) yatırılmasından sorumludur.”

Madde 35- 2464 sayılı Kanununun 36 ncı maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“4. Doğrudan doğruya elektrik, havagazı, doğal gaz ve likit petrol gazı üreten dağıtım ve istihsal müesseselerinde.”

Madde 36- 2464 sayılı Kanununun 37 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 37- Verginin matrahı, tüketilen elektrik, havagazı, doğal gaz ve likit petrol gazı satış bedelidir. Matraha katma değer vergisi dahil edilmez.”

Madde 37- 2464 sayılı Kanununun 38 inci maddesine aşağıdaki (d) bendi eklenmiştir.

“d) Doğal gaz ve likit petrol gazı satış bedelinden yüzde 1.”

Madde 38- 2464 sayılı Kanununun 39 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 39- Elektrik, havagazı, doğal gaz ve likit petrol gazı dağıtan kuruluşlar tahsil ettikleri vergiyi, tahsil tarihini takip eden ayın 20 nci günü akşamına kadar ilgili belediyeye (büyükşehirlerde büyükşehir belediyesine) bir beyanname ile bildirmeye ve vergiyi aynı sürede ödemeye mecburdurlar. Elektrik, havagazı, doğal gaz ve likit petrol gazı işleri bütçesi içinde yer alan belediyeler bu hükümden muafır.”

Madde 39- 2464 sayılı Kanununun değişik 89 uncu maddesinin (a) bendinin üçüncü paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Harcamalara katılma payları, tahakkukun yapıldığı yıla ait bina, arsa ve arazi vergi değerinin % 3'ünü geçemez”

Madde 40- 2464 sayılı Kanununun değişik 93 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Harcamalara katılma payları belediyelerce veya bunlara bağlı müesseselerce, 92 nci maddeye göre payların ilan ve tebliğ edildiği yılı takip eden yılın emlak vergisi taksit süreleri içinde, peşin ödemelerde tahakkuk tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil olunur.”

Madde 41- 2464 sayılı Kanununun 96 ncı maddesinin (C) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“C) 1- Bu Kanunda yer alan ve 1/1/2001 tarihi itibarıyla geçerli olan maktu vergi ve harçların en az ve en çok miktarlarını belirleyen tarifelerdeki hadler ile 70 inci maddedeki tutar 100 kat arttırılmıştır.

2- Bu Kanunda yer alan maktu vergi ve harçların en az ve en çok miktarlarını belirleyen tarifelerdeki hadler ile 70 inci maddedeki tutar; her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında arttırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde hesaplanan maktu had ve tutarların (10.000) liraya kadar olan kısmı dikkate alınmaz. Bakanlar Kurulu, bu suretle tespit edilen had ve miktarları her bir

tarife itibarıyla ayrı ayrı veya birlikte yarısına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye, bu Kanunda yazılı nispi vergi ve harç oranlarını birlikte veya ayrı ayrı iki katına kadar artırmaya veya sifira kadar indirmeye yetkilidir.”

Madde 42- 2464 sayılı Kanunun değişik 97 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ve” ibaresi “veya” olarak değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Birinci fıkra hükmünce ücret tarifelerinin belirlenmesinde, hizmetin maliyeti ve verimlilik ilkeleri esas alınır. Hizmet maliyetinin hesaplanmasında, yönetim, işletme, yenileme, izleme ve ıslah giderleri ile amortismanlar göz önünde bulundurulur.

Atık su ile katı atıkların toplanması, taşınması, depolanması, geri kazanılması, değerlendirilmesi ve bertaraf edilmesi hizmetleri karşılığında üretici kişi ve kuruluşlardan belediye meclisince belirlenerek mülki amir tarafından onaylanacak tarifeye göre ücret alınır. Bu ücret atıkların türü, miktarı, çevre ve insan sağlığına olan etkileri, bertaraf tesisinin işletme ve amortisman giderleri esas alınarak belirlenir ve su faturası üzerinden ayrı bir kalemde tahsil edilir.

Belediyeler (büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri); belediye meclisi kararına istinaden, katı atıkların toplanması, değerlendirilmesi ve imhası hizmetlerini ayrı ayrı veya bir bütün olarak 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun hükümlerine göre Yap-İşlet-Devret Modeli ile şirketlere gördürebilirler. Bu takdirde, bu hizmetler karşılığında alınacak ücretlerin tespit ve tahsil şekli, belediye ile ilgili şirket arasında yapılacak uygulama sözleşmesinde gösterilir. Bu ücretler 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu Hükümlerine göre tahsil edilir.

Belediye sınırları ile mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin katı atık yönetimi ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar, atık su bedeli ve katı atık bedeline tabidir. Atık su bedeli ve katı atık bedelini ödemekle yükümlü olanlar, her ne şekilde olursa olsun binaları kullananlardır. Bu konudaki esas ve usuller Çevre Bakanlığının uygun görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Atık su ve katı atık yönetiminde birbirine yakın belediyelerin hizmet birlikleri kurmaları esastır. Hizmet birliğini oluşturan belediyeler yatırımlarda devlet desteğinden öncelikle yararlandırılır.”

Madde 43- 2464 sayılı Kanunun mükerrer 97 nci maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Maden işletmelerince, 3213 sayılı Maden Kanununun 14 üncü maddesinde yer alan paylara ilaveten, gayri safi satış hasılatından genel yönetim giderleri düşüldükten sonra

kalan miktarın binde biri mahalli idareler payı olarak ayrılır. Bu pay, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde faaliyet gösteren işletmeler tarafından ilgili belediyeye (Büyükşehirlerde büyükşehir belediyesine), bu alanlar dışında faaliyet gösteren işletmelerce il özel idaresine Devlet hakkının Hazineye yatırılması sırasında ödenir.”

Madde 44- 2464 sayılı Kanununun 104 üncü maddesinin madde başlığı “Bu Kanunun mücavir alanlarda ve mücavir alan dışında uygulanması” biçiminde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışında kalan yerlerde, bu Kanunda yer alan İlan ve Reklam Vergisi, Eğlence Vergisi, İşyeri Açma İzni Harcı, 3194 sayılı İmar Kanununun 27 nci maddesi hükmü saklı kalmak üzere Bina İnşaat Harcı, Yapı Kullanma İzni Harcı, Kayıt ve Suret Harcı, İmarla İlgili Plan, Proje Tasdik Harcı, İfraz-Tevhid Harcı, Parselasyon Harcı, İnşaat Ruhsat Harcı, Zemin Açma ve Toprak Hafriyat Harcı bu Kanundaki konu, mükellefiyet, sorumluluk, istisna, muafiyet, tarife, nispet, tarh, beyan ve ödeme esas ve usulleri dahilinde il özel idarelerince tahsil edilir. Bu Kanununun 95 inci maddesine göre, tarifeleri Bakanlar Kurulu'nca tayin ve tespit edilen vergi ve harçların uygulanmasında, il özel idareleri beşinci grup belediyeler gibi işlem görür.

Bu Kanun ile belediye meclislerine verilen yetkiler, il özel idaresi gelirlerinde il genel meclisine aittir. Belediye başkanına verilen yetkiler vali tarafından, belediye saymanı, gelir müdürü veya hesap işleri müdürüne verilmiş yetkiler il özel idare saymanı tarafından kullanılır.”

Madde 45- 2464 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

Ek Madde 7- Mahalli idare hizmetlerinde kullanılmak üzere aşağıda belirtilen işlemler ve kağıtlar için karşılarında gösterilen miktarlarda mahalli idare hizmetlerine katılma payı ödenir.

1-Vergilerin tarh ve tahakkuku ile ilgili olarak mükellef ve sorumlularca vergi dairelerine ve belediyelere verilen beyannameler ile Sosyal Sigortalar Kurumuna verilen sigorta prim bildirgelerinden 1.000.000 lira, gümrük idarelerine verilen beyannamelerden 4.000.000 lira,

2-1318 sayılı Finansman Kanununa göre taşıt alım vergisine tabi olan motorlu taşıtların kayıt ve tescili ile devirlerinde 10.000.000 lira

3-Spor-Toto, Spor-Loto ve Sayısal Loto oyunlarında her bir kolon için 20.000 lira, at yarışlarında oynanan her bir bilet için 40.000 lira,

4-Silah taşıma ve bulundurma müsaade vesikaları için 30.000.000 lira, kara avcılığı ruhsat tezkereleri için 15.000.000 lira;

5-Hava yolu ile iç hat yolcu taşımacılığında düzenlenen her bir bilet için 1.500.000 lira, dönüşlü biletler için 3.000.000 lira,

6-İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında yapılan iş ve işlemler nedeniyle alınan menkul kıymet kotasyon ve tescil ücretlerinin, kurtaj ücretlerinden borsa yönetimine ödenecek borsa paylarının ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılan tescil ve kayıtlar nedeniyle alınan ücretlerin dörtte biri kadar ayrıca hesaplanacak tutarlar,

7-492 sayılı Harçlar Kanununa ekli 4 sayılı tarifinin 1 numaralı bölümünde belirtilen tapu işlemlerinden harç mükellefiyeti doğuran (492 sayılı Harçlar Kanunu ile diğer kanunlarda yer alan istisna ve muafiyetler dikkate alınmaksızın) her bir işlemin tarafları için ayrı ayrı 5.000.000 lira.

(3) ve (4) numaralı bentlerde yer alan mahallî idare hizmetlerine katılma payı katma değer vergisi matrahına dahil edilmez.

(1) numaralı bentte belirtilen katılma payı mükellef veya sorumlular tarafından beyannamenin verildiği tarihte, (2) numaralı bentte belirtilen katılma payı taşıt alım vergisi mükellefleri tarafından bu vergi ile birlikte, (3) numaralı bentte belirtilen katılma payı kolon ve bilet bedeliyle birlikte, (4) numaralı bentte belirtilen katılma payı vesika ve tezkere sahiplerince bu belgelerin verilmesi veya yenilenmesinden önce, (5) numaralı bentte belirtilen katılma payı bilet bedeliyle birlikte, (6) numaralı bentte belirtilen katılma payı İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından tahsil edilecek olan ücret ve gelirlerle birlikte, (7) numaralı bentte belirtilen katılma payı taraflarca işlemden önce ödenir.

Bu madde gereğince mahalli idare hizmetlerine katılma payı ödenmesi gereken işlemi yapanlar ve kağıtları kabul edenler, katılma paylarını ilgililerden sorumlu sıfatıyla tahsil ederler.

Vergi daireleri, Sosyal Sigortalar Kurumu, gümrük idareleri ve belediyeler tarafından tahsil edilen, mahalli idare hizmetlerine katılma payı tahsilini izleyen ayın sonuna kadar, Sermaye Piyasası Kurulu, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ve havayolu iç hat yolcu taşımacılığı yapanlar tarafından bir ay içerisinde tahsil olunan veya hesaplanan paylar ertesi ayın 20 nci günü akşamına kadar İller Bankasına ödenir.

Mahalli idare hizmetlerine katılma payı olarak İller Bankasına yatırılan bu paraların yüzde yirmibeşi il özel idarelerine, yüzde yetmişbeşi ise belediyelere en geç ertesi ayın 15 ine kadar son genel nüfus sayımındaki il ve belediye nüfuslarına göre dağıtılır. Belediyelere ayrılan pay tutarından büyükşehir statüsündeki il merkezine düşen kısmın % 35'i o ildeki

büyükşehir belediyesine, % 65'i nüfuslarına göre büyükşehir dahilindeki ilçe ve alt kademe belediyelerine dağıtılır.

Bakanlar Kurulu (1), (2), (3), (4), (5) ve (7) numaralı bentlerde yazılı tutarları birlikte veya ayrı ayrı beş katına kadar artırmaya yetkilidir.

Mahalli idare hizmetlerine katılma payının tahsili ve İller Bankasına yatırılmasına ilişkin usulleri tespit etmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

Madde 46- 18/2/1963 tarihli ve 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 5 inci ve 6 ncı maddelerinde yazılı vergileme ölçü ve hadleri % 25 (yüzde yirmibeş) nispetinde artırılmış ve Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Ek Madde 1- Bu Kanuna göre tahsil edilen motorlu taşıtlar vergisinin % 25'i (yüzde yirmibeş) Maliye Bakanlığı Merkez Saymanlığı tarafından tahsili takip eden ay sonuna kadar İller Bankası nezdindeki belediyeler hesabına yatırılır ve Bankaca; belediyelere nüfuslarına göre dağıtılır. Bu pay tutarından büyükşehir il merkezlerine düşen kısmın % 35'i büyükşehir belediyelerine, % 65'i de büyükşehir dahilindeki ilçe ve alt kademe belediyelerine dağıtılır.”

Madde 47- 13/4/1994 tarihli ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 12 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Birinci fıkra hükmü gereğince Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ve özel radyo televizyon kuruluşlarından tahsil edilen gelirlerin % 10'u Kurumca belediyeler payı, % 10'u sinema ve müzik sanatını destekleme payı olarak ayrılır ve pay tutarları, tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar İller Bankası nezdindeki belediyeler hesabına ve Kültür Bakanlığı Merkez Saymanlığı hesabına yatırılır. Süresinde yatırılmayan payların tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Payları zamanında yatırmayan kurum saymanının, idari, mali ve cezai sorumluluğu saklıdır. Belediye hesabına yatırılan tutarlar, belediyelere Bankaca 2380 sayılı Kanun hükümlerince genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payların dağıtım esaslarına uygun olarak nüfuslarına göre dağıtılır. (Şu kadar ki, bu paydan büyükşehirliere düşen miktar, büyükşehir dahilindeki ilçe ve alt kademe belediyelerine nüfuslarına göre paylaşılır).”

Madde 48- 10/6/1926 tarihli ve 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanunun değişik ek 5 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Ruhsata bağlanmış suların gayri safi hasılatından % 5 oranında rüsum alınır. Bakanlar Kurulu bu oranı % 20'ye kadar çıkarmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkilidir.”

Madde 49- 15/2/1956 tarihli ve 6664 sayılı Taş Ocakları Muamelelerinin Tedviri ve Varidatının Tahsilinin Vilayet Hususi İdarelerine Ait Olduğu Hakkında Kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 1- Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler, Hazinesinin özel mülkiyetindeki araziler ve orman alanlarındakiler de dahil olmak üzere taş, kum, çakıl ve toprak ocakları il özel idarelerince (büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde büyükşehir belediyelerince) işletilir, işlettirilir veya kiraya verilir. Kira bedelleri ile Taş Ocakları Nizamnamesinde belirtilen resim ve harçlar, Köy Kanunu ile kabul edilen haklar mahfuz kalmak şartıyla bu idarelerce tahsil edilir."

Tarım alanlarına açılacak ocaklar için Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı mahalli teşkilatının görüşü alınır.

ALTINCI BÖLÜM

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma, Devlet İhale Kanunu ve Umuru

Belediyeye Müteallik Ahkam-ı Cezaiye Kanunlarına İlişkin Değişiklik Hükümleri

Madde 50- 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 57 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Bu madde uyarınca Koruma Kurulunun onayına sunulan koruma amaçlı her tür ve ölçekteki imar uygulama planları, nazım imar planları, plan değişiklikleri ve Kurulun onayına tabi projeler Koruma Kurullarına müracaat tarihinden itibaren 6 ay içinde neticelendirilmediği takdirde, onanmış sayılır."

Madde 51- 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 14 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"İl daimi encümeni ve belediye encümenlerinin ihale komisyonu olarak yapacakları toplantılarda kendi kanunlarındaki toplantı ve karar nisabı uygulanır."

Madde 52- 2886 sayılı kanunun 75 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Devletin, özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlar ile katma bütçeli idarelerin, il özel idareleri ve belediyelerin özel mülkiyetinde bulunan taşınmaz malların gerçek ve tüzel kişilerce işgali üzerine, füzuli şagilden, bu Kanunun 9 uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, 13 üncü maddesinde gösterilen komisyonca takdir ve tespit edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, Hazinesinin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve füzuli şagilin kusuru aranmaz."

Madde 53- 15/5/1930 tarihli ve 1608 sayılı Umuru Belediyeye Müteallik Ahkamu Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 Tarih ve 486 Numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muadil Kanunun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 1- Belediye ve büyükşehir belediye meclislerinin ve encümenlerinin kendilerine kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği görev ve yetkiler çerçevesinde aldıkları kararlara aykırı hareket edenler ile bu idarelerle ilgili olup, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 34 üncü maddesinin (1) numaralı alt bendinde sayılanlar hariç olmak üzere mevzuatın yasakladığı veya emrettiği hususlara aykırı fiil ve davranışta bulunanlara, kanunlarla daha ağır ceza öngörülmeyen hallerde, bu idarelerin encümenleri 2 milyar liraya kadar para cezası ve/veya otuz güne kadar işyerinin kapatılması veya araçlarına geçiçi olarak el konulması suretiyle ticaret ve sanattarı yasaklama cezası vermeye yetkilidir. Eski hale getirilmesi icap eden hususlarda verilecek uygun süre içinde mahzurun giderilmemesi halinde, eski hale getirme idarece sağlanarak yapılan harcamalar ilgiliden tahsil olunur.

Ancak; belediyelerde başkan, genel sekreter, genel sekreter yardımcısı, başkan yardımcısı ve en üst zabıta yetkilisi cezayı gerektiren suçların işlendiğini bizzat gördüklerinde 200 milyon liraya kadar para cezası ve/veya yedi güne kadar işyerinin kapatılması veya araçlarına geçiçi olarak el konulması suretiyle ticaret ve sanattan yasaklama cezası vermeye yetkilidir.

Ceza kararlarna karşı tebliğ tarihinden itibaren 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin (1) numaralı alt bendinde düzenlenen konular hakkında en geç 7 gün içerisinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. Bu itiraz idarece verilen cezanın uygulanmasını durdurmaz.

6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin (1) numaralı alt bendi kapsamı dışındaki konular hakkında verilen ceza kararlarna karşıda tebliğ tarihinden itibaren en geç 7 gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz zerine verilen kararlar kesindir. İtiraz, evrak üzerinde inceleme yapılarak 30 gün içerisinde sonuçlandırılır.

Verilen para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili idarece tahsil olunur.

Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen 2 milyar ve 200 milyon liralık hadler, her yıl 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerleme oranına göre artırılarak uygulanır.”

YEDİNCİ BÖLÜM

Diğer Kanunlara İlişkin Değişiklik Hükümleri

Madde 54- 29/4/1969 tarihli ve 1164 sayılı Arsa Ofisi Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Hazine arazilerinin devri

Ek Madde 4- Mera, yaylak ve kışlak olarak hayvancılıkta kullanılabilecek yerler, tarım arazileri, Kamu malı olması nedeniyle devri mümkün olmayan, kamu hizmetlerinde kullanılan veya özel mevzuatı gereğince gerçek ve kamu veya özel hukuk tüzel kişilerine tahsisi, bedelli veya bedelsiz devri yahut özel amaçlarda kullanılmak üzere emirlerine verilmesi gerekenler hariç, Hazine arazi ve arsaları aşağıdaki şartlarla, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyelere, bu sınırların dışında olanlar il özel idarelerine devredilebilir:

a) Uygulama imar planı içinde bulunup kendi kamu hizmetleri için ayrılmış arazi ve arsalar, belediye ve il özel idarelerine bedelsiz olarak mülkiyetleri devredilebilir.

b) Bunların dışında kalan her türlü arazi ve arsalar; 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 63 üncü maddesinde belirtilen harca esas bedel üzerinden; büyükşehir belediyeleri ve mücavir alan sınırları içinde bulunan yerlerde ise bu bedelin % 20 (yüzde yirmi) fazlası bedelle belediyelere (büyükşehir belediyelerinde 30.000 metrekaresinin üzerindeki büyükşehir belediyelerine) ve il özel idarelerine satılabilir. Taşınmaz malların belediyelerce ve il özel idarelerince satılması halinde, satış bedelinden, altyapı ve imar planı için yapılmış olan giderler ile benzeri giderler ve taşınmaz malların Hazinece belediyeye satışına esas bedelin bir kat fazlası indirilir. Bu indirimler sonrası bir tutar kalması halinde, kalan tutarın yarısı belediyelerce ve il özel idarelerince, satışın yapıldığı tarihten itibaren en geç altı ay içinde Hazineye ödenir. Bu ödemelerden, belediye başkanları ve il özel idare müdürleri ile buralardaki saymanlar şahsen sorumludurlar. Ödenmeyen tutarlar sorumlulardan, 21/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir.

c) Bedelli devirlerde, devir bedelinin % 25 (yüzde 25)i peşin, kalanı yirmi dört ay ve dört eşit taksitle, kanunî faizleri ile birlikte tahsil edilebilir. Ancak taksitli devirlerde, bedel ve faizler tahsil edilmeden arazi ve arsanın ferağı verilmez.

d) Bu madde hükmüne göre yapılacak satışlarda, 1164 Arsa Ofisi Kanununun 8 inci maddesi uygulanmaz."

Madde 55- 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

Mahalli idareler personelinin eğitimi

Ek Madde 2- İçişleri Bakanlığı, mahalli idarelerin seçilmiş ve atanmış personelinin düzenli olarak hizmet içi eğitim hizmetlerini sağlar, bu amaçla Bakan onayı ile merkezde ve illerde Mahalli İdareler Genel Müdürlüğüne bağlı eğitim merkezleri kurabilir. İllerde kurulan eğitim merkezleri, valiliklerin gözetim ve denetiminde faaliyet gösterir.

Eğitim merkezlerinde görev alacak eğitim uzmanı ve bilgisayar işletmenleri, kadro şartı aranmaksızın Bakan onayı ile sözleşmeli olarak çalıştırılabilir. Ayrıca, Bakanlık ve valilikler personeli, gerektiğinde atamaya yetkili amirin onayı ile bu merkezlerde görevlendirilebilir.

Bakanlık, hizmet içi eğitim faaliyetlerini personeliyle yapabileceği gibi, diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, valilikler, üniversiteler, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, kamuya yararlı dernekler ve kamu hizmeti görmeleri nedeniyle kanunla veya Bakanlar Kurulu kararı ile vergi muafiyeti tanınmış vakıflarla işbirliği yapmak suretiyle de gerçekleştirebilir. Bu amaçla, Bakanlık bütçesine her yıl yeterli miktarda ödenek konulur.

Bu maddeye göre sözleşmeli personele ödenecek ücretler ile hizmet içi eğitim programlarında görev alacaklara ödenecek ders ücretleri, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır.

Eğitim merkezlerinin çalışma esasları, eğitim programlarının hazırlanması, diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve bunlardan hizmet satın alınması, ders notlarının hazırlanması ve telif ücretleri ile bu maddenin uygulanmasına dair diğer hususlar İçişleri Bakanlığınca çıkartılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Madde 56- 29/8/1977 tarihli ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasasının değişik 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "3000" ibaresi "4000" olarak, aynı maddenin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Muhtar ödeneği, her ayın on beşinci günü muhtarlarca ödenmesi gereken BAĞ-KUR prim tutarları kesilmek suretiyle il özel idareleri tarafından ilgililere peşin olarak ödenir. Kesilen prim tutarları il özel idaresi tarafından 10 gün içerisinde BAĞ-KUR'a yatırılır."

Madde 57- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 12 nci maddesinin (II) işaretli fıkrasının (e) bendine aşağıdaki ibare eklenmiştir.

"Yeniden seçilemeyen belediye başkanları (Daha önce Sandıkla ilişkilendirilmiş bulunmaları ve emekli keseneklerini ve kesenek karşılıklarını kendileri ödemek kaydıyla);"

Madde 58- 5434 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki (j) bendi eklenmiştir.

"j) İtfaiye personelinin; Belediyelerde yangınla mücadele işlerinde 3 "

Madde 59- 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Geçici Madde 212- İştirakçilerin il genel meclisi veya belediye meclisi üyesi olarak yaptıkları hizmet sürelerinin herhangi bir nedenle hizmetten sayılmamış en çok 15 yılı bu Kanunun yayım tarihini takip eden altı ay içinde yazılı olarak Sandığa müracaat etmeleri ve daha önce emeklilikle ilgili görevde bulunanların bu görevden ayrıldıkları tarihteki derece ve kademeleri, emeklilikle ilgili görevi olmayanların ise 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesine göre belirlenecek derece ve kademeleri esas alınarak, borçlandıkları sürelerin her yılı bir kademe ilerlemesi, her üç yılı bir derece yükselmesine esas alınmak suretiyle öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri derece ve kademeleri aşmamak üzere tespit edilecek derece ve kademe aylıkları üzerinden, borçlanma işleminin yapıldığı tarihteki katsayılar ve emekli keseneğine esas aylığın hesabına ait diğer unsurlar ile kesenek ve karşılık oranları esas alınmak suretiyle hesaplanacak tutarları altı ay içinde eşit taksitler halinde ödemeleri şartıyla hizmetten sayılır. Borçlandıkları bu süreler emeklilik keseneğine esas aylıkların hesabında dikkate alınır.

Borçlanma ile ilgili olan bu fıkranın uygulanmasında, bu Kanunla getirilen diğer esaslar ayrıca uygulanır.”

Madde 60- 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun 10 uncu maddesinin değişik 2 nci fıkrasının ikinci cümlesi “Ancak, bu Kanuna bağlı (1) sayılı Cetvelde yazılı “il valileri” ile (2) sayılı Cetvelde yazılı “Kaymakamlık” taşıtları il özel idareleri bütçelerinden de satın alınabilir.” olarak değiştirilmiş ve aynı maddenin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, mahalli idareler İçişleri ve Maliye bakanlıklarınca müştereken belirlenecek esas ve standartlara uygun olmak şartıyla Bakanlar Kurulu müsaadesi aranmaksızın vali onayı ile taşıt satın alabilir.”

Madde 61- 237 sayılı Taşıt Kanununa bağlı (2) sayılı Cetvele aşağıda yazılı satır ile dipnot (1) eklenmiştir.

“Belediye başkanları (1) 1'er Binek 5 yıl”

(Bu araçlar gerektiğinde belediye başkanlarınca bizzat kullanılabilir.)

Madde 62- 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Yetki devri

Ek Madde 2- Bakanlar, hizmetlerin yürütülmesinde sürat, etkinlik ve verimlilik sağlamak amacıyla, kanunla kendilerine ve bakanlıklarına tanınmış yetkilerden (mahalli idarelerle ilgili vesayete ilişkin olanlar da dahil) uygun gördüklerini, sınırlarını ve kullanım esaslarını yazılı olarak açıkça belirlemek suretiyle vali ve kaymakamlara; valiler kendilerine

ait yetkileri vali yardımcılarını, kaymakamlar ve il müdürlerine, kaymakamlar da ilçe müdürlerine aynı esaslar dahilinde devredebilir. Yetki devri, devreden sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Devredilen yetki, devreden tarafından aynı usulle geri alınabilir.”

Madde 63- 24/06/1983 tarihli ve 72 sayılı Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Ek Madde 1 – Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak mahalli idarelere ait ortaklık ve kuruluşlar, bu idarelere ait sermaye payları % 50 nin altına düşünceye kadar bu Kanun Hükmünde Kararname ve 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri uyarınca denetlenir.”

Madde 64- 20/11/1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 2 inci maddesinin (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki (g) ve (h) bentleri eklenmiştir.

“c) Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyıların ve yer altı sularının kullanılmış sularla ve endüstri atıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanarak çıkartılan yönetmelikler çerçevesinde her türlü teknik, idari ve hukukî tedbiri almak,”

“g) Katı atık yönetim hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,”

“h) Bölge içindeki su kaynaklarının havzalarında bulunan ilgili valilik ve belediyeler ile teknik ve idari konularda işbirliği yapmak.”

Madde 65- 2560 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin (a) bendi aşağıdaki şekilde ve 23 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “septik çukurların boşaltılması giderleri” ibaresi “septik çukurların boşaltılması ile katı atık yönetimine ilişkin giderler” ibaresi eklenmiştir.

“a) Su satışı, atık su ve katı atık yönetim hizmetlerine ve kullanılmış suların uzaklaştırılmasına karşılık, tarifesine göre abonelerden alınacak ücretler.”

Madde 66- 2560 sayılı Kanununun 26 ncı maddesi aşağıdaki biçimde değiştirilmiştir.

Madde 26 - Bu Kanununun 1 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince Bakanlar Kurulu kararı ile su, kanalizasyon ve katı atık işleri İSKİ’ ye verilecek belediye ve köyler ile yakın çevresindeki belediye ve köylerin İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlanmaları halinde bu belediye ve köylerin mevcut su, kanalizasyon ve katı atık yönetim tesisleri ve bunlarla ilgili taşınır ve taşınmaz malları, hak ve borçları ve personeli tüm özlük hakları ile birlikte bir protokolle İSKİ’ye devredilir.”

Madde 67- 23/7/1995 tarihli ve 4123 sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tabii afete maruz kalan yörelerdeki belediyeler ve özel idarelere 2380 sayılı Kanuna ve ilgili yıllar bütçe kanunlarındaki hükümlere göre tahakkuk eden paylar Bakanlar Kurulunca azami 5 katına kadar artırılabilir. Bu suretle verilecek ilave pay miktarları, doğrudan, 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 33 üncü maddesiyle kurulan fondan karşılanır. Bu uygulamanın süresi Bakanlar Kurulunca belirlenir.”

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yürürlükten Kaldırılan ve Uygulanmayacak Hükümler

Madde 68- 1- a) 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (b) fıkrası, 5 inci maddesi ve 11 inci maddesinin (c) fıkrasındaki “İl özel idareleri ve belediyeler ile bunların kurdukları birlik ve müesseselerde sürekli işçi çalıştırılması Devlet Personel Dairesinin görüşüne dayalı İçişleri Bakanlığının vizesine tabidir. Bu kuruluşlarda yeni kurulan birimler ile yeniden satın alınacak iş araç ve makineleri ve toplu taşıma araçları için ihtiyaç duyulacaklar dışında sürekli işçi kadrosu istenemez ve vize yapılamaz.” İbaresini,

b) 13 Mart 1329 tarihli İl Özel İdaresi Kanununun değişik 100 üncü maddesinin ikinci fıkrası, değişik 116 ncı maddesi ve değişik 140 ncı maddesinin birinci ve dördüncü fıkraları,

c) 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun; 103 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası,

d) 3/4/1930.tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanununun; 16 ncı ve 62 nci maddeleri, 77 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Meclisçe lüzum görülürse fahri encümen azalarına hakkı huzur verilir. Hakkı huzurun miktarını meclis tayin eder.” ibaresi, 83 üncü maddesinin 10 uncu fıkrasının birinci paragrafı, 96 ncı maddesinin (B) fıkrasının üçüncü paragrafı, 156 ncı maddesi, 5656 sayılı Kanunla eklenen ek 3 üncü maddesi,

e) 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (I) bendi ve ikinci fıkrası,

f) 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun mükerrer 38 inci maddesi,

g) 2/4/1987 tarihli ve 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 2 inci

Maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "Mahalli idarelerin ve" ibaresi, yürürlükten kaldırılmıştır.

2- 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanununun, 24/6/1995 tarihli ve 560 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin, 14/6/1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanunun, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması halinde bu Kanun hükümleri uygulanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Geçici Madde 1- Bu Kanunda sözü edilen yönetmelikler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılır. Ancak çıkarılacak yönetmeliklere kadar, mevcut yönetmeliklerin bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Madde 69- Bu Kanunun 27, 28, 31, 32 ve 46 ncı maddeleri 1/1/2002 tarihinde, 45 inci maddesi 1/1/2003 tarihinde diğer hükümleri yayınlandığı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 70- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EKLER 2: KÜTAHYA BELEDİYESİ İŞLETME VE BAĞLI İŞTİRAKLERİ YÖNETİCİLERİYLE YAPILAN MÜLAKAT

I - SİMPAŞ – BELDE A.Ş. YÖNETİCİLERİYLE YAPILAN MÜLAKAT

SİMPAŞ A.Ş. Muhasebe Müdürü Tevfik Çoban şirkette 9 yıldır görev yapmaktadır. BELDE A.Ş. Muhasebe Müdürü Alaaddin Altıntaş ise 7 yıldır görev yapmaktadır. Şirket Müdürlüğünü Mesut Gezgin yapmaktadır.

Her iki şirketin muhasebe müdürü konulara vakıf olup, birlikte mülakat yapılmış ve aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

Soru 1: Belediyenin kurmuş oldukları şirketleri vasıtasıyla etkin ve kaliteli verdiğine inanıyor musunuz?

Personel devir hızının yüksek olması, işlerin çeşitlilik arz etmesi, personel liyakatsizliği, etkin ve kaliteli hizmet verilmesini engellemektedir.

Soru 2: Belediye şirketinin kuruluş amacı nedir?

Belediyenin diğer görevlerinden olan fiyat istikrarının sağlanması amacıyla TANSA olarak kurulan SİMPAŞ A.Ş. daha sonra şirketleştirilmiştir. BELDE A.Ş. 'de belediyenin taş ihtiyacını karşılama amacıyla kurulmuş olup, tüm yörenin ihtiyacını gidermektedir.

Soru 3 : Verilen hizmetleri yeterli buluyor musunuz? Bulmuyorsanız nedenleri nelerdir?

SİMPAŞ A.Ş.'nin sürekli su üretememesi, üretilen suyun çeşitlendirilememesi, (bardak su ve damacana makinenin olmaması) nedeniyle bu konuda yeterli hizmet verilememektedir. Bu durum, fiyatlara da yansdığından rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Keza, BELDE A.Ş.'nin ürettiği taşlardaki çeşitlilikte sınırlıdır. Dolayısıyla pazarın genişletilmesinde zorluklar ile karşılaşmaktadır. Yatırımların rantbal olmasına dikkat edilerek, zamanında ve hızlı bir biçimde yapılması gerekmektedir. Yöneticilerin konusunda uzman, çalışanların liyakatli olması hizmet kalitesi açısından son derece önemlidir.

Soru 4 : Belediye ile ilişkilerde sorunlar var mıdır? Varsa bu sorunlar nelerdir?

İhalelerde belediye şirketi olmamız nedeniyle hukuki sorunlar çıkmaktadır. Şirket belediye seçimi sonucuna göre hizmet stratejisi belirlemek zorunda kalmaktadır. Hizmet sunumunda siyaset ön plana çıkmaktadır. Gelirlerin elde edilmesi belediye ile direkt alakalı olduğundan belediyenin finansman durumu şirketleri etkilemektedir.

Soru 5 : Belediye şirketlerinin verimli, rasyonel ve kârlı çalışabilmesi için neler yapılmalıdır?

Şirket yönetimi siyasi karar alıcılardan arındırılmalıdır. Personel seçimi ve yönetimi şirketin yöneticilerine bırakılmalıdır. İşlerde uzmanlaşma sağlanmalı, mal ve hizmetlerin fiyatlarının belirlenmesi yöneticilere bırakılmalıdır. Rekabet için gerekli şartları oluşturacak yine yöneticilerdir. SİMPAŞ A.Ş.'nin 10 yıllık dönem içinde 5 adet Genel Müdür değiştirmesi, yönetimde siyasetin etkisini ve baskısını göstermektedir.

Sermayenin %50'den fazlası belediyenin olması nedeniyle teftiş Sayıştay'ca yapılmalıdır.

Borçlanmalar seçimlerde n1 yıl önce olacak şekilde düzenlenmeli, borçlanma süresi yönetim süresi ile eşit olmalıdır. Planlamaya önem verilmeli, süreklilik açısından projeler gerçekleştirilmelidir.

II- ÇİNİGAR İŞLETME BİRLİK MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİCİLERİYLE YAPILAN MÜLAKAT

Belediyenin %50 ortaklıkla iştirak etmiş olduğu Birlik Müdürlüğü'nde A.Ü. İ.İ.B.F. mezunu, Muhasebe Müdürü olarak Mesut Şenol 12 yıldır görev yapmaktadır. Mesut Şenol bu görevde uzun süre bulunması nedeniyle sorunlara son derece vakıftır. Mesut Şenol ile yapılan mülakat aşağıdadır.

Soru 1 : Belediyenin iştiraki Çinigar İşletme Birlik Müdürlüğünün etkin ve kaliteli hizmet verdiğine inanyor musunuz?

Mevcut kadro ve kanunlar çerçevesinde şehirler arası ulaşım hizmeti verilmeye çalışılmaktadır. Ancak eğitimli personel ile daha kaliteli ve etkin hizmet verilecektir.

Soru 2 : Belediyenin iştiraki Birlik Müdürlüğünün amacı nedir?

Belediyenin asli görevi arasında bulunmayan ancak belde halkının ihtiyacını gidermek üzere il özel idaresi ile belediyenin eşit paylarla kurmuş olduğu ortaklık, ilçe ve köyler ile şehirler arası ulaşım hizmetlerini otobüs terminali işletmeciliğiyle vermektir.

Soru 3 : Verilen hizmetleri yeterli buluyor musunuz? Bulmuyorsanız nedenleri nelerdir?

Verilen hizmetleri hiçbir zaman yeterli ve kaliteli diyemeyiz. Bunların nedenlerini şöyle açıklayabiliriz:

Kuruluş, yönetim, denetim sorunları yanında kaliteli ve eğitimli personel sorunu bulunmaktadır. Çinigar giriş, çıkış ücretleri ve kiralara il genel meclisince alınan karar ve Sayıştay'ın onayı ile belirlenmektedir. Bu durum Birlik Müdürlüğünün gelirlerini direkt olarak etkilemektedir.

Soru 4: Belediye ile ilişkilerde sorunlar var mıdır? Varsa bu sorunlar nelerdir?

Birliğin karar organı İl Genel Meclisidir. Meclis Başkanı validir. Başkan yardımcısı ise belediye başkanıdır. Kararlar istişare soncu oylama ile alınmaktadır.

Soru 5 : Birlik Müdürlüğünün daha verimli, rasyonel ve kârlı çalışabilmesi için neler yapılmalıdır?

Mevcut durumda Birlik Müdürlüğü kâr etmektedir. Şehir dışında büyük terminal ihtiyacı bulunmaktadır. Yatırım kararı için yeterli analiz yapılması gerekmektedir. Ayrıca personelin nitelikli ve liyakatli olması gerekmektedir. Bunun için hizmet içi eğitim şarttır.

III- OTEL HARLEK İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİCİLERİYLE YAPILAN MÜLAKAT

Kütahya Belediyesinin turizm alanında hizmet veren katma bütçeli işletmesidir. Gelirlerinin tamamı vergi dışı gelirlerden oluşmaktadır. Mevcut işletmede görev döneminde 4 adet işletme müdürü değişmiştir. Bu kuruluşta 9 yıldır muhasebe müdürü olarak görev yapmaktayım. Aşağıda muhasebe müdürü olarak görev yaptığım Otel Harlek İşletme Müdürlüğü ve sorunları ile ilgili olarak mülakat soruları çerçevesinde düşüncelerim bulunmaktadır.

Soru 1 : Belediyelerin kurmuş oldukları işletmeleri vasıtasıyla etkin ve kaliteli hizmet verdiğine inanıyor musunuz?

Hizmet sektörü olan turizmde, işe göre adam politikası yerine adama göre iş politikası uygulanmakta, bu durum, kaliteli hizmet sunumunu engellemektedir. Dolayısıyla mevcut yatırımların kârlı çalışması mümkün olmamaktadır.

Soru 2 : Otel Harlek İşletmesinin kuruluş amacı nedir?

1967 yılında Ilıca yöresinin sıcak su kaynaklarını değerlendirerek halkın eğlenme, dinlenme, sağlık ve diğer turistik ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuştur. Kuruluşun kaynağını 1580 sayılı Belediye Kanununun 15 ve 19. maddeleri oluşturmaktadır.

Soru 3 : Verilen hizmetleri yeterli buluyor musunuz? Bulmuyorsanız bulmama nedenleriniz nelerdir?

Verilen hizmetler yeteriz ve kalitesizdir. Bunun nedenlerini birkaç grupta toplamak mümkündür:

- Liyakatsizlik, verimsizlik ve siyasi atamalar personel sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasi mantalite gereği göreve getirilen sektörle ilgisi olmadığı ve sektörde tecrübesi bulunmadığı gibi, ayrıca karar verme ve uygulayabilme yetkisi de yeterli düzeyde bulunmayan yöneticilerin varlığı ile yetersiz ve eğitimsiz personelin sunduğu hizmetler, hizmet kalitesini ve verimini düşürmektedir. Bu durum işletmeye çeşitli yönlerden olumsuz yansımaktadır.
- Alım ve satımlarda Devlet Muhasebe – i Umumiye Kanununa tabi olmak, ihtiyaca cevap verecek malın zamanında alımını önlemekte bu da, zaman kaybına yol açmaktadır. Ayrıca bu durum, sadece fiyat ölçü alındığından istenilen kalitede mal ya da malzemenin alımını imkansızlaştırmaktadır. Yatırımlarda işletmenin ihtiyacı olan yatırımlar değil, politik kararların etkili olduğu yatırımlar yapılmaktadır. Fiyatların, sektörün durumu göz alınarak esnek bir biçimde belirlenmesi mümkün olmamakta, fiyatların belirlenmesi, sektörle ilgisi ve bilgisi olmayan belediye meclis üyeleri kararına göre olmaktadır. He ne kadar belediye meclisi uzmanlarca bilgilendirilseler de, kararlar da politik tutumlar etkili olmakta, ayrıca belirlenen fiyatlar uzun dönemi kapsamaktadır. Bu da bir çok sakınca doğurmakta, belirlenen fiyatlar, işletmenin düşük cirosuna yol açmakta, bu nedenle de, gerekli yeni yatırımlar yapılmasını da engellemektedir.
- Elde edilen gelirler, bütçe dışı avansla belediyeye aktarılmakta, böylece işletmenin fon gelirleri zayıflatılmaktadır.
- 9 dönemde 4 adet Genel Müdür değişikliğine gidilmesi, yönetim sorununun önemini ortaya koymaktadır. İşletmedeki personel devir hızının yüksek olması da önemli olumsuzluklardandır. İşletmenin yapısını ve sorunlarını öğrenmeden görev değişikliğine gidilmesi, işletmede çeşitli sorunlara yol açmakta, rasyonel kararların alınmasını da engellemektedir.
- İşletmenin hukuksal sorunlarının başında ise bulunduğu alanın Orman İşletme Müdürlüğünden 49 yıllığına kiralanmış olması gelmektedir. Kiralama şartları ağırdır. Yeni yapılması gereken tesisler için izin alınması gereken kurum sayısı çok fazladır. Dolayısıyla yatırım yapılmasını finansman sorunları kadar bürokratik işlemler de engellemektedir. Bundan dolayı yatırımlardan vazgeçilme ya da yatırımın geç yapılması gibi bir durumla karşı karşıya kalınmaktadır.

- Sayıştay denetimine tabi olan işletmeler iş ve işleri mutlaka Belediye Hesap İşleri Müdürlüğüne denetlenmelidir.

Soru 4: Belediye ile ilişkilerde sorunlar var mıdır? Varsa bu sorunlar nelerdir?

İşletmelerde karar organı belediyedir. Kararların siyasi olması, hizmet aksamasına neden olmaktadır. Kamu mallarının kullanımında sorumluluk duyulması gerekir. Turizm sezonunun kısa olduğu dönemlerde belediyenin festival ve diğer etkinlikler düzenleyerek (encümen ve meclis kararı dahi olsa) mal ve hizmet sunumunu aksatması çok büyük bir yanıştır. Ayrıca belediyenin borçlanmalarında (özellikle leasing yöntemiyle) işletmelerini kefil olarak göstermesi, borç ödemede zora girdiğinde işletmeleri de olumsuz etkileyebilecektir.

Soru 5 : Belediye Otel Harlek İşletmesinin verimli, rasyonel ve kârlı çalışması için neler yapılmalıdır?

Öncelikle hem yöneticilikte hem de turizm sektöründe uzman yöneticiler göreve getirilmelidir. Kanunen oluşturulması istenen fiyat tarifelerinde komisyonlar yöneticilerin önerdikleri tarifeleri hassasiyetle inceleyerek karar vermelidirler. Personel turizm otelcilik mezunları arasından seçilmeli; mevcutlar ise mutlaka eğitimden geçirilmelidir.

Yatırımlar işletme gerçeklerine göre yapılmalıdır. Denetim süresi kısa olmalıdır. Sayıştay yanında mutlaka belediye denetimi de sağlanmalıdır.

Oluşan fonların işletme müdürlüğüne kullanılması sağlanmalı, finansal güç artırılmalıdır. Hukuksal sorunlar belediyece aşılmalı; işletme üzerinde kambur olarak bırakılmamalıdır. İşletmede turizm hizmetleri sunumu yapılırken, tamamlayıcıları (ulaşım, çevre düzenlemesi, kanalizasyon vb.) belediyece yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AKTAN, Çoşkun Can, **Değişim ve Devlet**, TİSK İnceleme Yayınları, Yayın No : 22, Ankara.

ATASOY, Veysel, **Türkiye’de KİT’ler ve Özelleştirme Sorunu**, Ankara, Ağustos 1993.

CANPOLAT, Hasan, **Cumhuriyetin 75. Yılında Mahalli İdarelerimiz**, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Müdürlüğü Yayını, No : 25, Ankara, Kasım 1978.

DÖNMEZ Mustafa, **Mahalli İdarelerin Teşkilat Yapısı, Organları ve Görevleri**, Mahalli İdareler Derneği Yayını, Ankara, 1996.

ERYILMAZ, Bilal, **Kamu Yönetimi**, Gözden Geçirilmiş 2.Baskı., Akademi Kitabevi, İzmir, 1995.

GÖRMEZ, Kemal, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Vadi Yayınları, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara, 1997.

KARALAR, Rıdvan, **İşletme Temel Bilgiler İşlevler**, Düzeltilmiş 3. Baskı, ETAM Matbaa Tesisleri, Eskişehir, 1994.

KARAMAN, Zerrin Toprak, **Yerel Yönetimler**, 3. Baskı İzmir-1996.

KARLUK, Rıdvan, **Türkiye’de Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme**, Esbank, İstanbul, 1994.

NADAROĞLU, Halil, **Mahalli İdareler Teorisi, Ekonomisi, Uygulaması**, 6. Baskı, Beta Basım Yayın, İstanbul, 1998.

KELEŞ, Ruşen, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, 2. Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul, 1994.

KOÇEL, Tamer, **İşletme Yöneticiliği : Yönetici Geliştirme, Organizasyon, Davranış**, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 5. Baskı, İstanbul, 1995, s. 268.

ÖZTÜRK, Azim, **21. Yüzyıl Türkiye’si İçin Yerel Yönetim Modeli**, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları No : 1, İstanbul, Şubat 1997.

TOSUN, Kemal, **İşletme Yönetimi Genel Esaslar**, Savaş Yayınları, Ankara, Mayıs 1982.

TANİLLİ, Servet, **Devlet ve Demokrasi**, İstanbul, 1982, s. 401.

ÜNÜSAN, Teoman, **Avrupa'da Yerel Yönetimler**, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Yayın No : 9, Ankara, 1996.

YILDIRIM, Selahattin, **Yerel Yönetim ve Demokrasi**, Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1994.

ZÜLÜFLÜ, Hafize, "Belediyelerin Mali Durumları Mahalli İdareler Reformu", **Belediye Dünyası**, Cilt 4, S. 2, Şubat 2003

MAKALELER

ATAŞ, Tahsin. "Yerel Yönetimlerde Kaynak Kullanımı ve Verimlilik." **Kalkınmada Anahtar Verimlilik**, Yıl 11, S.134, Şubat 2000.

ATAY, Osman, "Türkiye'de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi ve Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması", **Ekonomik ve Teknik Dergi Standart**, Yıl 39, S. 464, Ağustos 2000.

BAŞSOY, Ahmet. "Yönetim Reformunu Engelleyen Etkenler", **İdarecinin Sesi**, Cilt 14, S. 80, Ankara, Mayıs-Haziran 2000.

ÇELİK, Abdullah, "Yerel Özerklik, Bağımsızlık ve Denetimsizlik mi?", **Belediye Dünyası**, Cilt 4, S. 2, Şubat 2003.

ÇOKER, Ziya, "Merkezden Yönetim, İl Sistemi ve Yerel Yönetim Reformu", **Yeni Türkiye**, Yıl 1, S. 4, Mayıs – Haziran 1995.

ÇOMAKLI, Ertan, ÇETİNOĞLU Tansel, "Belediye Hizmetlerinde İşletmeler ve Özelleştirme", **Yerel Yönetim ve Denetim**, Cilt 5, Sayı 7, Ankara, Temmuz 2000.

DAŞÖZ, H. İbrahim, "Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme", **Türk İdare Dergisi**, Yıl 68, S. 410, Ankara, Mart 1996.

DEMİRTAŞ, Mehmet, "Mahalli İdareler Yasa Tasarısının Değerlendirilmesi (III)", **Yerel Yönetim ve Denetim**, Aralık 1999, Cilt 4, S. 12, Ankara, Aralık 1999.

DÖNMEZ, Mustafa, "Belediyelerce Tanzim Satış Fonları ve İşletme Kurulması", **Belediye Dünyası**, Cilt 2, S. 8, Ankara, Ağustos 2001.

ERSOY, Arif, "Sosyal Değişme ve Yeniden Yapılanma Olgusu", **Yeni Türkiye**, Yıl 1, S. 4, Ankara, Mayıs – Haziran, 1995

GERAY, Cevat, "Köy Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 9, S. 3, TODAİ Yayını, Ankara, Temmuz 2000.

- GÖKDENİZ, İsmail, ve Yeter Demir, "Toplumsal Yapı İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri ve Önemi." **Karınca**, Yıl 66, S. 769, Ocak 2001.
- GÖKER, Metin, "2000'li Yıllarda Kamu ve Özel Sektörde Yeniden Yapılanma", TÜGİAD Raporu, İstanbul, Şubat 1996.
- GÜRAY, Cevat, "Nasıl Bir Yerel Yönetim Düzeltimi", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 2, S. 5, Ankara, Eylül 1993.
- HARPUT, Şahabettin, "Kamu Yönetiminde Kırtasiyecilik Çözüm ve Öneriler", **Yeni Türkiye**, Ankara, 95/4.
- İRBEÇ, Yusuf Ziya, "Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Büyükşehirler", **Yeni Türkiye**, Ankara, 95/4.
- KARATEPE, Şükrü, "Türkiye'nin Yönetim Sorunları", **Yeni Türkiye**, Ankara, 95/4.
- KEÇECİLER, Mehmet, "Katılımcı Demokrasi ve Yerel Yönetimler", **Yeni Türkiye**, Ankara, 95/4.
- KELEŞ, Ruşen, "Yerinden Yönetim Sorunumuz", **Türkiye Günlüğü**, S. 26, Ocak – Şubat 1994.
- MENTEŞE, Nahit, "Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması", **Yeni Türkiye**, Ankara, 95/4.
- MERİÇ, Osman, "Yerel Yönetimlerin Özerkliği", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Cilt 1, S. 2, Mart 1992.
- ORTAYLI, İlber, "Mahalli İdare Geleneği; Abartma ve Gerçek Üzerine", **Türkiye Günlüğü**, S. 26, Ankara, Ocak – Şubat 1994.
- ÖZEL, Mehmet, "Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme İlkesi : Yerellik (Subsidiaritaet)", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, TODAİ Yayınları, Cilt 9, S. 3, Ankara, 3 Temmuz 2000.
- ÖZER, M.Akif, "Yerel Demokrasi, Demokratik Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleştirilmesi Kavramlarının Tahlili Üzerine", **Türk İdare Dergisi**, Yıl 72, S. 426, Mart 2000.
- ÖZYARDIMCI, Cemal, "Belediyelerin Şirket Kurmaları ve Kurulmuş Şirketlere Ortak Olmaları", **İller ve Belediyeler**, Türk Belediyecilik Derneği Yayın Organı, Ankara, Kasım 1995.
- SARIKAYA, Muharrem, "Merkezi Vesayet Devam Ediyor", **Sabah Gazetesi**, (30.12.2003).

TORTOP, Nuri, "Yerel Yönetimler ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 7, S. 1, Ankara, Ocak 1998.

TUTUM, Cahit, "Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma", **Yeni Türkiye**, Ankara, 95/4.

YAYIN, Teoman, ACAROĞLU İrem, ARUOBA Çelik, KAZANCI Metin, NALİŞ Seyfettin, ERDEMLİ Turgut, **Belediye İşlevlerine Nicel Bir Yaklaşım**, 1.Basım, Türk İdareciler Derneği Bilimsel Araştırma Dizisi – 2, Ayyıldız Matbaası, Ankara, Mart 1979.

YENİŞEN, Rıdvan, "Türkiye'de İdarenin Yeniden Düzenlenmesi", **Yeni Türkiye**, Ankara, 95/4.

YETER, Enis, "Belediyelerin İktisadi ve Ticari Teşebbüsleri", **Türk İdare Dergisi**, S. 400, Ankara, Eylül, 1993.

YOMALIOĞLU Tahsin, ÇELİK Kemal, "Yerel Yönetimlerde Konumsal Bilgi Sistemine Bağlı Olarak Yeniden Yapılanma Gereksinimi", **Belediye Dünyası**, C. 2, S. 11, Ankara, Kasım 2001.

İNTERNET KAYNAKLARI

YOMRALIOĞLU, Tahsin, ÇELİK Kemal, "Konumsal Bilgi Sistemi İçin Yerel Yönetimlerde Re- Organizasyon İhtiyaçları", http://www.gislab.ktu.edu.tr/KBS99/24_celik.doc, 10.05.2003.

LEBA, Reyhan, "Türkiye'de Belediyelerin Ekonomik Girişimleri Ve Ortaya Çıkardığı Sorunlar", <http://idari.cu.edu.tr/igunes/yerel/makale04.htm>, 16.07.2003.

"Devlete Değil, Sisteme Kılıç Çekmek", www.elegans.com.tr, 12.05.2003.

<http://idari.cu.edu.tr/igunes/yerel/yy-23.htm>, 10.05.2003.

<http://www.ankara-bel.gov.tr/mahalli/giris.html>, 10.05.2003.

<http://www.mahalli-idareler.gov.tr/GenelMud/GenelMud.htm>, 10.05.2003.

<http://www.yoremiz.com.tr/habertop.htm#19>, 03.01.2003.

www.mahalli-idareler.gov.tr/Mevzuat/BilgiNotu.htm, 16.07.2003.

www.belgenet.com/belge/yerelyonetim3., 10.05.2003.

www.kutahya-bld.gov.tr

DİĞER KAYNAKLAR

Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT Yayını, Ankara, 2000.

“Sivil Toplum Ayağa Kalktı”, (Mümtaz’Er TÜRKÖNE ile yapılan röportaj),
Ekonomik Forum, Yıl 9, S. 11, TOBB Yayını, Ankara, Aralık 2002.

2000 Genel Nüfus Sayımı : Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, DİE Yayınları,
Ankara, Mart 2003.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 16.1.1996 tarih ve 60-61/96-
80021 Sayılı Yazıları

24 Eylül 1990 Tarihli R.G.

03.08.1984 tarih ve 18478 sayılı R.G

**Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılmasına ve Bu İdarelerle İlgili Çeşitli
Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Gerekçeleri.**

Simpaş A.Ş., Belde A.Ş., Cinigar Birlik, Otel Harlek Müdürlüğü Resmi Ve Onaylı
Dokümanları

DİZİN

A	İ
Anayasa..... 6	İşletme ... 12, 23, 42, 43, 50, 51, 55, 56, 59
B	K
Bakanlar Kurulu..... 18, 28	Katma Bütçe..... 16, 42, 43, 48, 50
Belediye ... 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 46, 47, 48, 50, 53	M
Birlik..... 38, 43, 50, 51, 56	Mahalli İdare 2, 3, 4, 5, 6, 7, 16, 19, 27, 29, 30, 33, 36
D	Merkez Bankası.....31, 35
Döner sermaye..... 17	Ö
F	Özerklik.....5
Fon 48	Y
G	Yapılandırma.....22
Girişimcilik..... 23	Yargı.....25